

VALERA

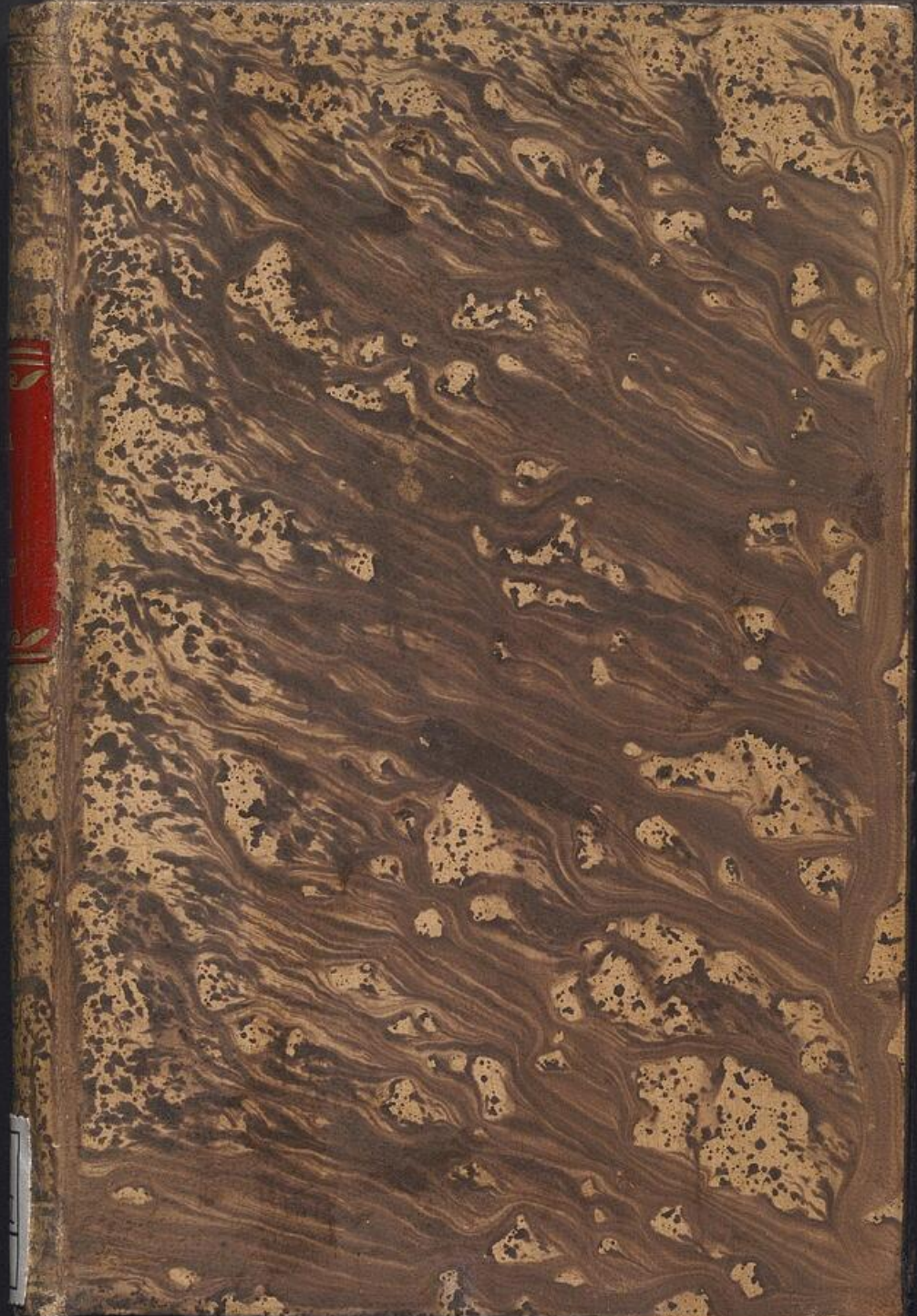
POPITA

JIMENEZ

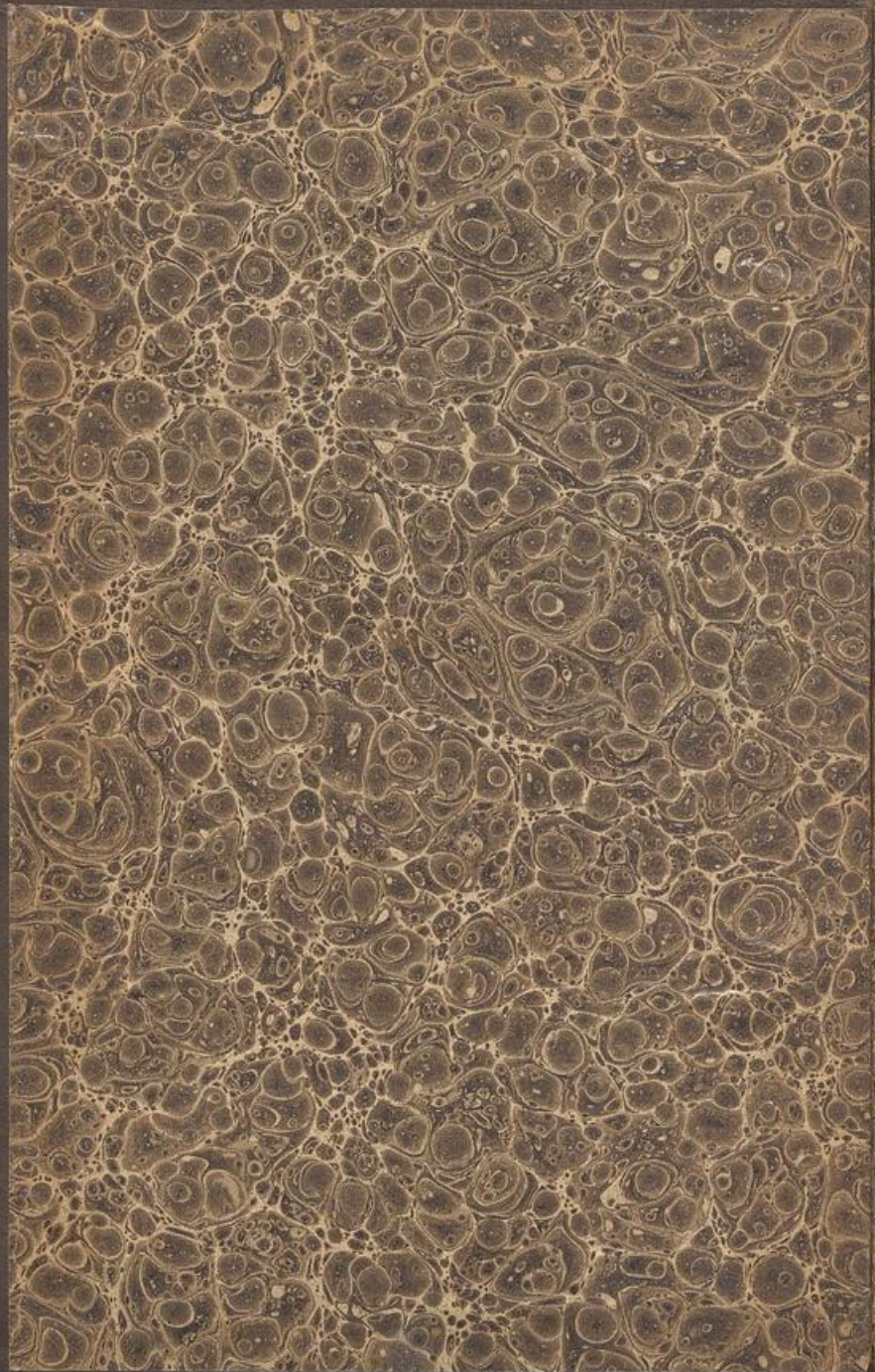
11

VIII

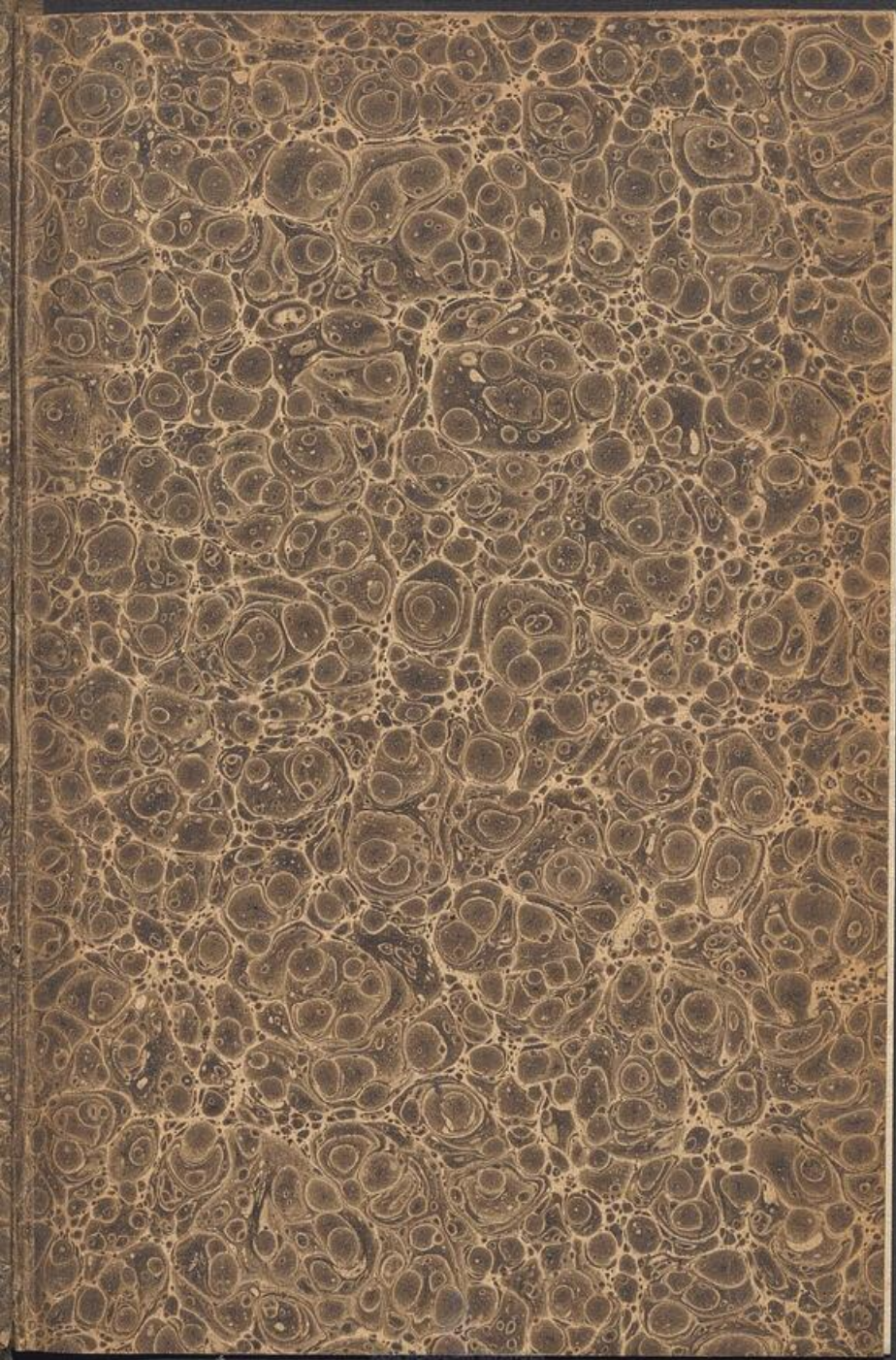
11

11-VIII-11

JUAN VALERA

Pepita Jimenez

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

À l'Académie Royale
Espagnole, hommage respec-
tueux de la part du
traducteur Suédois.

Handwritten notes at the top of the page, including the number '1' and some illegible cursive text.

PEPITA JIMENEZ

ROMAN

AF

JUAN VALERA

FRÅN SPANSKA ORIGINALETS 12:TE UPPLAGA ÖFVERSATT
AF MAURITZ BOHEMAN.

MED FÖRORD AF PROFESSOR EDV. LIDFORSS.

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG.

REPTILIA & AMPHIBIA

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-ÄRTIEBOLAG
1894.

Aldrig har den spanska vitterheten företett en så rik blomstring som under detta århundrade, och det kan till och med sättas i fråga huruvida någon annan litteratur kan uppvisa maken. Kanske skall detta anses som en paradox; men för att öfvertyga tviflarna behöfver man blott hänvisa på den ståtliga raden af författare sådana som Quintana, Martinez de la Rosa, Lista, Larra, Espronceda (Spaniens Byron), Gil de Zárate, Vicente de Lafuente, Antonio Flores, Breton de los Herreros, hertigen af Rivas, El Solitario (pseudonym för D. Serafin Estébanez Calderon), El Curioso Parlante (pseudonym för Mesonero Romanos), Hartzenbusch, Zorrilla, Balaguer, Cánovas del Castillo, Ramon de Campoamor, Trueba, Selgas, Castelar, Echegaray, Grilo, Pereda, Menendez Pelayo, m. fl. Och väl till märkandes, de nu nämnda äro samt- och synnerligen skriftställare med Guds nåde, d. v. s. de äro snillen med fullkomligt ursprunglig, själfständig och nationel hållning: de äro helt sig själfva och de tillhöra sitt folk.

I första ledet af denna lysande skara står författaren till Pepita Jimenez, herr Johan Valera eller, om vi skola säga det på spanskt vis, Don Juan Valera. Liksom så många andra af Spaniens ypperliga snillen är han född i det soliga Andalusien, i en liten stad Cabra i provinsen Córdoba, och förmodligen skimra många barndomsminnen fram i Pepita Jimenez, ty det är just till sin födelsestad som han förlagt handlingen i denna täcka idyll.

Hans far dog som kontre-amiral; hans mor, en markisinna de la Paniega, tillhörde familjen Alcalá Galiano, hvilken skänkt Spanien en sjöhjälte, don Dionisio, som stupade i slaget vid Trafalgar, och en berömd statsman, talare och skrift-

ställare, don Antonio. Den unge Valera uppfostrades först i klostret i Málaga och sändes därefter till Granada för att studera juridik, också där under uppsikt af andlige män. I denna Zegriernas, Abencerragernas och Boabdils stad med sina tusentals historiska minnen, det ena mera romantiskt än det andra, och med sitt tjusande läge vid foten af Sierra Nevada, var det antagligen mycket lättare att lefva poesi än att studera rättsvetenskap, och D. Juan lär äfven hafva emanciperat sig från de vördiga fädernas ledning, men lyckades ändock att taga sin juris licentiat-examen. Imellertid öfvergaf han snart juridiken för att i stället inträda på den diplomatiska banan, där han gjorde sina första lärospån i Neapel under hertigen af Rivas, som, själf en skald af hög rang, fattade för den unge mannen en vänskap, åt hvilken denne gifvit det varmaste erkännande, när han längre fram tillägnade hertigen förstlingen af sina kritiska studier. Efter två år kom han till Lissabon, befordrades till legationssekreterare och anställdes i denna egenskap successivt vid de spanska beskickningarna i Brasilien, Dresden och Petersburg. Han återvände därefter hem för att tjänstgöra i utrikesdepartementet, som han dock efter någon tid alldeles lämnade, för att i stället ägna sig åt den politiska vädjobanan och inträda i oppositionen.

Härmed begynner det andra skedet i herr Valeras lif: ungdomsåren med alla deras skiftande och lifliga känslöstämningar, deras förhoppningar och kanske äfven deras illusioner voro förbi, och det är *mannen* med den mångsidiga och solida bildningen, med det mognade förståndet, som vill göra sin rika begåfning gällande till fäderneslandets bästa på det sätt han ansåg gagneligast för detta mål. Men i Spanien måhända mera än i de flesta andra länder voro på den tiden — och äro kanske ännu — en statsmans öden skiftande och oberäkneliga, och, då här icke är fråga om att gifva en framställning af landets parlamentariska historia i senare tider, må det göra tillfyllest att endast nämna, det han som politisk personlighet städse blifvit äfven af sina motståndare ansedd för en äkta *chevalier sans peur et sans reproche*. Redan detta borde vara nog för en rättmätig ärelystnad, som ju alltid finner sin bästa tillfredsställelse i det egna samvetets

vittnesbörd; men till och med i denna snöda värld händer det stundom icke blott att dygden belönar sig själf, utan äfven att hon blir ytterligare belönad, och så har det gått herr Valera: han har varit minister, han har varit ambassadör, han var en af de åtta, som sändes på spanska riksdagens vägnar att hämta den nyvalde konung Amadeo, och i själfva verket har ingen utmärkelse varit för hög för honom, vare sig man tar hänsyn till dem han förtjänat eller dem han erhållit.

Af hans litterära alster torde de år 1864 utgifna två delarna af hans *Kritiska Studier öfver våra dagars vitterhet, politik och seder* vara det som först tillvann sig en allmänare uppmärksamhet. Det innehåller en samling ypperliga artiklar, utvalda bland den mångfald af sådana, dem han under de närmast föregående åren skrifvit i den af hans vän och landsman Albareda utgifna och på sin tid mycket inflytelserika tidningen *El Contemporaneo (Samtiden)*. Intressantast af dem allä är kanske hans tillägnan af arbetet till den gamle vännen, hertigen af Rivas. Vanligtvis är herr Valera mycket reserverad i fråga om sina känslor, och han, liksom ädla sinnen i allmänhet, hyllar beträffande dem Horatii åsikt: *odi profanum vulgus et arceo*; men i denna tillägnan gör han ett undantag från regeln: det kommer värme och glöd i hans ord, när han talar om den lyckliga tiden i Neapel, om den härliga nejden, där en man med klassisk bildning tycker sig nästan för hvart steg trampa på helig mark, om det behagliga sällskapslivet, där till och med det täcka könet af högsta rang var revolutionärt, emedan den helige Fadren själf gick i spetsen för revolutionen, samt om de män, han då valde till sina vittra ledare och förebilder, hertigen af Rivas, morbrodern Galiano och D. Serafin Estébanez Calderon, om hvilken sistnämnda han säger, att det var denne som gaf honom dopet i litteraturen genom att doppa honom ända till hjässan i Tajos och Guadalquivirs vatten och så göra honom till en äkta kastiliansk författare, på prosa och på vers, samt att don Serafins snille, hans vetande, hans sätt att känna och uttrycka hvad han känner stå för honom såsom spankhetens mönster, inbegrepp och yppersta typ.

Detta uttalande är viktigt, ty det ger nyckeln till ett rätt förstående af herr Valeras kynne såsom författare. För en-hvar, som haft tillfälle att studera »Enslingens» *Andalusiska Scener*, hans mest kända och beundrade arbete, stå de såsom makalösa mönster af klassiskt enkel skönhet, skrifna som de äro på ett språk, hvilket verkligen gör skäl för benämningen *castizo* (rent, oförfalskad), och utmejslade i detalj med den utsöktaste fulländning; i själfva verket kunna de närmast förliknas med riktigt fint skurna kaméer. Och dessa egenskaper, dem lärjungen beundrade hos sin mästare, dem återfinner man äfven i hans egen stil, som löper enkel, klar, genomskinlig och ren som »a well of Spanish undefiled», för att på spanska förhållanden lämpa det allbekanta uttryck, som Spenser ursprungligen använde om engelskan i Chaucer's hand. Till denna det språkliga uttryckets elegans, som ingenstädes uppskattas högre än i Spanien, kommer hos kritikern en icke mindre omsorg och vård om att skipa rättvisa på det blidaste och humanaste vis, så att icke ens den, hvars åsikter blifvit på det skarpaste bekämpade eller kanske alldeles nedgjorda, kan känna sig kränkt af sättet, hvarpå detta skett. Ett lysande och man skulle nästan kunna säga oförläpkeligt exempel härpå är herr Valeras anmälan af Victor Hugos *Les Misérables*. Vi veta, huru detta arbete, som trots vissa partiets skönhet ändock kan sägas ganska bestämdt markera början af författarens *décadence*, af hans beundrare höjdes till skyarna och huru reklamen, som alltid spelade en stor och mot slutet nästan odräglig roll i allt hvad som angick hans vittra alster, äflades att göra det till ett mästerverk utan like i alla länders och alla tidens litteratur. Nåväl, herr Valera hade mod att, med ridderligt erkännande af det som verkligen var värdt beröm, blotta hela den orimlighet, den uppblåsta ihållighet, kort sagdt allt det svammel, hvaraf denna roman lider, och han gjorde det med en till den grad godmodig, oförarglighet och skalkaktig kvickhet, att denna hans granskning säkerligen skall finna förtjusta läsare långt efter det att det arbete den gäller redan sjunkit i det glömskans djup, som för länge sedan uppsvulgit en Lafontaines och så många andra tårnilda berättelser.

Herr Valera hade tillägnat sin första (och, som det vill synas, hittills enda) poesibok åt sin morbroder Galiano, sina Kritiska Studier åt hertigen af Rivas, och i företalet till dessa uttryckte han jämväl sin föresats att, om och när han utgafve en novell, tillägna denna åt den tredje af sina erkända mästare, D. Serafin Calderon. Däraf vardt dock intet, ty »Enslingen» dog den 5 febr. 1867, och Pepita Jimenez, som var herr Valeras första större novell, utkom först i början af 1870-talet, säkerligen före 1875. Hvad författaren med den samma åsyftat har, säger han själf, inskränkt sig till att folk skulle få en stunds tidsfördrif under läsningen däraf, och detta mål synes han fullkomligt hafva uppnått, om man får döma däraf att boken i Spanien tryckes om ungefär hvarannat år och att öfversättningar däraf gjorts på flera språk. Den franska, som utkom 1879 under titeln *Récits Andalous*, har ett företal med åtskilliga, efter hvad det tyckes, af författaren själf lämnade biografiska uppgifter, men har förkortat själfva berättelsen, emedan den »renferme beaucoup de théologie». För min ringa del finner jag häri ett stort missgrepp: unge D. Luis är icke en tjugutvååring hvilken som helst med ett fagert anlete och hyggligt sätt, utan han har i många år varit elev vid ett seminarium för att utbildas till präst; han är följaktligen alldeles inbyrd med teologi och hela denna fromt svärmiska fraseologi, hvaraf Spaniens mystiska författare på 1500- och 1600-talet öfverflödade; helt naturligt kan han därför, isynnerhet i början, icke röra sig med andra tankar och andra ord än sådana, som han har med sig från detta håll; och ju mera detta får komma till sin rätt, desto större blir också verkan af den humor, som på ett så harmlöst och älskligt sätt framhåller motsatsen mellan hjältens naiva själfstillit, för att icke säga inbilskhet eller andliga högmod, samt de världsliga förhållanden och omständigheter, hvilka till sluts äfven här medföra en katastrof, som bestyrker den gamla satsen att högmod går för fall. En finare psykologisk analys än den, som visar oss utvecklingen af D. Luis' sjäslif, hans strider och kval, skall man svårligen finna hos någon annan författare, och på samma gång löses knuten så enkelt och jag hade så när sagdt oskuldsfullt, att man

skall vara bra kinkig för att icke erfara ett oblandadt nöje däraf.

Herr Valera har sedermera äfven skrivit andra berättelser, såsom *Donna Luz*, *Las Ilusiones del Doctor Faustino*, *El Comendador Mendoza*, m. fl.; men ingen af dem har slagit an så som *Pepita Jimenez*. Detta är på det hela taget mera än hvad man under vanliga förhållanden kunde vänta, ty *Pepita* är en mycket fin bok, och som sådan fordrar hon äfven en fin publik. Denna har hon emellertid fått i utlandet; låtom oss hoppas, att det icke skall gå henne sämre här uppe i Norden. I alla händelser skall det alltid vara en vinning för vår litteratur att hafva fått med sig införlifvad en den bästa novell af en så betydande författare som D. Juan Valera. Om denna sympatiska personlighet vore för öfrigt ännu mycket att säga; det är blott fara värdt att det aldrig ville bli något slut på loforden och att kanske en svensk läsare månne tycka att det vore »för mycket blommor»; detta skulle dock vara endast *innan* han läst *Pepita*, ty efter att hafva gjort hennes bekantskap kommer han nog att med en saknadens suck utbrista: *Nunca lo bueno fué mucho*. Men då går det an att läsa om henne igen, och min erfarenhet är att man sätter större värde på henne för hvar gång.

Lund, maj 1894.

Edvard Lidforss.

NESCIT LABI VIRTUS.

Då dekanen vid katedralen i *** för några år sedan afled, fann man bland hans efterlämnade papper en packe bref, hvilken efter att ha vandrat ur hand i hand slutligen kommit att stanna hos mig, märkvärdigt nog utan att ett enda af brefven gått förloradt. Utanpå denna prefpacke stod skrifvet det latinska tänkespråk, hvilket jag här använder såsom motto, men däremot nämnes där intet om det kvinnonamn, som jag valt till denna boks titel. Kanske har man den latinska utanskriften att tacka för att brefpacken blifvit så väl bevarad, ty i den tron, att den innehölle predikningar eller teologiska afhandlingar har ingen före mig kommit på den idén att öppna den eller läsa en enda rad af dess innehåll.

De bref, af hvilka packen består, äro ordnade i tre afdelningar: Den första kallas: *Bref från min brorson*; den andra: *Paralipomena*, och den tredje: *Epilog*. — *Bref från min bror*.

Allt är skrifvet af en och samma hand, hvilken man torde kunna antaga ha varit herr dekanens egen. Och enär det hela, om också med föga eller ingen poetisk utsmyckning, i viss mån är hållet i novelistisk form, inbillade jag mig till en början, att kanske herr dekanen på lediga stunder roat sig med att uppöfva sin diktande fantasi genom att försöka skriva en roman; men vid noggrannare genomläsande af dessa

handlingar och vid större aktgifvande på stilens naturliga enkelhet, känner jag mig mera benägen att tro, att de bref, jag har framför mig, icke utgöra någon roman, utan äro afskrifter af verkliga bref, hvilka herr dekanen förstört, bränt upp eller återställt till den, som skrifvit dem. Endast den berättande delen, som bär den bibliska benämningen *Paralipomena*, är författad af herr dekanen, i afsikt att fullständiga berättelsens ram med sådana händelser, hvilka brefven icke omnämna.

Huru härmed än må vara, så bekänner jag, att genomläsandet af dessa bref icke blott icke tröttat, utan snarare mycket intresserat mig; och som man nu för tiden publicerar allt, har jag beslutat att publicera äfven ifrågavarande bref, utan vidare efterforskningar och med ändring endast af nomina propria, på det att de personer, hvilka med dem åsyftas, icke skola, därest de ännu lefva, mot sin önskan och utan att därtill ha gifvit sitt tillstånd se sig uppträda såsom hjältar i en roman.

De bref, som tillhöra den första afdelningen, synas vara skrifna af en helt ung man, som ägt en viss teoretisk, men rakt ingen praktisk lifserfarenhet, som uppfostrats af sin farbror, herr dekanen, samt därefter på seminariet och som varit besjälad af en lika utpräglad religiös ifver som en allvarlig föresats att ägna sig åt det prästerliga kallet.

Denne unge man kalla vi don Luis de Vargas.

Det ifrågavarande manuskriptet, som i oförändradt skick lagts under prässen, lyder på sätt som följer.

1.

Bref från min brorson.

Den 22 Mars.

Käre farbror och vördade lärare!

För fyra dagar sedan anlände jag lyckligt och väl till denna min fäderneort, där jag fann min far, herr vikarien samt vänner och anhöriga vid god hälsa. Glädjen öfver att åter få se och tala med dem alla efter så många års skilsmässa har helt och hållet upptagit mina tankar och till den grad lagt beslag på min tid, att jag ej förrän nu kunnat skriva till er.

Ni förlåter mig nog det.

Enär jag lämnade denna ort, då jag ännu var ett barn, och nu återvändt hit såsom man, är det intryck, som alla de olika föremål, hvilka jag bevarat i minnet, göra på mig, ganska egendomligt. Allt förefaller mig mindre, mycket mindre, men på samma gång mycket täckare, än hvad mitt minne däraf utmålat för mig. Min fars hus, som i min föreställning var så ofantligt stort, är utan tvifvel en ganska ansenlig byggnad, såsom ju också höfves en rik godsägare, men likväl mindre än vårt seminarium. Hvad jag nu bättre förstår och uppskattar, det är sjelfva landskapet häromkring. Isynnerhet trädgårdarna äro förtjusande. Hvilka täcka alléeer finnas icke i dem! På ena sidan och ibland på bägge flyter under muntert porlande en kristallklar bäck, hvars stränder äro öfversållade af doftande örter och af så många olika slags blommor, att jag i ett enda ögonblick kan

plocka en stor bukett violer. Stolta, jättehöga valnöts- och fikonsträd beskugga dessa alléer, under det björnbärsbuskar, vilda rosor, granatäppleträd och kaprifoliorankor hopslingra sig till täta häckar.

Underbar är mängden af de fåglar, som gifva lif åt dessa fält och planteringar.

Trädgårdarna utgöra min förtjusning, och hvarje eftermiddag tillbringar jag i dem en eller annan timme.

Min far önskar visa mig sina olivplanteringar, vingårdar och mäjrier, men ännu ha vi icke sett något af allt detta, ty hittills har jag icke kunnat slita mig lös från byn och de täcka trädgårdar, som omgifva densamma.

Och de många besök, vi erhålla, lämna mig i sanning icke mycken tid öfrig.

Ända till fem kvinnor, hvilka alla varit mina vårdarinnor, ha kommit för att se och omfamna mig.

Alla kalla de mig lille Luis eller don Pedros lille gosse, ehuru jag redan fyllt tjugotvå år. Alla fråga de min far efter gossen, då jag icke är tillstädes.

Det tyckes mig nästan, som om de böcker, hvilka jag medfört hit för att läsa, äro alldeles öfverflödiga, ty man lämnar mig icke ensam ett enda ögonblick.

Att vara numro ett på en plats har jag förr alltid ansett vara något ganska enkelt, men finner nu, att det tvärtom är en mycket allvarsam sak. Min far är nämligen numro ett här i byn.

Det finnes här knappast någon, som förstår min — såsom man kallar det — »mani» att vilja bli präst, och det goda folket påstår med landtlig uppriktighet, att jag bör slå om, ty att bli präst det kan passa fattiglappar men icke mig, som ju är en rik arftagare; jag bör gifta mig och glädja min far på hans ålderdom genom att skänka honom ett halft dussin vackra och kraftiga sonsöner.

För att smickra såväl mig som min far påstå både män och kvinnor, att jag är en präktig och mycket

begåfvad ung man, att jag liknar en ängel, att jag har skälmaktiga ögon, med flera sådana dumheter, hvilka bedröfva mig, ingifva mig leda och komma mig att blygas, trots det att jag icke är blyg till min natur, utan alltför väl känner detta lifvets dårskaper och småaktigheter för att förarga mig eller förvånas öfver någonting.

Den enda brist, de finna hos mig, är att jag är mager, hvilket kommer sig af mina trägna studier. För att få mig att lägga på hullet vilja de icke tillåta mig att läsa en enda rad, så länge jag är här; dessutom tvinga de mig att äta alla de goda saker, som köken och vishusen här i byn ha att bjuda på. Med ett ord sagdt: de vilja göda mig. Det finns här icke en enda mera känd familj, som icke lagt i dagen sin vänlighet genom att skicka mig än en biscuittårta, än en burk marmelad, än en pyramid af mandeldeg, än en kruka honing o. s. v.

Den uppmärksamhet, man visat mig, består icke blott däri att man sändt mig dylika gåfvor, utan tre eller fyra af de mest inflytelserika personerna i trakten ha äfven inbjudit mig till middag.

I morgon skall jag dinera hos den berömda Pepita Jimenez, om hvilken ni utan tvifvel hört talas. Ingen här är okunnig om att min far söker vinna hennes hand.

Trots sina femtiofem år är min far så rask och kry, att han kan uppväcka afund hos traktens ståtligaste unge män. Dessutom äger han den för somliga kvinnor oemotståndliga lockelsen att ha bakom sig en hel del galanta äfventyr äfvensom att ha ansetts för en slags modärn don Juan.

Jag känner ännu icke Pepita Jimenez. Alla säga, att hon är mycket vacker. Jag misstänker, att hon är en landtlig, något bondaktig skönhet. Af hvad man berättar om henne vågar jag icke afgöra, om hon i moraliskt afseende är god eller dålig, men jag vet, att hon till sin natur är fri och otvungen. Pepita

torde vara omkring tjugo år; hon är änka efter att ha varit gift i endast tre år. Hon var dotter till doña Francisca Galvez, såsom ni vet, änka efter en pensionerad kapten, »hvilken», för att tala med skal- dens ord, »vid sin död lämnade henne i arf endast sitt ärofulla svärd». Ända till dess hon uppnått sexton års ålder lefde Pepita tillsammans med sin mor i ytterlig torftighet, ja nästan i elände.

Hon hade en onkel vid namn don Gumersindo, ägare af ett af dessa små usla fideikommiss, hvilka i forna tider stiftades af en dåraktig fåfänga. Hvilken annan som helst skulle på räntorna af detta fidei- kommiss ha lefvat i beständig fattigdom, kanske varit djupt skuldsatt och saknat hvarje utväg att omge sig med den komfort, som tillhörde hans stånd; men don Gumersindo var en egendomlig varelse, ett rik- tigt sparsamhetsgeni. Man kunde icke säga, att han skapade sig någon förmögenhet; men han hade en utomordentlig förmåga att absorbera sådan från andra, och hvad beträffar användandet af densamma, torde det vara svårt att på hela jordklotet finna någon, för hvars lifsuppehälle och välbefinnande modern naturen och den mänskliga företagsamheten behöfde göra sig så litet besvär. Man vet icke, hur han lefde; men ett faktum är, att han uppnådde åttio års ålder efter att hela tiden ha lagt upp sina räntor och genom fördelaktiga placeringar ökat sitt kapital. Ingen här beskyller honom för att ha varit någon ockrare, snarare ansågs han för barmhärtig, då han, som var mått- lig i allt, äfven var det i fråga om räntan och icke brukade taga mer än 10 procent, under det man eljes öfverallt här i trakten fordrar 20, till och med 30 procent och likväl anser detta vara lågt.

Genom denna sparsamhet och flit och genom denna ständiga tanke på att alltid öka och aldrig minska sina ägodelar, hade don Gumersindo, som naturligtvis icke tillät sig den lyxen att skaffa sig hustru och barn, ja icke ens att röka, vid den ålder jag nyss

nämnt samlat ett kapital, hvilket utan tvifvel hvar som hälst skulle ansetts betydligt, men som här, tack vare den allmänt rådande fattigdomen och den andalusiska befolkningens naturliga begär att öfverdrifva allting, betraktades såsom alldeles enormt.

För öfrigt var don Gumersindo, som mycket vinnlade sig om sin yttre person, en snygg och proper gubbe och uppväckte ingalunda någon motvilja.

De enkla klädespersedlar, som utgjorde hans garderob, voro visserligen en smula trådslitna, men alltid fläckfria och väl borstade, och detta oaktadt man sedan urminnes tider sett honom bära samma kappa, samma rock och samma byxor och väst. Ofta frågade folk hvarandra, om väl någon kunde erinra sig att ha sett don Gumersindo uppträda i nya kläder.

Trots dessa brister, hvilka så väl här som på andra ställen af många anses för dygder, om också för öfverdrifna sådana, hade don Gumersindo äfven förträffliga egenskaper: han var vänlig, tjänstaktig och deltagande samt önskade ingenting högre än att hjälpa och gagna alla, om det också kostade honom arbete, besvär och möda, bara det icke kostade honom några penningar. Munter till sinnet och vän af skämt och glada upptåg deltog han i alla samkväm och festligheter, så snart det bara icke var fråga om att hvar och en skulle betala för sig, och roade alla genom sina lustiga infall och sitt uppsluppna, om också icke attiska skämt. Aldrig hade han hyst någon varmare känsla för någon särskild kvinna; men på helt oskyldigt vis och utan minsta bitanke fann han behag i alla, och på tio mils omkrets fanns det ingen, som kunde säga flickorna sådana artigheter eller få dem att skratta så som han.

Jag har redan sagt, att han var Pepitas onkel. Då han uppnådde åttio års ålder, skulle hon just fylla sexton. Han var rik; hon däremot fattig och öfvergifven.

Hennes mor, en simpel och okunnig kvinna med

tarfliga böjelser, afgudade sin dotter; men beständigt och med djup bitterhet beklagade hon sig öfver de uppoffringar, hon gjorde för hennes skull, öfver de försakelser, hon måste underkasta sig, och öfver den dystra ålderdom och det sorgliga slut, som hon under sådan fattigdom gick till mötes. Dessutom hade hon en son, som var äldre än Pepita och som varit den största odåga i hela byn, en spelare och slagskämpe af värsta sort, hvilken hon efter många bekymmer och ledsamheter lyckats skaffa en liten obetydlig anställning i Havanna och därigenom blifvit honom kvitt. Emellertid uppförde sig den unge mannen så illa i Havanna, att han efter några få års vistelse därstädes måste lämna sin befattning och bestormade därefter ständigt sin stackars mor med böner om penningar. Modern, som knappast hade hvad hon själf och Pepita behöfde, blef förtviflad, rasade, förbannade sitt öde med föga kristligt tålmod och satte hela sitt hopp till att hennes dotter genom ett förmånligt parti skulle rädda henne ur hennes betryck.

Under denna de båda kvinnornas bekymmersamma belägenhet började don Gumersindo ofta besöka dem och göra sin kur för Pepita med mera värme och uthållighet, än han brukade, då det gällde andra flickor. Men som det ju var både orimligt och vanvettigt att antaga, att en man, som redan öfverskridit åttio år utan att ha tänkt på att gifta sig, skulle fundera på att begå en sådan dårskap, då han redan stod med ena foten i grafven, så anade hvarken Pepitas mor eller Pepita själf don Gumersindos i sanning vansinniga tankar. Följaktligen blefvo därför båda två i högsta grad förvånade och bestörta, då en vacker dag don Gumersindo efter några till hälften skämtsamma och till hälften allvarligt menade inledningsord plötsligt gjorde följande högtidliga fråga:

— Flicka, vill du gifta dig med mig?

Ehuru denna fråga framkastats midt under det man skämtat som bäst och därför äfven hade kunnat

uppfattas som ett skämt, och ehuru Pepita var helt oerfaren i världsliga saker, så förstod hon likväl — tack vare den divinatoriska instinkt, som förefinnes hos kvinnor i allmänhet och unga flickor i synnerhet, huru rena till sinnet de än äro — att den gamle mannen nu menade allvar; hon blef röd som ett körsbär och svarade ingenting. Men modern svarade i hennes ställe:

— Barn, visa dig icke ohöflig; svara din farbror så som du bör svara honom: Mycket gärna, onkel, om ni så vill.

Det påstås, att dessa ord: *Mycket gärna, onkel, om ni så vill*, både då och många gånger senare kommo nästan mekaniskt öfver Pepitas skälvande läppar. Hon gaf dock efter för sin moders uppmaningar, föreställningar, klagovisor, ja till och med härsklystna befallning.

Jag märker, att jag talar något väl mycket om denna Pepita Jimenez och hennes historia; men hon intresserar mig, och jag antar, att hon bör intressera äfven er, ty om det är säkert, hvad man här påstår, så kommer hon att bli er svägerska och min styfemor. Jag skall emellertid söka undvika att fördjupa mig i enskildheter och endast helt kort omnämna sådant som möjligen torde vara er bekant, ehuru ni länge varit borta härifrån.

Pepita Jimenez blef don Gumersindos maka och var såväl under de dagar, som föregingo bröllopet, som äfven under några månader efter detsamma föremål för allas afund.

I själfva verket är detta äktenskaps moraliska värde mycket tvifvelaktigt; men om man tar i betraktande moderns böner, klagovisor, ja till och med befallningar, om man betänker, att den unga flickan trodde sig på detta sätt kunna förskaffa sin mor en sorgfri ålderdom och rädda sin bror från skam och vanära samt bli hans skyddsängel och försyn, så måste man nödvändigt bedöma saken mildare. Men å andra

sidan, är det väl möjligt att tränga in i människohjärtats innersta djup, att utransaka de förborgade hemligheterna i en ung flickas själ? Är det väl möjligt att utgrunda, hvad hon, som kanske uppfostrats i sträng afskildhet och i okunnighet om alla lifvets förhållanden, kunnat bilda sig för slags begrepp om äktenskapet? Kanske hon, då hon gifte sig med denne gamle man, trodde, att det endast gällde att uppoffra sitt lif för att vårda honom, att bli hans sjuksköterska, att förljufva de sista åren af hans lefnad, att icke lämna honom ensam och öfvergifven på sjuklägret och vårdad endast af legda händer, att slutligen, liksom en ängel, hvilken tagit mänsklig gestalt, med sin skönhets och ungdoms glänsande strålar förgylla och försköna hans lefnads afton. Om den unga flickan tänkte något eller allt af detta och i sin oskuld icke inträngde i andra mysterier, så måste man antaga, att hon endast af hjärtegodhet handlade såsom hon gjorde.

Huru härmed än må vara och lämnande å sido alla psykologiska undersökningar, hvilka jag icke har rättighet att anställa, eftersom jag icke känner Pepita Jimenez, är det dock säkert, att hon under tre år förde ett fridfullt lif tillsammans med den gamle; att gubben under den tiden kände sig lyckligare än någonsin; att hon vårdade och omhuldade honom med en beundransvärd omsorg samt under hans sista och smärtsamma sjukdom med uppoffrande och outtröttlig hängifvenhet satt vid hans sida ända till dess han utandades sin sista suck i hennes armar och lämnade henne såsom arftagarinna till en stor förmögenhet.

Ehuru det är öfver två år sedan Pepita förlorade sin mor och mer än halft annat år sedan hon blef änka, bär hon dock ännu sorgdräkt. Detta jämte hennes tillbakadragna lefnadssätt och hennes melankoli kan komma en att tro, att hon begråter sin aflidne man, som om han varit den vackraste och ståtligaste yngling. En och annan påstår eller misstän-

ker, att Pepitas stolthet samt det hos henne nu upplárnade medvetandet om det föga poetiska sätt, hvar på hon blifvit rik, oroa och plåga hennes ömtåliga samvete äfvensom att hon blygs inför sig själf och andra samt i sträng tillbakadragenhet söker tröst och bot för sina hjärtesår.

Här liksom öfverallt annanstädes älskar man mycket penningar. Men då jag säger *öfverallt* uttrycker jag mig illa: i de folkrika städerna, i de stora civilisationscentra finnes det andra förmåner, som man eftersträfvar lika mycket eller till och med mera än rikedom, därför att de jämna vägen och förhjälpa oss till ära och anseende; men på smärre platser, där man icke uppskattar eller ens förstår vare sig litterär eller vetenskaplig ryktbarhet, eller talanger eller finess och behag i umgängessättet, där gifves det inga andra grader, som utmärka den sociala rangordningen, än besittningen af större eller mindre rikedomar eller af sådant, som har penningars värde. Och som Pepita nu är rik och dessutom vacker samt, enligt hvad allmänt påstås, äfven förstår att göra ett godt bruk af sina ägodelar, kan hon glädja sig åt att vara föremål för allas aktning och vördnad. De mest ansedde unge män såväl härifrån byn som från kringliggande trakt ha gjort henne lysande giftermålsanbud; men såsom det synes har hon tillbakavisat dem alla och detta på det behagfullaste och älskvärdaste sätt för att icke göra någon till sin fiende. Man antar därför, att hennes själ är uppfylld af den mest glödande fromhet och att hennes enda tanke är att ägna hela sitt lif åt utöfvandet af barmhärtighetsverk.

Efter hvad man påstår har min far icke kommit längre eller lyckats bättre än de öfriga friarne; men för att handla i öfverensstämmelse med ordspråket, som säger, att man kan vara en bra människa, fast man har folkvett, visar Pepita honom den mest uppriktiga, hänfifna och oegennyttiga vänskap. Hon öfverbjuder sig själf i uppmärksamhet och artighet mot honom; men så

snart min far försöker tala med henne om kärlek, visar hon honom genast tillbaka, och ger honom till lifs en liten näpen moralpredikan, i hvilken hon genom att återkalla i hans minne alla de dårskaper, han fordom begått, söker vända hans sinne från världen och dess tomma prål.

Jag tillstår för er att jag med en viss nyfikenhet längtar efter att få lära-känna denna kvinna, om hvilken jag hört talas så mycket. Och jag tror icke, att min nyfikenhet är oberättigad eller att den innefattar något fåfängligt eller syndigt. Själj instämmer jag i hvad Pepita säger. Själj önskar jag ju, att min far, som nu redan är till åren, måtte börja föra ett bättre lif, att han måtte glömma och icke förnya sin ungdoms dårskaper samt att han måtte uppnå en lugn, lycklig och hedrad ålderdom. Endast i det afseendet afviker jag från Pepitas åsikt, att jag nämligen tror, att om min far gifte sig med en god kvinna, som vore honom värdig och älskade honom, skulle han uppnå detta mål långt snarare, än om han förblefve ungarl. Just af detta skäl önskar jag lära känna Pepita för att själf afgöra, om hon skulle vara denna kvinna. Därvid känner jag mig dock — och kanske att därunder ligger en viss familjestolthet, hvilken jag, om den utgör någon dålig egenskap, skulle önska blifva kvitt — en smula orolig för den unga änkans korgar, huru älskvärdt och finkänsligt än det sätt må vara, hvarpå hon utdelar dem.

Om jag hade valt ett annat stånd, skulle jag ha föredragit, att min far förblefve ungarl. Såsom ende sonen skulle jag då ärfva alla hans rikedomar och till på köpet blifvit den förnämsta personen här i byn; men ni vet, hur fast och allvarligt mitt beslut är.

Ehuru ovärdig och obetydlig, känner jag likväl uppriktig kallelse för det andliga ståndet, och denna världens goda gör föga intryck på min själ. Om det inom mig finnes något af ungdomens glöd och den lidelsefulla häftighet, som plägar tillhöra den åldern,

skall det alltsammans användas till att gifva näring åt en verksam och fruktbärande kristlig kärlek. De många böcker, som ni gifvit mig att läsa, och mina kunskaper i historien om civilisationen hos Asiens gamla folk förena hos mig en vetenskaplig nyfikenhet med en innerlig önskan att utbreda den kristna tron och att såsom missionär få begifva mig till den aflägsna östern. Så snart jag lämnat detta ställe, dit ni själf sändt mig för att här tillbringa någon tid tillsammans med min far, så snart jag ser mig upphöjd i det prästerliga ståndets värdighet och, ehuru okunnig och syndfull, känner mig genom en öfvernaturlig och nåderik gåfva och tack vare den Högstes allsmåktiga godhet utrustad med förmåga att förlåta synder och undervisa folket samt blir delaktig af den beständiga och underbara förmånen att med mina orena händer få omfatta själfva den människoblifne Guden, — så snart detta skett, lämnar jag Spanien och begifver mig till aflägsna länder för att där predika evangelium.

Jag drifves icke af någon slags fåfänga; jag vill icke tro mig vara för mer än någon annan människa. Kraften af min tro, den ståndaktighet, hvaraf jag känner mig mäktig, allt tillskrifver jag, näst Guds nåd, den visa uppfostran, de heliga läror och det goda exempel, som ni, älskade farbror, gifvit mig.

Det finnes något, som jag knappast vågar bekänna för mig själf, men mot min egen vilja uppdyker detta något, denna tanke, detta tvifvel åter och åter för min själ, och därför vill och bör jag bekänna det för er; det är mig icke tillåtet att dölja något för er, icke ens mina hemligaste och mest ofrivilliga tankar. Ni har lärt mig att analysera själens förnimmelser, att söka utgrunda deras goda eller onda källa, att genomforska hjärtats mest förborgade gömslen, att, med ett ord, anställa en noggrann samvetspröfning.

Jag har ofta funderat öfver två hvarandra motsatta uppfostringsmetoder: den ena, som representeras

af dem, hvilka söka bevara oskulden genom att förblanda den med okunnigheten, i det de tro, att det onda, som man icke känner, lättare undvikas, än det, hvarom man äger kunskap; och den andra, som tillämpas af dem, hvilka, innan lärjungen ännu uppnått en mognare ålder och utan hänsyn till hans ömtåliga blygsamhetskänsla, djärft visa honom det onda i hela dess afskräckande fulhet, i hela dess fruktansvärda nakenhet, på det han må afsky och undfly det samma. Jag tror, att man bör känna det onda för att bättre kunna uppskatta Guds oändliga godhet — detta ideala och aldrig upphinneliga mål för alla våra goda sträfvanden. Jag tackar er för det ni, såsom skriften säger, med era ords honung och balsam lärt mig känna såväl det onda som det goda, på det jag med förståndigt nit och med fullt medvetande må kunna undvika det ena och eftersträfvat det andra. Jag gläder mig åt att jag icke är alldeles oefaren, utan vandrar raka vägen mot dygden eller — så långt detta står i en människas makt — mot fullkomligheten, medveten om alla de pröfningar och besvärligheter, som möta oss under vår pilgrimsfärd genom denna jämmerdal, samt icke okunnig om huru till utseendet jämn, lätt, ljuf och blomsterströdd den väg är, som leder till förtappelse och till den eviga döden.

En annan sak, för hvilken jag anser mig skyldig att tacka er, är det icke slappa och hjärtnupna, utan stränga och allvarliga öfverseende med nästans fel och brister, hvilket ni förstått att ingifva mig.

Jag säger allt detta därför att jag önskar tala med er om en angelägenhet, som är så ömtålig och så grannlaga, att jag knappast vet, i hvilka ord jag skall kunna uttrycka den. Kort sagdt, jag frågar mig ofta: har icke min afsikt att blifva präst åtminstone delvis sin grund i beskaffenheten af de förhållanden, som råda mellan mig och min far? Har jag i djupet

af mitt hjärta kunnat förlåta honom hans uppförande mot min stackars mor, offret för hans lättsinne?

Hur omsorgsfullt jag än pröfvar mig, finner jag likväl icke det minsta groll i mitt hjärta. Tvärtom, det är helt och hållet uppfyllt af tacksamhet. Min far har kärleksfullt uppfostrat mig; han har gjort till sitt mål att i mig hedra minnet af min mor; och man skulle kunna säga, att han genom att uppfostra mig, vårda sig om mig, smeka mig och visa mig ömhet sökte att blidka hennes vredgade skugga, för så vidt hon, som var en ängel af godhet och mildhet, skulle kunnat vara i stånd att vredgas. Jag upprepar alltså, att jag är uppfyllt af tacksamhet mot min far; han har erkänt mig som sitt barn och skickat mig vid femton års ålder till er, hvilken jag har att tacka för allt hvad jag är.

Om det i mitt hjärta finnes ett frö till dygd; om det i min själ finnes någon kärlek till vetande; om det i min vilja finnes någon hedrande och god föresats, så har jag att för allt detta tacka endast er.

Den ömhet, min far visar mig, är utomordentligt stor; den aktning, han hyser för mig, öfverstiger oändligt mina förtjänster. Kanske har fåfängan någon skuld däri. I faderskärleken ligger något egoistiskt; den är såsom en fortsättning af egoismen. Allt mitt värde, om jag för resten äger något sådant, betraktar min far såsom sin skapelse, liksom om jag vore en emanation af hans personlighet, såväl i kroppsligt som andligt afseende. Men huru som helst, så tror jag att han älskar mig och att det i denna hans kärlek finnes något, som icke sammanhänger med utan står högt öfver denna tadelvärda egoism, om hvilken jag talat.

Jag känner en stor tröst och ett stort lugn i mitt samvete — och för det uppsänder jag till Gud mitt varmaste tack — då jag märker och finner, att blodets makt, detta naturens band, denna hemlighetsfulla länk, som förenar oss, drifver mig att oafsedt min

barnsliga plikt älska och ära min far. Det skulle vara förfärligt att icke kunna älska honom på detta sätt utan nödgas tvinga sig till att älska honom för att uppfylla ett gudomligt bud. Men — och här vända mina samvetsbetänkligheter åter — månne min föresats att blifva präst eller munk och att icke taga någonting alls eller åtminstone blott en ringa del af de betydande rikedomar, hvilka såsom arf tillfalla mig och af hvilka jag kan njuta redan under min faders lefnad, månne denna föresats härrör sig endast och allenast af mitt förakt för de världsliga tingen, af en verklig kallelse för det andliga ståndet, eller har den sin rot äfven i högmod, i doldt agg, i bitterhet, i något visst inom mig, hvilket icke kan förlåta, hvad min moder förlät med högsinnadt ädelmod? Detta tvifvel hemsöker och pinar mig ofta; men nästan alltid söker jag lösa det till min fördel, och jag tror icke, att jag är högmodig gent emot min far; jag tror, att jag skulle taga emot allt hvad han äger, ifall jag hade behof däraf, och jag finner nöje i att visa mig lika tacksam mot honom för det lilla som för det myckna.

Lef väl, farbror; hädanefter skall jag skrifva så ofta och så utförligt till er som ni ålagt mig, om också icke så omständligt som i dag för att icke göra mig skyldig till alltför stor vidlyftighet.

Den 28 Mars.

Jag börjar bli trött på att längre vistas här, och för hvarje dag ökas min längtan efter att få vända åter till er och mottaga ordinationen; men min far önskar beledsaga mig, önskar vara närvarande vid den

stora högtidligheten och vill nödvändigt, att jag skall stanna kvar hos honom åtminstone två månader. Han är så vänlig och så öm mot mig, att det skulle vara mig omöjligt att icke göra honom till viljes i allt. Jag skall sålunda stanna kvar här den tid han önskar. För att glädja honom gör jag våld på mig och söker gifva mig sken af att finna nöje i härvarande förströelser, i landtliga utflykter, ja till och med i jakt-partier, i hvilket allt jag gör honom sällskap. Jag söker visa mig gladare och lifligare än jag af naturen är. Alldenstund man här i byn till hälften på skämt, till hälften såsom ett beröm kallar mig »helgonet», söker jag af blygsamhet att dölja detta sken af helighet eller att mildra det och framställa det i en mänskligare dager, i det jag visar en lugn och hofsam glädje, som aldrig varit i strid med vare sig heligheten eller helgonen. Trots detta erkänner jag dock, att de nöjen och lustbarheter, som här bestås, trötta mig, att det något ofina skämtet och den bullrande munterheten beröra mig oangenämt. Det är nu ingalunda min mening att knota häröfver eller att uppträda såsom klandrare, äfven om det sker i all hemlighet och oss emellan; men ofta kommer jag på den tanken, att det kanske skulle vara ett visserligen svårare men dock förnuftigare och förtjänstfullare företag att bibringa folket här en smula bättre seder och att förkunna evangelium för dem, än att begifva sig till Indien, Persien eller Kina och här kvarlämna så många, om icke rent af förlorad, så dock delvis fördärfvad landsman. Hvem vet! Somliga påstå, att de modärna idéerna, att materialismen och otron äro skulden till allt; men om så är förhållandet, om de åstadkomma så dåliga verkningar, så måste detta ske på ett sällsamt, hemlighetsfullt och djäfvulskt sätt och icke genom naturliga medel. Ty säkert är, att ingen här läser några vare sig goda eller dåliga böcker, och på grund däraf är det mig omöjligt att förstå, huru de kunna fördärfvas af de onda lärör, som råda nu för

tiden. Skulle de onda lärorna möjligtvis ligga i luften, på samma sätt som sjukdomsfrön? Eller kanske (det gör mig ondt, att jag hyser denna dåliga tanke, som jag yppar endast för er) kanske är prästerskapet själfvt skulden därtill. Står prästerskapet i Spanien på höjden af sin mission? Går det omkring och undervisar folket och höjer det i sedligt afseende? Är det i alla sina individer vuxet en sådan uppgift? Finnes det verklig kallelse hos dem, som ägna sig åt ett lif i religionens tjänst och åt själavården, eller är det prästerliga ståndet endast ett medel till lifsuppehälle — det såsom hvarje annat yrke — med den skillnaden, att nu för tiden endast de mest behöfvande, de som mest sakna utsikter och medel ägna sig åt detsamma, just af det skäl, att denna bana erbjuder mindre lysande framtid än hvarje annan? Vare därmed huru som hälst, bristen på kunniga och fromma präster eggjar allt mera min önskan att själf blifva präst. Jag skulle icke vilja, att egenkärleken förblindade mig; jag inser alla mina ofullkomligheter; men jag känner inom mig en verklig kallelse, och många af de brister, som vidlåda mig, skola med Guds bistånd nog kunna afhjälpas.

För tre dagar sedan ägde hos Pepita Jimenez den festlighet rum, om hvilken jag nämnt för er. Enär denna kvinna lefver mycket tillbakadraget, så lärde jag först då känna henne: hon föreföll mig verkligen lika vacker som ryktet påstått, och jag märkte, att hon visar min far en älskvärdhet, som ingifver honom en smula hopp — åtminstone om man ytligt betraktar saken — om att hon slutligen skall ge efter och mottaga hans hand.

Eftersom hon möjligen kommer att bli min styf-mor, så har jag uppmärksamt studerat henne, och hon förefaller mig vara en egendomlig kvinna, med hvars moraliska egenskaper jag ännu icke kommit fullt på det klara. Det hvilar öfver henne ett lugn, en yttre frid, som kan härröra af kallt förstånd och kallt hjärta,

af stolthet, af beräkning eller brist på känsla, men som äfven skulle kunna härröra af andra själsegenskaper, hvilka möjligen finnas hos henne; såsom af samvetslagn, renhet i syften och af fast föresats att här i lifvet uppfylla de plikter, som samhället ålägger henne, allt under det hon riktar sin ande på högre förhoppningar såsom slutligt mål. Men vare sig att allt hos denna kvinna är beräkning, utan att hennes ande höjer sig mot högre rymder, eller att hon till en fulländad harmoni sammansmälter lifvets prosa och sina drömmars poesi, så är det likväl säkert, att hos henne ingenting finnes, som disharmonierar med den ram, i hvilken hon är infattad, och dock äger hon en naturlig värdighet, som höjer henne öfver och skiljer henne från hela hennes omgifning. Hon affekterar icke att kläda sig landtligt, men efterapar lika litet städernas moder; hon förenar båda dessa stilarter i sin klädedräkt, så att hon förefaller såsom en dam, ehuru en dam från landet. Efter hvad jag antar, döljer hon ifrigt den omsorg, hon nedlägger på sin yttre person; man märker icke hos henne vare sig kosmetiska medel eller smink; men hennes hvita händer, hennes väl vårdade och putsade naglar, elegansen och prydligheten i hennes toalett, allt visar, att hon vårdar sig om dylikt mera än man skulle kunna tro om en person, som bor på landet och hvilken, efter hvad man påstår, föraktar världens fåfängligheter och blott tänker på himmelska ting.

Hon håller sitt hus utomordentligt fint och allt i fullkomlig ordning. Möblerna äro hvarken konstrika eller eleganta, men icke håller anspråksfulla eller smaklösa. För att gifva en poetisk anstrykning åt sitt hem, har hon prydt alla salar, gemak och gallerier med en hel mängd blommor och bladväxter. Visserligen äro dessa hvarken sällsynta eller exotiska, utan utgöras af de allra vanligaste slag, som finnas här i trakten, men alla vårdas de med utomordentlig omsorg.

Olika slags kanariefåglar i förgyllda burar upplifva med sina drillar hela huset. Man märker, att dess härskarinna behöfver lefvande varelser, hvilka hon kan få visa en smula ömhet; och utom några tjänarinnor, som hon tyckes ha valt med särskild omsorg, enär det icke kan vara endast af en tillfällighet som de alla äro så vackra, har hon, liksom ogifta gummor, åtskilliga djur, som hålla henne sällskap; en papegoja, en liten långhårig knähund med omsorgsfullt tvättad päls och två eller tre kattor, så tama och sällskapliga, att de hoppa upp i knät på en.

Vid bortersta ändan af den stora salen är inrättadt ett slags bönkapell, i hvilket befinner sig ett i trä snidadt Jesusbarn, hvitt och rosenkindadt, med himmelsblå ögon samt rätt prydligt utstyrdt. Det bär en vit sidendräkt och en med små guldstjärnor beströdd blå mantel samt är helt och hållet öfversålladt af smycken och ädla stenar. Det lilla altare, som uppbär detta Jesusbarn, är smyckadt med blommor; rundt omkring stå krukor med kamelior och lagerträd, och på själfva altaret, till hvilket små trappsteg leda upp, brinna talrika vaxljus.

Då jag ser allt detta, vet jag icke, hvad jag skall tänka; men jag är mest benägen att tro, att den unga änkan älskar sig själf öfver allting och att hon för sitt eget nöje och för att kunna öfverföra denna kärlek på någon lefvande varelse har skaffat sig kattorna, kanariefåglarna, blommorna, ja själfva Jesusbarnet, men att hon i djupet af sin själ kanske icke står mycket högre än kanariefåglarna och kattorna.

Man kan icke neka till att Pepita Jimenez är klok och taktfull; intet dumt skämt, ingen obehörig fråga angående min kallelse eller den prästvigning, som jag inom kort skall mottaga, har kommit öfver hennes läppar. Hon talade med mig om ortens angelägenheter, om arbetet på fälten, om den senaste vin- och olivskörden och om sättet att förbättra vinkulturen; och allt detta med blygsamhet och otvungenhet,

utan att lägga i dagen någon önskan att synas snusföruftig.

Min far var älskvärdheten själf och tycktes liksom föryngrad; den ytterliga uppmärksamhet, som han visade sitt hjärtas utkorade, mottogs, om också icke med kärlek, så likväl med tacksamhet.

I bjudningen deltog äfven doktorn, notarien och herr vikarien, en gammal vän i huset och Pepitas själasörjare.

Herr vikarien måtte hysa en hög tanke om henne, ty flera gånger talade han afsides med mig om hennes välgörenhet, om den mängd almosor hon plögade utdela, om huru deltagande och vänlig hon visade sig mot hvar och en; kort sagdt, han påstod, att hon var ett helgon.

Efter det jag hört herr vikarien tala sålunda och i förlitande på hans omdöme kan jag icke annat än önska, att min far måtte gifta sig med Pepita. Som min far icke är ägnad att föra ett botgörarlif, så skulle detta vara det enda sätt för honom att ändra sitt hittills så oroliga, stormiga lif och få sluta sina dagar, om icke mönstergillt, så dock lugnt och fridfullt.

Då vi lämnade Pepita Jimenez och återvände hem, talade min far öppenbjärtigt med mig om sin plan. Han sade mig, att han varit en mycket utsväfvande människa, att han fört ett lättsinnigt lif och att han, trots sin ålder, icke såg någon utväg till bättre, ifall icke denna kvinna, som var hans räddning, älskade honom och ville bli hans maka. Som han redan tog för gifvet, att hon skulle komma att älska honom och vilja gifta sig med honom, talade han med mig om affärsangelägenheter; han sade, att han var mycket rik och att han i sitt testamente skulle gynna mig särskildt, äfven om han finge flera barn. Jag svarade honom, att jag för mina planer och för det lefnadsmål, jag föresatt mig, behöfde helt ringa penningemedel och att min största glädje skulle vara att få se honom lycklig i kretsen af hustru och barn

och utan tanke på sina forna dårskaper. Härpå talade han med mig om sin kärlek och sina förhoppningar och det med sådan uppriktighet och liflighet, att man skulle kunnat taga mig för fadern och den äldre och honom för en yngling vid min ålder eller därunder. För att framhålla sin utvaldas förtjänster och göra riktigt klart för mig, huru svårt det var att vinna henne, skildrade han för mig hennes många afvisade friares lysande egenskaper och glänsande lefnadsvillkor. Hvad honom själf beträffade, hade äfven han, efter hvad han förklarade, till en viss grad blifvit afvisad; men han smickrade sig med att detta icke varit så allvarligt menadt; ty Pepita utmärkte honom så mycket och visade honom så stor tillgifvenhet, att om hennes känsla för honom ännu icke var kärlek, så skulle den dock genom en längre tids umgänge och genom den ihärdiga dyrkan, han ägnade henne, lätt kunna öfvergå till kärlek. Dessutom hade i min fars ögon orsaken till Pepitas motstånd något visst fantastiskt och sofistiskt, som nog slutligen skulle försvinna. Pepita hvarken ville gå i kloster eller hade någon böjelse för att lefva ett botgörarlif; man märkte ganska tydligt, att hon, trots sin tillbakadragenhet och sin fromhet, fann nöje i att behaga, och den omsorg, hon ägnade åt sin yttre person, vittnade föga om håg för klosterlif. Anledningen till Pepitas motstånd, sade min far, är utan tvifvel hennes stolthet — en till stor del välgrundad stolthet; hon är af naturen en fri och nobel dam, en öfverlägsen kvinna både genom viljans kraft och förståndets klarhet, hur mycket hon än söker att genom blygsamhet dölja dessa företräden; huru skulle hon väl då kunna gifva sitt hjärta åt någon af de tölpar, som hittills täflat om hennes hand? Hon inbillar sig, att hennes själ är uppfylld af en mystisk kärlek till Gud och att hon blott i Gud finner tillfredsställelse, men detta beror endast därpå, att hon ännu icke på sin lefnadsstig mött någon enda dödlig

som haft sådana egenskaper, att de kommit henne att glömma sitt Jesusbarn. Om det också kan förefalla egenkärt, tillade min far, så smickrar jag mig ändå med att vara denne lycklige dödlige.

Sådana äro, käre farbror, min fars tankar och sysselsättningar här i byn, — de för mig så sällsamma och för mina planer och tankar så främmande angelägenheter, om hvilka han ofta talar med mig och öfver hvilka han vill, att jag skall säga min mening.

Det tyckes, som om jag genom er utomordentliga välvilja mot mig här fått rykte om mig att vara en mycket förståndig ung man; jag går och galler för en källa af visdom; alla komma till mig med sina bekymmer och bedja mig visa dem den väg, de böra följa. Till och med den beskedlige herr vikarien har — äfven med fara att afslöja något af biktens hemligheter — redan kommit för att rådfråga mig angående åtskilliga samvetsangelägenheter, som i biktstolen ypats för honom.

Af alla dessa fall, i hvilka vikarien — naturligtvis i den djupaste hemlighet och utan att röja vederbörandes namn — invigt mig, är det isynnerhet ett, som i hög grad uppväckt mitt intresse.

Herr vikarien berättade mig nämligen, att ett af hans biktbarn, en ung flicka, hyste allvarliga samvetsbetänkligheter, emedan hon med oemotståndlig makt kände sig dragen till ett ensamt, kontemplativt lif; men hon fruktade emellanåt, att denna fromma ifver icke beledsagades af uppriktig ödmjukhet, utan att den till en del framkallades och underblåstes just af högmodsdjäfvlun.

Att älska Gud öfver allting, att söka honom i det innersta af själen, där Han har sin bostad, att rena sig från alla jordiska lidelser och böjelser för att kunna förena sig med honom, det kan helt visst kallas fromma sträfvanden och goda föresatser; men det kommer nu an på att få veta, att räkna ut om

de hafva sin grund i en omåttlig egenkärlek eller icke. Härröra de kanske däraf — så synes bikt-barnet tänka — att jag, ehuru ovärdig och syndfull, inbillar mig, att min själ har högre värde än mina medmänniskors själar; att min andes och min viljas inre skönhet skulle fördunklas och fläckas genom kärlek till mänskliga varelser, som jag känner och som jag icke tror vara mig värdiga? Älskar jag Gud icke oändligt, icke öfver allting, utan blott öfver det lilla, som jag känner, som jag föraktar och ringaktar och som icke förmår fylla mitt hjärta? Om min fromhet har sin grund i detta, så är den behäftad med två stora fel: det ena att den icke har sin rot i en af ödmjukhet och barmhärtighet uppfylld ren kärlek till Gud, utan i högmod; och det andra, att den icke är stark och varaktig utan sväfvar i luften, ty hvem vågar väl påstå, att icke själen kan glömma kärleken till sin skapare, då den icke älskar honom oändligt, utan blott därför att det icke finnes någon skapad varelse, som den finner vara värdig sin kärlek.

Öfver denna samvetsangelägenhet, som synes något för tillkonstlad och subtil för att kunna sysselsätta en landtfflicka, har herr vikarien frågat mig till råds. Jag har genom att återopa mig på min oerfarenhet och ungdom sökt undvika att härfpå svara någonting, men herr vikarien var så enträgen att jag slutligen måste uttala min mening i denna sak. Jag sade — och det skulle mycket glädja mig, om ni gillade min åsikt — att hufvudsaken för denna af ångest kvalda unga kvinna vore att med större välvilja betrakta de människor, som omgifva henne, och att i stället för att med kritikens dissekerknif analysera och blotta deras fel försöka att skyla dem under människokärlekens mantel, påpeka och framhålla dessa människors alla goda egenskaper för att på så sätt lära att älska och ära dem; att hon bör bemöda sig om att i hvarje mänsklig varelse se ett föremål, värdigt hennes kärlek, en verklig nästa, en sin like, en själ, i hvars inre

finnes en skatt af förträffliga dygder och egenskaper, kort sagdt, en varelse, skapad efter Guds beläte. När vi på detta sätt upphöjt allt det, som omgifver oss, när vi älska människorna och akta dem efter förtjänst och äfven mera än de kanske förtjäna, då vi vinnlägga oss om att icke anse oss för bättre än de, utan i stället söka att grundligt utforska vårt inre för att upptäcka alla våra fel och synder, då vi sträfva efter att förvärfva oss en ödmjuk fromhet och att ringakta det egna jaget, då uppfylles hjärtat af människokärlek och lär sig att icke förakta utan älska och värdera både människor och ting. Och om kärleken till Gud med öfvervinnelig kraft hvilar på en sådan grundval, behöfva vi icke frukta för att denna kärlek härrör af en öfverdrifven själfkärlek, af högmod eller af ett orättvist förakt för nästan, utan kunna vara förvissade om att den har sin grund i en ren och helig betraktelse af det oändligt sköna och goda.

Om, såsom jag misstänker, Pepita Jimenez är den unga kvinna, som rådfrågat herr vikarien angående sina tvifvel och samvetsbetänkligheter, så tyckes det mig, att min far ännu icke kan smickra sig med att vara mycket älskad; men om vikarien skulle meddela henne mitt råd och hon antager det och tillämpar det i det praktiska lifvet, så blir hon antingen en Maria de Agreda *) eller något i samma väg eller också, och detta är det sannolikaste, skall hon slå ifrån sig alla grubblerier och all mysticism och nöja sig med att skänka sin hand och sitt hjärta åt min far, som i intet afseende är henne underlägsen.

---

*) Hon var franciskanernunna och föreständerska för den Obe-fläckade Aftelsens kloster i Agreda i Spanien, där hon föddes 1602. Svärmisk, hade uppenbarelser och fick i en sådan befallning att skriva den Heliga Jungfruns lif. Denna bok, som utkom efter hennes död, heter *La Mística Ciudad de Dios* och läses ännu mycket som uppbyggelsebok.

Den 4 April.

Det enformiga lif, jag här för, börjar tråka ut mig betydligt; icke därför att mitt lif på andra orter varit i fysiskt afseende verksammare; snarare tvärtom, ty här promenerar och rider jag mycket och ströfvar omkring på fälten, och, för att göra min far till viljes, deltagar jag i hvarjehanda förlustelser och sällskapsnöjen; kort sagdt jag lefver liksom utom min sfär och mina vanliga förhållanden; men mitt andliga lif är lika med noll; jag läser icke en bok, och man unnar mig knappast ett ögonblicks ro för att i lugn fördjupa mig i tankar och själfbetraktelser; och när lifvets högsta glädje för mig alltid bestått just i dessa tankar och själfbetraktelser, så finner jag det lif, som jag nu för, i hög grad enformigt. Tack vare det tålmod, som ni anbefallt mig för alla tillfällen, kan jag dock uthärda det.

En annan orsak till att mitt sinne icke är fullkomligt lugnt är min med hvarje dag tilltagande längtan efter att snart få inträda i det stånd, till hvilket jag sedan årtal tillbaka känner mig så mäktigt dragen. Nu, då jag befinner mig så nära förverkligandet af mitt lifs oafbrutna dröm, synes det mig som ett vanhelgande att rikta mitt sinne på andra ting. Till den grad plågar mig denna tanke och till den grad grubblar jag öfver densamma, att min beundran för de skapade tingens skönhet, för himlahvalfvet, så stjärnströdt under dessa Andalusiens milda och ljufva vårnätter, för dessa leende sädesfält, nu täckta af grönskande skördar, och för dessa friska och sköna trädgårdar med sina ståtliga, skuggrika alléer, sina mildt sorlande källor, sina många hemlighetsfulla, undangömda vrår, sina talrika kvittrande och drillande småfåglar och sina många doftande blom-

mor och plantor; att, säger jag, denna min beundran och entusiasm, hvilken förr tycktes mig stå fullkomligt väl tillsammans med den religiösa känsla, som fyllde min själ och hvilken därigenom stegrades och förädlades i stället för att försvagas, synes mig nu nästan såsom en syndig obetänksamhet, såsom en oförlätlig glömska af det eviga för det timliga, af det oskapade och öfversinnliga för det sinnliga och skapade. Ehuru jag gjort föga framsteg på dygdens väg, ehuru min ande aldrig är fri från fantasiens skenbilder, ehuru min inre människa aldrig förmår frigöra sig från yttre intryck eller från det tröttsamma, diskursiva åskådningssättet och, ehuru jag är oförmögen att genom kraften af min vilja fördjupa mig i själva medelpunkten för den enkla kunskapen, i det rent andliga, för att där skåda sanningen och godheten, afklädda alla bilder och former, så försäkrar jag er likväl, att jag hyser fruktan för att i mina böner röra mig i inbillningens värld, hvilket ju vore naturligt för en jordisk varelse, så ofullkomlig som jag! Men äfven själfva det förnuftiga spekulandet inger mig oro. Jag skulle icke vilja göra några förnuftsslut för att lära känna Gud, ej håller åberopa kärleken som grund för att älska honom. Jag skulle önska, att jag alldeles omedelbart kunde höja mig till en lefvande och klar uppfattning af hans innersta väsen. Ack, den som gäfvit mig vingar liksom dufvan, att jag kunde svinga mig upp till dens sköte, som min själ älskar? Men hvilka äro då väl mina förtjänster och hvori bestå de? Har väl jag underkastat mig botöfningar och fastande, eller hängifvit mig åt ett oafbrutet bedjande? Hvad har jag väl gjort, min Gud, att du skulle visa dig nådig mot mig?

Jag vet nog, att de gudlösa i våra dagar fullkomligt utan grund beskylla vår heliga religion för att lära människorna att afsky alla jordiska saker, att ringakta eller förakta naturen, kanske äfven att frukta den, liksom funnes det i den något djäfvulskt,

för att i stället koncentrera all sin kärlek och alla sina intressen på det, som de kalla den gudomliga kärlekens vidunderliga självviskhet, och detta därför att de tro, att människan älskar sig själf, då hon älskar Gud. Jag vet mycket väl, att det icke förhåller sig så, att detta icke är den sanna läran; att den gudomliga kärleken på samma gång är kärlek till nästan och att älska Gud är att älska allt, därför att allt är i Gud och Gud på ett oförklarligt och öfversinnligt sätt lefver och verkar i allt. Jag vet mycket väl, att jag icke begår någon synd, då jag älskar de jordiska tingen för Guds kärleks skull, hvilket är detsamma som att rättsligen älska dem för deras egen skull, ty hvad äro de väl annat än en yttring, ett verk af Guds kärlek? Och likväl vet jag icke, hvilken sällsam fruktan som griper mig, hvilka underliga skrupler, hvilka knappast märkbara och oförklarliga samvetsagg, som martera mig, då jag nu såsom förut, såsom i min ungdom, ja till och med i min barndoms dagar, förnimmer en känsla af rörelse, af hänförelse, så ofta jag vandrar i den lum-miga skogen, så ofta jag under nattens tystnad lyssnar till näktergalens sång och turturdufvans kärliga kutter, så ofta mitt öga skådar blommorna på marken eller det stjärnströdda himlafästet öfver mitt hufvud. Jag inbillar mig understundom, att det i allt detta ligger ett sinnligt behag, något som åtminstone för ett ögonblick kommer mig att glömma högre syften. Jag vill icke, att hos mig anden skall synda mot köttet; men jag vill lika litet, att materiens skönhet, att dess behag, huru fina, spåda och eteriska de än må vara och äfven de, som förnimmas snarare af vår ande än af vår kropp, såsom det sakta suset af den med blomdoft från fälten mättade friska vinden, fåglarnas glada kvitter, nattens majestätiska, högtidliga tystnad, skola vända mitt sinne från betraktelsen af den högsta skönheten eller ens för ett enda ögonblick

minska min kärlek till den, som har skapat denna harmoniska världsbyggnad.

Jag döljer icke för mig, att alla dessa materiella ting äro såsom bokstäfverna i en bok, i hvilka den på sin lektyr uppmärksamma anden förmår utgrunda en djup mening och läsa och upptäcka Guds skönhet, hvilken, om också på ett ofullkomligt sätt, är genom dem åskådliggjord. I dylika tankar fördjupar jag mig ofta för att gifva styrka åt mina skrupler och döda det sinnliga inom mig. Ty jag säger till mig själf: om jag älskar skönheten hos de jordiska tingen sådana de äro i och för sig och om jag älskar den till öfverdrift, så är detta afgudereri: jag bör älska den såsom afbild af en förborgad och gudomlig skönhet, som är tusen gånger mera värd, som i allt står ojämförligt mycket högre.

För några dagar sedan fyllde jag tjugutvå år. Hittills har min religiösa ifver varit af den beskaffenhet, att jag icke hyst någon annan kärlek än den fläckfria kärleken till Gud och hans heliga religion, hvilken jag önskar få utbreda och se triumfera i jordens alla länder. Jag erkänner, att något visst världsligt inblandat sig i denna rena känsla. Ni vet det, jag har sagt er det tusen gånger; och med ert vanliga öfversende svarade ni, att människan icke är någon ängel och att redan själfva sträfvandet efter en sådan fullkomlighet bör betecknas såsom öfvermod, att jag bör hålla dessa känslor inom måttlighetens gränser utan att därför anse mig tvungen att helt och hållet förkväfvad dem. Kärleken till vetenskapen, kärleken till den berömmelse, man förvärfvar genom vetenskapen, ja äfven en icke ofördelaktig tanke om sig själf — allt detta innehåller utan tvivel en viss grad af själfviskhet, äfven om det uppfattas med moderation, beslöjas och mildras af kristlig ödmjukhet och erhåller en god riktning, men det kan tjäna såsom driffjäder till och stöd för de kraftigaste och ädlaste föresatser. Men den skrupel, som

nu pinar mig, har dock icke sin rot i något som hälst högmod eller i alltför stort själförtroende eller i längtan efter världslig ära eller i alltför stor kärlek till vetenskapen; det är ingenting af allt detta, ingenting, som sammanhänger med själfviskhet, utan i visst afseende motsatsen därtill. Jag känner en skygghet, en nedslagenhet, en brist på viljekraft, en benägenhet för att gråta, som är oförklarlig; jag blir så lätt rörd ända till tårar, blott vid att se en skön blomma eller betrakta den hemlighetsfulla, svaga strålen från en aflägsen stjärna, att jag nästan känner mig rädd.

Säg ni mig, hvad ni tänker om allt detta, om det ligger någon slags sjuklighet i denna min sinnesförfattning.

Den 8 April.

De landtliga utflykterna, i hvilka jag mot min vilja måste deltaga, pågå alltjämt.

Jag har gjort min far sällskap och besett nästan alla underlydande gårdar, och såväl han som hans vänner förvånas öfver att jag icke är fullkomligt okunnig i hvad som rör landtbruk. Det ser ut, som om i deras tanke de teologiska studierna, åt hvilka jag ägnat mig, skulle utesluta hvarje kunskap om allt annat. Huru beundrade de icke min lärdom, då de sågo, att jag i vingårdarna, där knopparna ännu knappast börjat spricka ut, kunde åtskilja de olika vinsorterna! Huru förvånades de icke likaledes öfver att jag på den ännu gröna sädesbrådden känner skillnaden mellan korn och hvete och anis och bönor; att jag känner många frukt- och löfträd och att jag äfven af de många växter, som växa vildt på fälten,

kan namngifva åtskilliga och redogöra för deras egenskaper och lefnadsvilkor!

Pepita Jimenez, som af min far hört, huru mycket jag tycker om trädgårdarna här i trakten, har inbjudit oss att bese en, som hon äger ej långt från byn, och att äta de tidiga smultron, som växa där. Denna Pepitas ifver att visa sig uppmärksam mot min far, som önskar vinna hennes hand och som hon försmår, förefaller mig ofta såsom ett slags klandervärdt koketteri; men då jag därefter ser Pepita och finner henne så naturlig, så rättfram och så enkel, då försvinner min dåliga tanke om henne och jag känner mig öfvertygad om att hon gör alltsammans af uppriktigaste hjärta och att hon icke har annan afsikt än att bevara den vänskap, som förenar henne med min familj.

Vare härmed huru som hälst: i förgår eftermiddag besökte vi Pepitas trädgård. Den har ett vackert läge, ett af de täckaste och mest pittoreska som man kan tänka sig. Den lilla bäcken, som, förgrenad i tusende små kanaler, vattnar nästan alla dessa trädgårdar, flyter längs utefter den, som vi nu besökte. Den bildar där en dam, hvarur det vid bevattningen afflytande vattnet störtar sig ned i ett djupt bäcken, hvars båda stränder äro bevuxna med hvita och svarta popplar, pilar, blommande oleandrar och andra löfrika träd. Ett vattenfall med klart, genomskinligt vatten störtar skummande ned i bäcken och fortsätter därpå sitt slingrande lopp genom en af naturen själf bildad flodbädd, hvars stränder smyckas af tusentals blommor och just nu äro öfversållade med doftande violer.

Slutningarna i trädgårdens bakgrund äro helt och hållet bevuxna med nöt-, fikon- och andra fruktträd, under det de jämnare partierna äro indelade i sängar, afsedda för köksväxter, för smultron, tomat, potatis, bönor och peppar. En mindre del af trädgården är afsedd för den rika mängd blommor, som mest odlas här. I synnerhet finnes det öfverflöd på

rosor af alla möjliga slag. Trädgårdsmästarbostället är prydligare och snyggare än hvad som brukar vara förhållandet här i trakten, och strax bredvid detsamma ligger en liten byggnad, afsedd för trädgårdens ägare; i denna byggnad hade Pepita låtit arrangera för oss en splendid middag, till hvilken smultronätningen utgjorde förevändning, ty det var ju i första rummet denna, som fört oss dit. Smultronen, hvilka förekommo i en mängd, som i anseende till den föga framskridna årstiden var högst förvånande, serverades oss med mjölk från några getter, som Pepita också äger.

I denna utflykt deltog doktorn, notarien, min tant donna Casilda, min far och jag; icke håller saken den oundviklige herr vikarien, Pepitas själsörjare och ännu mera beundrare och ständige loftalare.

För att åt tillställningen förläna ett ökad, kanske något raffineradt behag, bestreds uppässningen vid bordet hvarken af trädgårdsmästaren eller hans hustru eller barn eller någon annan af landtbefolkningen, utan af två vackra flickor, Pepitas tjänarinnor och nästan förtrogna, klädda i landtliga, ehuru i hög grad vackra och eleganta kostymer. De buro färgrika, korta och åtsittande kattunsklädningar, deras skuldror betäcktes af sidendukar, och det bara, svartglänsande, rika håret satt i tunga flätor uppfäst i en oval knut och var framtill ordnad i lockar, som uppehölls af ett slags gaffelformiga hårnålar. I håret bar hvardera af de båda flickorna en bukett friska rosor.

Pepitas drägt skilde sig blott genom det finare och dyrbarare tyget och sin svarta färg från de båda tjänstflickornas. Hennes ylleklädning hade samma snitt som dessas, och utan att vara alltför kort släpade den icke eller rörde upp dammet på vägen. En enkel duk af svart siden betäckte också enligt traktens bruk hennes bröst och skuldror, och på hufvudet bar hon hvarken hårklädsel eller blommor eller smycken eller

någon annan prydnad än sitt eget blonda hår. Det enda, hvori jag hos Pepita märkte en viss omsorg och hvori hon afvek från de landtliga plägsederna, var att hon bar handskar. Man ser, att hon mycket vårdar sig om sina händer och att hon kanske sätter en viss fåfånga, i att hålla dem riktigt fina och hvita med glänsande rosenfärgade naglar; men denna hennes fåfånga, i fall hon har den, är ursäktlig, enär den ju tillhör den mänskliga svagheten, och för öfrigt, om jag icke missminner mig, tror jag, att den heliga Teresa i sin ungdom visade samma fåfånga, hvilket likväl icke hindrade henne från att blifva ett så stort helgon.

Och i själfva verket kan jag mycket väl förstå denna lilla fåfånga, utan att dock vilja ursäkta den. Det är så förnämt, så aristokratiskt att ha en vacker hand! Stundom inbillar jag mig till och med, att det däri ligger något symboliskt. Handen är det verktyg, med hvilket vi utföra våra gärningar, är kännetecknet på vår själsadel, är det medel, genom hvilket anden kläder sina konstnärliga tankar i former, ger lif åt sin viljas skapelser och utöfvar det herravälde, som Gud förlänat människan öfver alla skapade varelser. Jordbrukarens eller handtverkarens hårda, seniga, starka, kanske valkiga hand bevisar på ett ädelt sätt detta herravälde, ehuru blott den råare och mera mekaniska delen af detsamma. Denna Pepitas händer däremot, hvilka tyckas nästan genomskinliga såsom alabaster, ehuru med svagt rosenfärgad anstrykning, så att man tycker sig skönja det rena, fina blodet, som förlänar åt hennes ådror en blåaktig färgton; dessa händer, säger jag, med sina smala, oförlikneligt skönt formade fingrar, tyckas utgöra symbolen af det magiska herravälde, den mystiska makt, som människoanden, utan uppjudande af någon materiel kraft, äger och utöfvar öfver alla de synliga ting, Gud omedelbart skapat och genom människan fullkomnar och förbättrar. Det förefaller mig omöjligt, att en människa, hvilken har sådana händer som

Pepita, kan hysa en oren tanke, en rå känsla eller en låg afsikt, då en sådan ju skulle stå i strid med de rena händer, genom hvilka den måste utföras.

Jag behöfver väl icke säga, att min far visade sig lika betagen i Pepita som alltid och att hon var lika älskvärd och förekommande mot honom som hon brukar vara, ehuru en smula mera dotterligt älskvärd än min far skulle önskat. Säkert är dock, att min far, trots sitt rykte för att i regeln vara föga aktningsfull utan ganska ogenerad i sitt sätt mot damer, behandlar Pepita med en sådan vördnad och hänsynfullhet, att icke ens Amadís på den tid, då hans kärlek till Oriana var som blygast, kunde visa större sådan mot henne: icke ett opassande ord, intet obetänksamt infall, intet af detta jollrande skämt, som andalusierne eljes så ofta tillåta sig. Han vågar knappast säga henne, att hon har vackra ögon; och i sanning, om han det sade, ljöge han icke, ty hennes ögon äro stora, gröna som Circes, sköna och sjäfulla; och hvad som ger dem ännu högre värde är att det ser ut, som om hon icke vet af det, då hon icke visar den minsta afsikt att behaga eller att med sina ljufva blickar draga någon till sig. Utan tvifvel anser hon, att ögonen tjäna till att se med och icke till något annat. Raka motsatsen till hvad, såsom jag hört sägas, de flesta unga och sköna kvinnor tro, ty dessa göra af sina ögon ett slags vapen, ett elektriskt batteri, med hvilket de storma och tillfångataga människans hjärtan. Sådana äro i sanning icke Pepitas ögon, ty ur dem stråla ett himmelskt lugn och en änglalik renhet. Men därför kan man icke säga, att de med kall likgiltighet se på en. Långt därifrån, de äro fulla af kärlek och ljufhet. De skåda med vänlighet på en ljusstråle, en blomma, ja till och med på hvarje liflöst föremål; men med ännu större kärlek, ömhet och välvilja fästas de på en medmänniska utan att denna, huru ung, skön och inbilsk hon än må vara, vågar i denna lugna och klara blick se något annat än den

renaste människokärlek eller på sin höjd en vänskapsfull förkärlek.

Jag undrar ibland, om allt detta skulle kunna vara studeradt; om denna Pepita skulle kunna vara en stor skådespelerska. Men i så fall vore förställningen så fulländad och komedien så dold, att det synes mig omöjligt att tro henne därom. Det är naturen själf, som leder denna blick och tjänar den till rättesnöre. Utan tvifvel älskade Pepita först sin mor, och sedermera förmådde omständigheterna henne att af plikt-känsla älska Don Gumersindo såsom sin följeslagare genom lifvet; och sedan slocknade utan tvifvel i hennes hjärta hvarje lidelse, som något jordiskt föremål kunde ingifva henne, och hon älskar nu Gud och älskar allt af kärlek till Gud och befinner sig sålunda i en fridfull, ja afundsvärd sinnesförfattning, hvilken man endast därför möjligen skulle kunna klandra, att den utgör en slags egoism, om hvilken hon icke själf är medveten. Det är mycket bekvämt att älska på detta lugna sätt utan att plågas af kärleken; att icke hysa någon lidelse, som man måste bekämpa; att af kärleken och ömheten för nästan bilda en tillsats, liksom en fyllnad till sin egenkärlek.

Ofta gör jag mig själf den frågan, om icke jag, då jag i mitt inre klandrar Pepita för denna sinnesförfattning, måste klandra mig själf. Hvad vet väl jag om det, som rör sig i denna kvinnas själ, för att jag skall kunna klandra henne? Är det icke kanske min egen själ, som jag skådar, då jag tror mig blicka in i hennes? Jag hvarken har hyst eller hyser någon lidelse, som jag behöft bekämpa; alla mina åt det rätta riktade böjelser, alla mina drifter, goda såväl som onda, gå, tack vare era visa läror, utan något hinder raka vägen mot ett och samma mål; och uppnår jag detta mål, så skola icke blott mina ädla och oegennyttiga önsknningar, utan äfven mina själfviska önsknningar, min ärelystnad, min vetgirighet, min längtan att få se främmande länder, min sträfvan efter namn och

rykte bli tillfredsställda. Allt detta innehålles däri att jag kommer fram till målet af den lefnadsbana, hvilken jag utvalt åt mig. Ur denna synpunkt förefaller jag mig själf mången gång mera klandervärd än Pepita, äfven om jag skulle anse också henne förtjäna en smula tadel.

Jag har redan mottagit den lägre ordinationen; jag har ur mitt bröst fördrifvit all världslig fåfånglighet; jag har erhållit tonsuren; jag har invigt mig åt altaret, och likväl erbjuder sig för mina blickar en framtid af äregirighet och jag ser med glädje, att jag kan uppnå den, och finner nöje i att anse mig äga för uppnåendet af detta mål erforderliga och utpräglade anlag, huru mycket jag än kallar min blygsamhet till hjälp för att icke tilltro min egen kraft alltför mycket. Denna kvinna däremot — hvad gälla hennes sträfvanden, hennes önsknningar? Jag klandrar henne för det hon vårdar sig om sina händer; för det hon kanske med välbehag skådar sin skönhet; ja, jag nästan tadlar henne för hennes fågring, för den omsorg hon använder på sin klädsel, ja till och med för detta obestämbara koketteri, hvilket ligger i själfva den blygsamhet och enkelhet, hvarmed hon kläder sig. Och hvarför gör jag detta? Tillhör det då dygden att visa sig i en vårdslösad yttre form? Måste då heligheten nödvändigt vara smutsig? Skall icke en ren och kysk själ kunna fröjda sig åt att äfven den kropp, i hvilken den har sin boning, är ren och prydlig? Den ovilja, med hvilken jag betraktar Pepitas skönhet och vård om sin person är ganska sällsam. Härrör den manne däraf, att hon skall bli min styfemor? Men om hon icke vill bli min styfemor! Om hon icke älskar min far! Visst är, att kvinnorna äro underliga; hvem kan veta, om hon icke i djupet af sin själ redan känner sig böjd att älska min far och att gifta sig med honom, ehuru hon med tanke på den bekanta satsen, att, smakar det något, så kostar det också något, föresätter sig att — förlåt

uttrycket — först genompina honom med sin låtsade kallsinnighet, hålla honom i ett slags underdånigt slafveri för att ställa hans kärleks beständighet på prof och därpå slutligen gifva honom sitt stilla 'ja'. Nå ja, vi få väl se.

Faktum är, att trädgårdsfesten var mycket angenäm; man talade om blommor, frukter, ympningar, planteringar och tusende andra saker, som hafva afseende på landtbruksförhållanden, hvarvid Pepita i fråga om agronomiska kunskaper på ett lysande sätt täflade med min far, med mig och herr vikarien, hvilken senare sitter med vidöppen mun, så ofta Pepita talar, och bedyrar, att han, trots sina några och sjuttio år och trots sina vidsträckta vandringar, hvilka fört honom genom nästan hela Andalusien, aldrig lärt känna en förståndigare eller klokare kvinna i allt hvad hon tänker och säger.

För hvar gång vi återvända från någon af dessa utflykter, söker jag öfvertala min far att låta mig återvända till er, så att det efterlängtrade ögonblick snart må vara inne, då jag får se mig upphöjd till det prästerliga ståndet. Men min far är så glad öfver att ha mig vid sin sida och finner sig så väl här i byn, då han kan öfvervaka sina egendomar och ensam får vara högsta hönset i korgen, där han tillber Pepita och i allt rådfrågar henne, som om hon vore hans nymf Egeria, att han alltid finner och kanske ännu under flera månader skall finna grundade förevändningar att hålla mig kvar här. Än måste han klara vinet i, jag vet icke hur många tunnor, än måste han tappa en annan sort på andra fat; än skära vinstockarna; än är det nödvändigt att plöja olivgårdarna och uppluckra jorden kring olivträdens rötter: med ett ord, han håller mig kvar här mot min vilja; ehuru jag icke borde säga 'mot min vilja', ty det är för mig en stor glädje att få vara tillsammans med min far, som är så god emot mig.

Det värsta är, att jag fruktar, att detta lif skall

göra mig alltför materialistisk; jag tycker mig förnimma en viss andlig torrhet under bönen; min religiösa ifver aftager; det hvardagliga lifvet intränger i och genomsyrar allt mera hela min natur. Då jag läser mina böner, känner jag mig förströdd; i mina ensamma betraktelser, då själen bör höja sig till Gud, inlägger jag icke mera samma djupa uppmärksamhet som fordom. Tvärtom, mitt känsliga hjärta, som icke äger kraft att fästa sig vid något värdigt föremål och icke sysselsätter sig med eller uppgår i det, hvarmed det borde befatta sig, fäster sig ofta vid och genomtränges af saker, som äro mycket barnsliga, som synas mig löjliga och öfver hvilka jag måste blygas. Om jag vaknar under nattens djupa tystnad och hör någon förälskad yngling från landet till ackompanjemang af sin ostämnda guitarr sjunga en vers af en fandango eller en rondeña hvarken vidare skön eller poetisk eller fin, plägar jag känna mig rörd, såsom om jag hörde den mest himmelska melodi. Ofta plägar mig en känsla af dåraktigt, enfaldigt medlidande. Här-omdagen hade vår förvaltares barn plundrat ett sparbo, och då jag såg de ännu fjäderlösa stackars ungarna, som med våld ryckts bort från sin kärleksfulla moder, fattades jag af den häftigaste ångest och — jag erkänner det gärna — tårarna kommo mig i ögonen. Några dagar förut kom en bonde ledande en kalf, som på fältet brutit sitt ena ben; han ämnade nu föra den till slaktaren och kom för att fråga min far, om han ville ha något af köttet för sitt bord; min far beställde några skålpund, hufvudet och fötterna. Jag blef djupt rörd vid åsynen af den stackars kalfven och kände stor lust att köpa den af bonden för att se, om den icke skulle kunna botas och bli vid lif, men blygseln afhöll mig därifrån. Ja, käre onkel, det fordras i sanning det stora förtroende, som jag hyser för er, för att gifva er till lifs dessa bevis på min malplacerade och barnsliga känslsamhet och låta er genom dem se, huru nödvändigt det är för

mig att återvända till mitt forna lif, till mina studier, till mina djupsinniga betraktelser och slutligen blifva en kyrkans tjänare för att åt den eld, som förtär min själ, kunna gifva den goda och hälsosamma näring, hvilken den behöver.

Den 14 April.

Jag för alltjämt samma lif och kvarhålles fortfarande här af min fars böner.

Mitt största nöje här, näst det att vara tillsammans med min far, är att få umgås och samtala med herr vikarien, med hvilken jag plägar företaga långa promenader. Det förefaller nästan otroligt, att en person vid hans ålder — han bör vara omkring åttio år — kan vara så kraftig och liflig och en så duktig fotgängare. Jag blir fortare trött än han, och det finns här i närheten ingen oländig, svårtillgänglig mark, som vi icke genomströfvat, eller någon brant klippspets, uppför hvilken icke vi klättrat.

Herr vikarien håller på att försona mig med det spanska prästerskapet, som jag åtskilliga gånger under samtal med er beskyllt för okunnighet. Huru mycket bättre, säger jag ofta till mig själf, är icke denne redlige och välvillige man med sin oskuld och kärleksfullhet än mången annan, som läst många böcker, men i hvars själ icke brinner med sådan liflighet som i hans barmhärtighetens eld, förenad med den uppriktigaste och renaste tro! Tro inte, att herr vikarien har en helt vanlig begåfning: hans ande är visserligen obildad, men vaken och klar. Ibland inbillar jag mig, att den goda tanke, jag hyser om honom, kan ha sin grund i den uppmärksamhet, han skänker mina ord; men om det icke är så, synes det mig,

att han uppfattar allt med en anmärkningsvärd skarp-sinnighet och att han förstår att med den innerligaste kärlek till vår heliga religion förena en uppriktig aktning för alla de goda saker, som den modärna civilisationen har skaffat oss. Framför allt känner jag mig tilltalad af den enkelhet, den frihet från alla öfverdrifna yttringar af känslsamhet, kort sagdt, af den naturlighet, med hvilken herr vikarien utöfvar de mödosammaste barmhärtighetsverk. Det finnes ingen olycka, för hvilken icke han vet bot, intet missöde, för hvilket icke han bringar tröst, ingen förödmjukelse, hvilken icke han söker återupprätta, ingen fattig, till hvilken icke han skyndar med hjälp och hugsvalelse.

I allt detta, det måste medgifvas, har han en kraftig medhjälparinna i Pepita Jimenez, hvars fromhet och medlidsamma hjärta han alltid höjer till skyarna.

Den dyrkan, som vikarien ägnar Pepita, präglas af och nästan sammansmälter med utöfvandet af tusende goda verk, såsom allmosor, böner, gudstjänstfirande och omsorgen om de behöfvande. Pepita ger icke blott åt de fattiga, utan äfven till alla möjliga kyrkofester. Om bykyrkans altaren mången gång äro smyckade med de skönaste blommor, så har man att för dessa blommor tacka Pepitas frikostighet, ty det är hon, som låtit hämta dem från sin trädgård. Och om den heliga Jungfrun i stället för den gamla nötta och trådslitna mantel, som hon förut burit, i dag är klädd i en glänsande och präktig mantel af svart sammet, kantad med silfver, så är det Pepita, som bekostat den.

Dessa och andra liknande välgärningar prisar och lofsjunger vikarien ständigt. Däraf kommer det sig, att, så snart jag icke talar om mina planer, min kallelse och mina studier, — hvilket allt på det lifligaste intresserar herr vikarien och kommer honom att liksom hänga vid mina läppar — utan det är han som talar och jag som lyssnar, samtalet efter tusen vändningar och omvägar alltid kommer tillbaka till

Pepita Jimenez. Och när allt kommer omkring, om hvem skulle väl herr vikarien eljes tala? Hans umgänge med läkaren, apotekaren och med de rika bönderna här i trakten ger knappast ämne till tre ords samtal. Enär herr vikarien besitter den för en byinvånare sällsynta egenskapen att icke lägga sig uti andras angelägenheter eller att berätta skandalhistorier, har han ingen annan att tala om än denna kvinna, hvilken han ofta besöker och med hvilken han, efter hvad som framgår af hans yttranden, för de mest förtroliga samtal.

Jag vet icke, hvad slags böcker Pepita Jimenez kan ha läst eller hvilken undervisning hon erhållit; men efter hvad herr vikarien berättar är hon begåfvad med en orolig, forskande ande, som sysselsätter sig med en oändlig mängd frågor och problem, hvilka hon längtar att förklara och lösa och därför förelägger för herr vikarien, som hon därigenom bringar i en komisk förlägenhet. Denne tarfligt uppfostrade man, denne Guds ord på landet, som man plägar säga, har, ehuru han saknar förmågan af initiativ, ett för sanningens ljus öppet sinne. Därför öppna för honom Pepitas frågor och problem nya, om också dimhöljda och obestämda, horisonter och vägar, om hvilka han förut icke ens haft någon aning, hvilka han icke förmår fullt fatta, men hvilkas egendomlighet, nyhet och hemlighetsfullhet tjusa honom.

Herr vikarien döljer icke, att detta innebär stor fara och att han och Pepita, utan att veta det, lätt kunna falla i något kätteri; men han tröstar sig med att han, ehuru långt ifrån att vara någon stor teolog, dock kan sin katekes på sina fem fingrar, hyser fast förtröstan till Gud, att han skall upplysa honom, hoppas att icke råka in på någon villoväg och är fullt öfvertygad om att Pepita skall följa hans råd och aldrig förirra sig från den rätta stigen.

På så sätt bilda de sig en hel mängd poetiska och sköna, om också formlösa, föreställningar om vår

religions alla mysterier och trosartiklar. Omätlig är den dyrkan de ägna den heliga Maria vår fru, och jag förvånar mig öfver att se, huru de förstå att förbinda den folkliga uppfattningen af den heliga Jungfrun med de mest upphöjda teologiska tankar.

Efter hvad herr vikarien förtäljer, kan jag förstå, att Pepita, trots det lugn och den glädje, hon lägger i dagen, i sin själ bär en skarp och smärtande pil; det döljer sig i hennes hjärta en kärlek till jungfrulig renlefnad, som blifvit kränkt genom hennes förflutna lif. Pepita älskade don Gumersindo såsom en kamrat, såsom en välgörare, såsom den man, hvilken hon hade att tacka för allt; men minnet af att don Gumersindo varit hennes make pinar henne och fyller hennes själ med blygsel.

I hennes dyrkan för den heliga Jungfrun-uppenbarar sig en känsla af smärtsam förödmjukelse, en bitterhet, en melankoli, hvilken minnet af hennes ovärdiga och ofrukt samma äktenskap ingjutit i hennes själ.

Till och med i hennes tillbedjan af kristusbarnet, förkroppsligadt i den dyrbara snidade bild, som hon har i sitt hem, ingår denna moderskärlek utan föremål — denna moderskärlek, hvilken söker sitt föremål i en varelse, som icke är född i synd och okyskhet.

Herr vikarien säger, att Pepita dyrkar kristusbarnet såsom sin Gud, men att hon därjämte älskar det med de moderliga känslor, med hvilka hon skulle älska sitt eget barn, om hon hade ett sådant och om vid dess födelse icke häftat något, hvaröfver hon behöft känna blygsel. Herr vikarien anmärker, att Pepita i sina böner till den heliga Jungfrun och i den vård, hon ägnar den skönt snidade bilden af kristusbarnet, drömmer om en idealmoder och en idealson, hvilka båda äro obefläckade.

Jag försäkrar er, att jag icke vet, hvad jag skall tänka om dessa egendomligheter. Jag känner ju kvin-

norna så litet! Hvad herr vikarien berättar mig om Pepita förvånar mig, och om jag också för det mesta finner, att Pepita är god och icke ond, så inger hon mig likväl understundom en viss oro för min far. Jag tror, att han trots sina femtiofem år är förälskad och att Pepita, huru god hon än är, kan utan öfverläggning eller beräkning vara ett den onda andens verktyg, kan besitta ett öfverlagdt och instinktivt koketeri, som till och med är mera oemotståndligt, verkamt och ödesdigert än det, som framgår af föresats, beräkning och öfverläggning.

Hvem vet, frågar jag mig ofta själf, om det icke trots Pepitas goda verk, hennes böner, hennes fromma och tillbakadragna lif, hennes almosor och hennes gåfvor till kyrkorna, i hvilket allt man skulle kunna söka grunden till den tillgifvenhet, som herr vikarien hyser för henne, — hvem vet, om det icke trots allt detta döljer sig äfven en viss världslig trolldom, ett slags diabolisk magi under detta bländande sken, med hvilket hon omger sig och hvarigenom hon liksom tjusar denne oskyldige vikarie samt drar och tar honom med sig, så att han hvarken tänker på eller talar om någon annan än henne?

Själfva det välde, som Pepita har öfver en så skeptisk person som min far, öfver en så manlig och så föga sentimental natur som hans, är i sanning högst sällsamt.

Men icke håller Pepitas goda verk kunna förklara den vördnad och hängifvenhet, som denna landtbefolkning i allmänhet ägnar henne. De små barnen skynda för att få se henne och kyssa hennes hand de få gånger hon visar sig på bygatan; de unga flickorna le mot henne och hälsa vänligt på henne; männen taga samtliga af sig hatten, då hon går förbi, och buga sig för henne med den mest frivilliga vördnad och den uppriktigaste och naturligaste sympati.

Pepita Jimenez, hvilken så många sett födas, hvilken alla sett i fattigdom och elände, under det

hon lefde tillsammans med sin mor, och hvilken de sedan sett bli gift med den bräcklige och girige don Gumersindo, kommer dem att glömma allt detta; hon synes dem som ett främmande väsende, som kommit från något fjärran land, från någon högre, ren och strålande sfer, och aftvingar alla sina landsmän en kärleksfull aktning, ett slags svärmisk beundran.

Jag märker, att jag helt oförmärkt gör mig skyldig till samma fel, som jag klandrar hos herr vikarien, och att jag i mitt bref till er endast talar om Pepita Jimenez. Men detta är helt naturligt. Här talar man icke om annat. Man skulle kunna säga, att hela byn är uppfylld af denna sällsamma kvinnas ande, tanke och bild, denna kvinna, om hvilken jag icke ens vågar afgöra, huruvida hon är en ängel eller en raffinerad kokett, full af omedveten förslagenhet, ehuru uttrycken tyckas motsäga hvarandra. Ty för min egen del är jag fullt öfvertygad om att denna kvinna hvarken är kokett eller tänker på att tillvinna sig välvilja för att smickra sin fåfänga.

Det finns hos Pepita Jimenez både redlighet och uppriktighet. Man behöfver endast se henne för att tro det. Hennes värdiga och lugna gång, hennes smärta figur, hennes klara, strålande panna, hennes milda och rena blick, allt förenar sig till en sådan fullkomlig harmoni, att man icke kan förnimma en enda missljudande ton.

Huru trycker det icke på mitt sinne att jag kommit hit och att jag måste stanna här så länge! Jag hade tillbragt mitt lif i ert hus och i seminariet; jag hade icke sett och icke umgåtts med några andra än mina kamrater och lärare; jag kände intet af världen annat än genom spekulation och teori; och med ens ser jag mig kastad midt in i densamma — om det också endast är i en by — och genom tusen profana ting ryckt från mina studier, betraktelser och böner.

Den 20 April.

Era sista bref, käraste farbror, ha varit till out-säglig tröst för min själ. Välvilligt såsom alltid förmanar ni mig och undervisar mig genom nyttiga och kloka lärdomar.

Det är sant: min häftighet är klandervärd. Jag ville uppnå målet utan att begagna mig af de medel, som därtill erfordras; jag ville hinna slutet af dagsresan utan att förut steg för steg tillryggalägga den oländiga vägen.

Jag beklagar mig öfver min andes torrhet under bönen, öfver att jag blir förströdd, öfver att jag förslösar min ömhet på barnsliga ting; jag trängtar efter ett innerligt umgänge med Gud, efter verklig åskådning af väsendet, och jag föraktar den tysta bönen och den förnuftiga och tänkande betraktelsen. Men huru kan jag väl, utan att erhålla sinnets renhet, utan att skåda ljuset, komma till åtnjutande af kärleken?

Det finnes hos mig mycket öfvermod, och jag måste söka att i mina egna ögon så förödmjuka mig själf, att icke det ondas ande med Guds tillstånd förödmjuka mig till straff för min förmätenhet och stolthet.

Men trots allt tror jag dock icke, såsom ni antyder, att ett stygt och oförtänt fall är så lätt för mig. Jag förtröstar icke på mig själf: jag förtröstar på Guds barmhärtighet och nåd, och jag hoppas, att det icke skall gå därhän.

I alla händelser har ni rätt, då ni varnar mig för att knyta alltför innerlig vänskap med Pepita Jimenez; men jag är långt ifrån att hafva knutit en sådan vänskap med henne som ni synes antaga.

Det är mig icke obekant, att de gudfruktige och

helige män, som böra tjäna oss till exempel och förebild, uppnått hög ålder eller redan voro mycket pröfvade och brutna af stränga botöfningar, då de trädde i vänskapligt och kärleksfullt förhållande till kvinnor, eller att det förefanns en anmärkningsvärd ålderskillnad mellan dem och de fromma väninnor, som de utvalde åt sig; såsom det berättas om den helige Hieronymus och den heliga Paulina och om den helige Johannes de la Cruz och den heliga Teresa. Men äfven i detta fall, äfven om kärleken är rent andlig, vet jag, att den genom öfverdrift kan blifva syndig. Ty ingen annan än Gud får äga vår själ och vara dess herre och brudgum, och hvilken som hälst annan, som där tager sin bostad, får endast vara brudgummens vän, tjänare eller någon annan varelse, i hvilken brudgummen finner ett godt behag.

Tro därför icke, att jag berömmar mig af att vara öofvervinnerlig, att jag föraktar farorna eller att jag trotsar och söker dem. Den dem älskar han förgås därutinnan. Och då både den kunglige profeten, som i så hög grad var Herrens gunstling och i full öfverensstämmelse med hans ande, och, Salomo, trots sin öfvernaturliga vishet, blefvo upproriska och föllo i synd, därför att Gud vände sitt anlete ifrån dem, hvad bör icke då jag frukta, jag, arme syndare, som är så ung, så okunnig om djäfvulens list och snaror och så svag och oförfaren i dygdens strider?

Uppfylld af en hälsosam gudsfruktan och af en skyldig misstro till min egen svaghet skall jag icke glömma era råd och kloka varningar, utan med innerlighet bedja mina böner och fördjupa mig i betraktelser af de himmelska tingen för att lära mig i de världsliga afsky allt, som är värdt att afskys; men jag försäkrar er, att huru mycket jag än fördjupar mig i mitt samvete och misstänksamt undersöker dess mest fördolda gömslen, har jag hittills ingenting funnit, som ger mig anledning att frukta hvad ni fruktar.

Om mina föregående bref innehålla loftal öfver

Pepita Jimenez, så är det min fars och herr vikariens fel och icke mitt; ty långt ifrån att känna mig gynnsamt stämd mot denna kvinna, var jag till en början intagen af en orättvis fördom mot henne.

Hvad beträffar Pepitas kroppsliga skönhet och behag, så kan ni vara förvissad om att jag betraktat allt detta med fullkomligt rena tankar. Och fastän det kostar på mig att säga det och ehuru det möjligen kan smärta er en smula, så vill jag bekänna för er, att om någon lätt fläck har fördunklat min själs lugna och klara spegel, hvilken återstrålade Pepitas bild, så har detta varit er grofva misstanke, hvilken för ett ögonblick nästan kommit mig att misstänka mig själf.

Men nej. Hvad har väl jag tänkt eller skådat eller prisat hos Pepita, att någon däraf skulle kunna draga den slutsatsen, att jag för henne känner annat än vänskap och den rena, oskyldiga beundran, som ett konstverk ingifver, och ännu mera om detta konstverk är utfördt af den förnämste konstnären och utgör ingenting ringare än hans tempel?

Å andra sidan, käre farbror, måste jag lefva i världen, måste umgås med människorna och se dem och kan icke slita ut ögonen på mig. Ni har själf tusen gånger sagt, att ni vill, att jag skall gå ut i det praktiska lifvet och predika det gudomliga ordet, utbreda det öfver världen och icke hängifva mig åt ett kontemplativt, ensligt och från allt mänskligt umgänge afskildt lif. Nå väl; om det förhåller sig så, huru skall jag väl då gå till väga för att icke se Pepita Jimenez? För att icke göra mig löjlig genom att i hennes närvaro sluta ögonen, måste jag ju se och gifva akt på hennes skönhet, hennes rena, klara och rosenskimrande hy, hennes jämna, pärlhvita tänder, hvilka hon ofta visar, då hon ler, hennes friska läppars purpur, hennes lugna, klara panna och tusen andra behag, som Gud förlänat henne. Det är klart, att för den, som i sin själ bär fröet till lättsinniga

tankar, lastens surdeg, kan hvarje intryck, som Pepita uppväcker, likna flintans slag mot stålet, hvilket framkallar den allt förtärande gnistan. Men jag, som fått ögonen öppna för denna fara och är skyddad af den kristliga kloketens sköld, jag kan icke finna, att jag har något att frukta. Dessutom, om det också är dumdrigtigt att söka faran, så är det å andra sidan fegt att icke bjuda den spetsen utan fly den, då den träder emot oss.

Tvifla icke därpå: jag ser i Pepita Jimenez en skön skapelse af Gud och för Guds skuld håller af henne som en syster. Om jag hyser någon förkärlek för henne, så gör jag detta på grund af allt det beröm, jag hört om henne af min far, herr vikarien och nästan alla här i trakten.

Af kärlek till min far skulle jag önska, att Pepita afstode från sina tankar och planer på ett tillbaka-draget lif och i stället gifte sig med honom; men, fränsedt detta, om jag märkte, att min far endast drefs af en nyck och icke hyste en verklig böjelse för henne, skulle jag med glädje se, att Pepita förblefve i sitt kyska änkestånd; och då jag befunne mig långt, långt härifrån, borta i Indien eller Japan eller på andra, ännu farligare missioner, skulle jag finna en tröst i att skrifva till henne något om mina irrfärder och arbeten. Och då jag sedan såsom gammal man återvände till denna by, skulle det likaledes bli mig ett nöje att få stå på förtrolig fot med henne, som då också blifvit gammal, och samtala med henne i andliga ämnen, såsom herr vikarien nu gör. Men nu, då jag ännu är ung, närmar jag mig henne föga; jag talar knappast med henne. Jag vill hällre anses som blyg, dum, illa uppfostrad och folkskygg, än gifva den minsta anledning icke blott till att jag för henne skulle känna något, som jag icke bör, utan icke ens till någon misstanke därom eller till något elakt förtal.

I fråga om Pepita, så går jag icke ens i tankarna in på hvad ni antyder såsom en obestämd

fara. Hvilka afsikter skulle väl hon hysa i afseende på en man, som om några månader ämnar bli präst? Hvarför skulle väl hon, som försmått så många, förälska sig i mig? Jag känner mig själf tillräckligt och vet, att jag lyckligtvis icke förmår uppväcka några lidelser. Man påstår visserligen, att jag icke är ful, men jag är tafatt, försagd, trögtänkt, med ett ord föga angenäm; jag ser ut för hvad jag är — en obetydlig student. Hvad betyder väl jag i jämförelse med de ståtliga, ehuru något obildade, unge män, hvilka friat till Pepita, och hvilka alla äro hurtiga ryttare, kvieka och muntra i sitt samtal, jägare som Nimrod, skickliga i alla kroppsliga idrotter, framstående och frade sångare vid Andalusiens alla festligheter, samt eleganta, prydliga och förträffliga dansörer? Om Pepita har tillbakavisat alla dessa, hvarför skulle hon nu fästa sig vid mig och hysa den djäfvulska önskan och den ännu mera djäfvulska föresatsen att grumla friden i min själ, att komma mig att öfvergifva min kallelse, ja kanske göra mig förtappad? Nej, det är icke möjligt. Jag tror Pepita om godt och anser mig själf — det säger jag utan hycklad blygsamhet — vara en helt obetydlig person. Det vill säga, jag tror mig vara för obetydlig för att hos henne uppväcka kärlek, men icke för att vara hennes vän; icke håller så obetydlig, att icke hon må kunna högakta mig och en dag komma att för mig hysa en viss tillgifvenhet, då jag genom ett heligt och arbetsamt lif gjort mig värdig en sådan.

Förlåt mig, om jag med alltför stor ifver försvarar mig mot vissa saker, som jag tycker mig läsa mellan raderna i ert bref och hvilka låta såsom anklagelser och ödesdigra profetior.

Jag beklagar mig icke häröfver; ni ger mig kloka råd, af hvilka jag gärna mottar och tänker följa en stor del. Om ni i er fruktan går längre än behöfligt är, har detta utan tvifvel sin grund i det intresse, som ni hyser för mig och för hvilket jag tackar er af hela mitt hjärta.

Den 4 Maj.

Det kan förefalla besynnerligt, att jag på så många dagar icke haft tid att skriva till er; men det är likväl sant. Min far lämnar mig icke någon ro, och man formligen belägrar mig med besök.

I de stora städerna är det lätt att icke taga emot någon, att isolera sig, att skapa sig en fristad, ett Thebe midt i världsbullret. Men i en andalusisk by och framför allt, då man har den äran att vara son till den mest framstående personen på platsen, är det nödvändigt att lefva med. Icke blott i det rum, där jag sitter och skrifer, utan till och med i min sängkammare intränga, utan att någon vågar hindra dem, herr vikarien, notarien, min kusin Currito, son till donna Casilda, och tusende andra, som väcka mig, då jag sofver, och föra mig med sig, hvarthän de vilja.

Kasínot besöker man här icke blott om aftnarna utan alla timmar på dagen. Från klockan elfva på morgonen är detta ställe uppfyllt af människor, som prata, som genomögna en eller annan tidning för att få veta något nytt, och som spela tresillo*). Det finns personer, som tillbringa en tio till tolf timmar om dagen med att spela detta spel. Med ett ord, det råder här en munterhet, mera förförisk än man kan föreställa sig. Och för att vidmakthålla denna munterhet äro förströelserna många. Utom tresillo spelar man äfven Tok och wira. Dam, schack och domino föraktar man icke håller. Och slutligen har man här en afgjord passion för tuppfäktningar.

Allt detta i förening med visiterna, promenaderna ut på fälten för att se till arbetena, granskningen för

*) Ett slags Phombre-spel.

hvarje afton af förvaltarens räkenskaper, besöken i vinkällrarne och hos tunnbindarne, klarningen, om-tappningen och förädlingen af vinerna, förhandlingarne med zigenare och hästhandlare angående köp, försäljning och byte af hästar, muldjur och åsnor eller med folk från Jerez, som kommer för att tillbyta sig vårt vin för att förvandla det till Jerez-vin (sherry) — allt detta upptager hela dagen för de unge landtjunkarne. Vid särskilda tillfällen förekomma här äfven andra arbeten och förströelser, som göra allt ännu lifligare, såsom under sädes- och vinskörden och under insamlandet af oliver; eller också när det är årsmarknad eller tjuvfäktning här eller i någon af de närliggande byarna, eller då man vallfärdar till någon undergörande bild af den heliga jungfrun, dit icke få begifva sig af blott nyfikenhet eller för att förströ sig, åt sina fruntimmersbekanta köpa kärleksgudar och amuletter, men äfven många af fromhet och för att uppfylla ett eller annat löfte. Det finns en dylik undergörande bild, som är belägen på toppen af ett mycket högt bärg, men trots detta afskräckas icke ens ömtåliga kvinnor från att barfota begifva sig dit upp och sarga sina fötter på den branta och oländiga vägens törnen, tistlar och stenar.

Lifvet här har en viss tjusning. För den, som icke drömmer om ära, för den, som ingenting eftertraktar, för den, kan jag förstå, är detta lif mycket lugnt och angenämt. Och vill man anstränga sig en smula, kan man äfven få njuta af ensamhetens behag. Men som jag uppehåller mig här endast för någon tid, kan och bör jag icke isolera mig; vore det däremot min afsikt att stanna här för beständigt, skulle det icke vara svårt att, utan att såra någon, draga mig tillbaka och under många timmar af dagen eller till och med under hela dagen stänga mig inne för att i lugn och ro kunna ägna mig åt mina studier och betraktelser.

Ert sista bref har gjort mig en smula ledsen.

Jag ser, att ni framhärda i era misstankar, och jag vet icke hvad annat jag skall svara för att rättfärdiga mig än det jag redan svarat.

Ni säger, att i vissa slags strider består den största segern i att fly: att fly är detsamma som att segra. Huru skulle väl jag kunna förneka, hvad aposteln och så många heliga kyrkofäder och lärare sagt? Men i alla fall vet ni ju mer än väl, att flykten icke beror af min vilja. Min far vill icke, att jag reser härifrån; min far kvarhåller mig här mot min vilja, och jag måste lyda. För att segra måste jag sålunda begagna mig af andra medel än flykt.

För att lugna er, vill jag ännu en gång nämna, att striden knappast har begynnadt, och att ni tror förhållandena ha framskridit längre än de verkligen gjort.

Det finnes icke den minsta anledning att antaga, att Pepita Jimenez är förälskad i mig. Och om hon också det vore, skulle hon älska mig på ett annat sätt än de kvinnor älskade, hvilka ni omnämner såsom ett varnande exempel för mig. En väluppfostrad och ärbar kvinna i våra dagar är icke så lätt antändlig och så otyglad som de kvinnor, hvilka i sådan mängd förekomma i forntidens sägner.

Det ställe, som ni citerar från den helige Johannes Chrysostomus, är i hög grad beaktansvärdt, men passar ingalunda in på nu förevarande fall. Den förnämna dam, som i Of, Thebe eller Diospolis Magna förälskade sig i Jakobs älsklingsson, måste ha varit mycket skön; endast i så fall kan man förstå hvad den helige försäkrar, att det nämligen var ett större under, att icke Josef förtärdes af kärlekslågan, än att de tre män, hvilka Nebukadnesar inneslöt i den brinnande ugnen, icke förvandlades till aska.

Jag erkänner uppriktigt, att jag icke kan afgöra, om Pepita Jimenez i skönhet öfverträffar gemålen till den ägyptiske fursten, öfverhofmästaren eller dylikt vid Faraonernes hof; men hvarken är jag såsom Josef utrustad med så stora företräden och goda egenskaper

eller är Pepita en kvinna utan religion och utan anständighet. Och äfven om så vore fallet, äfven om vi antaga, att alla dessa rysligheter vore möjliga, kan jag likväl icke förklara den helige Johannes Chryostomus' mening på annat sätt än att han lefde i den fördärfvade och ännu halft hedniska hufvudstaden i det byzantinska käjsardömet; vid det hof, hvares laster han så hårdt klandrade och där käjsarinnan Eudoxia själf gaf exempel på sedefördärf och skandal. Men nu för tiden, då den evangeliska moralen har trängt djupare in i det kristna sambällets hjärta, synes det mig öfverdrifvet att anse den kyske Josefs föraktfulla tillbakavisande för underbarare än de tre babylonske ynglingarnas materiella oförbrännelighet.

Ni berör i ert bref en annan punkt, som i högsta grad uppmuntrar och gläder mig. Ni klandrar med rätta den öfverdrifna känslighet och den benägenhet att af barnsliga anledningar röras ända till tårar, af hvilken jag, såsom jag nämnde för er, ofta lider. Men ni berömmar mig för det jag icke låter detta kvinnliga själslidande, som finnes hos mig och som jag bör bekämpa, inblandas i mina böner och betraktelser och besudla dem. Ni erkänner och gillar hos mig den verkligt manliga energi, som bör finnas i den kärlek och hos det sinne, som sträfvar efter att höja sig till Gud. Den intelligens, som kämpar för att lära sig fatta och förstå honom, måste vara skarp och liflig; den vilja, som helt och hållet underkastar sig honom, gör det, emedan den först segrat öfver sig själf, stridt tappert mot alla begärelser samt kufvat och jagat på flykten alla frestelser; själfva den rena och brinnande känsla, som äfven hos oskyldiga och betryckta varelser kan genom kärlekens makt höja sig till Gud och genom öfvernaturlig upplysning lyckas lära känna honom, är ett barn, icke blott af den gudomliga nåden, utan äfven af en fast och stark karaktär. Men denna svaghet, denna kraftlösa vilja, denna sjukliga vekhet har intet att göra med barmhärtigheten, med from-

heten eller med den gudomliga kärleken. De förstnämnda egenskaperna äro attributer, som tillkomma kvinnor, de senare äro lidelser — om de kunna kallas lidelser — som tillhöra icke blott männen, utan äfven änglarna. Ja, ni gör rätt uti att lita på mig, uti att hoppas, att jag icke skall gå förlorad, därför att en slapp, veklig känslsamhet öppnar mitt hjärtas portar för lasterna. Gud skall rädda mig och jag skall med hans hjälp kämpa för min räddning; men om jag går förlorad, skola själens fiender och döds-synderna icke under bedrägliga förklädnader eller genom kapitulation tränga sig in i mitt hjärtas fäste, utan med flygande fanor och först sedan de efter den häftigaste kamp förhärjat allt med eld och svärd.

Under de sista dagarna har jag haft rikligt tillfälle att öfva mig i tålmodets dygd och att på det grymmaste sätt spåka min egenkärlek.

Min far önskade visa sin tacksamhet mot Pepita för hennes trädgårdsfest och inbjöd henne därför att göra ett besök på hans landtgård vid Pozo de la Solana. Utflykten dit ägde rum den tjuguantra april. Jag skall aldrig glömma den dagen.

Pozo de la Solana ligger mer än två mil härifrån och man kan endast till häst tillryggalägga vägen dit. Vi måste därför alla rida. Jag, som aldrig lärt mig att sitta till häst, hadé vid alla föregående utflykter åtföljt min far på en liten sedig mulåsa, som enligt mulåsnedrifvaren Dientes är ädlare än guld och säkrare än en droska. Under färden till Pozo de la Solana red jag på samma djur.

Min far, notarien, apotekaren och min kusin Currito redo på präktiga hästar. Min tant donna Casilda, som väger mer än hundra kilogram, satt på en stor och kraftig åsninna, hvilken var försedd med tvärsadel. Herr vikarien hade liksom jag ett sedigt och stillsamt muldjur.

Hvad beträffar Pepita Jimenez, som jag föreställde mig likaledes skulle komma på en med fruntimmers-

sadel försedd åsna, eftersom jag icke visste, att hon kunde rida, öfverraskade hon mig genom att klädd till amason uppträda på en grå, mycket liflig och eldig springare, som hon tyglade med skicklighet och utsökt behag.

Det gladdde mig att se Pepita taga sig så ståtligt ut till häst; men genast insåg jag och började pinas af den tarfliga roll, som jag skulle spela vid sidan af den korpulenta tant Casilda och herr vikarien, där vi lugna och stillsamma, som om vi suttit i en vagn, utgjorde eftertruppen, under det den glänsande kaval-kaden voltigerade, galopperade, trafvade och gjorde tusende konster och krumsprång.

Plötsligt inbillade jag mig, att Pepita betraktade mig medlidsamt, då hon såg den bedröfliga min jag måtte ha gjort, där jag satt på min mulåsna. Min kusin Currito såg på mig med ett hånfullt leende och började därpå plåga mig med sitt gyckel.

Beundra min resignation och mitt tappra tålamod. Allt underkastade jag mig med godmodighet, till dess Currito slutligen upphörde med sitt skämt, då han märkte, huru osårbar jag var. Men huru led jag icke i mitt inre! De öfriga sprängde åstad, galopperade, ilade långt förbi oss och vände åter tillbaka. Men herr vikarien och jag förblefvo hela tiden lika stillsamma som våra mulåsnor, utan att falla ur vår jämna lunk och med donna Casilda emellan oss.

Jag hade icke ens den trösten att få tala med herr vikarien, hvars konversation förefaller mig så angenäm, eller att få sluta mig inom mig själf och fantisera och drömma, eller att få i allsköns lugn och stillhet beundra det sköna landskap, genom hvilket vår färd gick. Donna Casilda är afskyvärdt pratsam och vi måste tåligt lyssna till henne. Hon invigde oss i allt möjligt byskvaller, berättade oss om alla sina talanger och förklarade för oss, huru man gör korf, hjärnpastejer, mördeg och tusen andra rätter och läckerheter. Ingen öfverträffar henne, efter

hvad hon själf säger, i köksangelägenheter och slakt, utom Antoñona, Pepitas för detta amma och nu hennes hushållerska och hofmästarinna. Jag känner redan denna Antoñona, emedan hon ofta har ärenden hem till oss, och hon är verkligen mycket duktig; lika pratsam som tant Casilda, men oändligt mycket klokare.

Vägen till Pozo de la Solana är förtjusande; men jag kände mig så olycklig, att jag icke förmådde njuta af dess skönhet. Då vi kommo fram till ort och ställe och sutto af, befriades jag från en tung börda, liksom om det varit jag som burit mulan och icke mulan mig.

Därpå genomströfvade vi till fots ägorna, hvilka äro präktiga, omväxlande och vidsträckta. Det finns där mer än hundra tjugu tunnland, öfversållade af gamla och unga vinstockar, lika många eller flera tunnland oliver och slutligen en ekskog med de ståtligaste träd i hela Andalusien. Vattnet i Pozo de la Solana bildar en klar och riklig bäck, dit alla fåglar i grannskapet komma för att dricka och där man kan fånga dem i tusental medelst limstänger eller med nät, i hvilkas midt man utsatt lockfågeln och betet. Här erinrade jag mig min barndoms alla fröjder och tänkte på huru ofta jag begifvit mig dit för att på det sätt, jag nyss beskrifvit, jaga fåglar.

Längs utefter bäckens lopp och i synnerhet i hålvägarna växa i stor mängd popplar och andra höga träd, hvilka jämte buskar och gräs bilda en ogenomtränglig labyrint och en skuggrik småskog. Tusentals doftande skogsplantor växa här vildt, och det är i sanning svårt att föreställa sig något mera ensligt, fridsamt och tyst ställe än detta. Under middagshettan, då solen i strömmar öser sitt ljus från en molnfri himmel, och under de glödande, stilla eftermiddagstimmarna gripes man där af samma hemlighetsfulla fasa som under nattens tystnad. Där kan man bilda sig en föreställning om de gamla patriar-

kernas och de forntida hjältarnes och herdarnes lif och om de uppenbarelser af nymfer, gudinnor och änglar, som midt på ljusa dagen visade sig för dem.

Under det vi gingo genom dessa snår, inträffade det, jag vet icke huru, att Pepita och jag ett ögonblick befunno oss ensamma: jag vid hennes sida. De öfriga hade blifvit efter.

Då kände jag hela min kropp genomilad af en rysning. Det var första gången jag befann mig på tu man hand med denna kvinna och på ett så aflägsset ställe, och detta just under det jag tänkte på de än hemska, än ljufva men alltid öfvernaturliga uppenbarelser, som under gångna tider plägade midt på ljusa dagen visa sig för människorna.

Pepita hade på arrendegården kvarlämnat sin yfviga riddräkt och uppträdde nu i en helt kort klädning, som icke hindrade den behagfulla lätthet, med hvilken hon rörde sig. På hufvudet bar hon en liten andalusisk hatt, som satt förträffligt. Ridspöt, som hon hade i handen, föreföll mig som en trollstaf, med hvilken denna fée skulle kunna förhäxa mig.

Jag tvekar icke att ånyo utgjuta mig i loford öfver hennes skönhet. På denna ödsliga plats tycktes hon mig ännu skönare. Den försiktighetsregel, som asketerna anbefalla oss, nämligen att tänka oss skönheten vanställd af ålder och sjukdom, att föreställa oss en skön kvinna såsom död, stinkande och rutten samt öfverhöjld af maskar, rann mig i minnet alldeles mot min vilja; och jag säger *mot min vilja*, ty jag fattar icke, att en så fruktansvärd försiktighetsregel skulle vara absolut nödvändig. Ingen dålig tanke på det sinnliga, ingen ingifvelse af den onda anden förvillade då mitt förnuft eller förmådde oreka min vilja och mina känslor.

Hvad som däremot framstod för min tanke var ett argument för att, åtminstone hos mig, förtaga kraften af denna försiktighetsregel. Skönheten, ett verk af en upphöjd och gudomlig konst, kan vara förgänglig och

efemerisk, kan försvinna i nästa ögonblick; men dess idé är evig, och en gång förnummen lefver den i människans själ ett odödligt lif. Denna kvinnas skönhet, sådan den i dag uppenbarar sig, skall inom några få år försvinna; denna eleganta figur, dessa smidiga former, detta ädla hufvud, som så stolt och nobelt höjer sig öfver skuldrorna, allt detta skall blifva till föda åt vämjeliga maskar; men om också materien skall förvandlas, hvem skall väl kunna förstöra formen, den konstnärliga tanken, själfva skönheten? Har icke den sin boning i den gudomliga anden? Skall icke den, förnummen och uppfattad af mig, fortlefva i min själ och triumfera öfver åldern, ja äfven öfver döden?

På detta sätt reflekterade jag, då Pepita och jag närmade oss hvarandra. På detta sätt lugnade jag mitt sinne och dämpade de farhågor, som ni förstätt ingjuta i min själ. Jag på en gång önskade och icke önskade, att de andra måtte komma. Det både glädde och oroade mig att vara ensam med denna kvinna.

Pepitas silfverklingande stämma bröt tystnaden och väckte upp mig ur mina grubblerier:

— Hvad ni är tyst och sorgsen, don Luis! — sade hon. — Det smärtar mig att tänka, att det kanske, åtminstone delvis, är min skuld, att er far i dag beredt er ett obehag genom att draga er ut till dessa ensliga trakter och rycka er bort från en mera afskild plats, där intet finns, som kan distrahera er från era böner och fromma studier.

Jag vet icke, hvad jag svarade henne. Förmodligen svarade jag någon dumhet, ty jag kände mig förvirrad; och lika litet som jag ville göra Pepita några komplimanger genom att säga henne fadda artigheter, lika litet ville jag gifva henne ett tölpigt och ohöfligt svar.

Hon fortfor:

— Ni måste förlåta mig, om jag förefaller er elak, men jag föreställer mig, att det utom er missbelåtenhet öfver att i dag se er undanryckt era favoritsyssel-

sättningar finnes äfven något annat, som kraftigt bidrager till ert dåliga lynne.

— Hvad skulle då detta andra vara? — frågade jag — eftersom ni upptäcker allt eller tror er upptäcka det.

— Detta andra — svarade Pepita — är icke en känsla, som passar för den, som så snart skall bli präst, utan en känsla, som tillhör en yngling på tjugutvå år.

Då jag hörde detta, kände jag, huru blodet rusade upp i kinderna och huru mitt ansikte glödde. Jag inbillade mig tusen orimligheter, jag trodde mig vara rof för en djäfvulsk anfäktelse. Jag ansåg mig utmanad af Pepita, trodde, att hon ämnade låta mig förstå, att hon visste af att jag fann behag i henne. Då förvandlades min fruktan i djärft öfvermod och jag betraktade henne stadigt och oafvändt. Det måtte utan tvifvel legat något löjligt i detta mitt sätt att se på henne, men, vare sig att Pepita icke märkte det eller med välvillig klokhed icke låtsade märka det, sade hon helt enkelt:

— Tag icke illa upp, att jag upptäcker något fel hos er. Men det jag nu anmärkt synes mig obetydligt. Ni känner er sårad öfver Curritos dåliga skämt och öfver att ni, för att använda ett profant talesätt, spelar en så föga ärofull roll, då ni liksom den åttioårige herr vikarien rider på en beskedlig mula i stället för på en eldig springare, hvilket ju bättre skulle anstå er ålder och era omständigheter. Felet är herr dekanens, som icke har tänkt på att ni borde lära er att rida. Ridkonsten står icke i strid mot den lefnadsbana, som ni ämnar välja, och jag tror, att er far borde lära er den på några få dagar, eftersom ni uppehåller er här. Om ni kommer till Persien eller Kina, där det ännu icke finns några järnvägar, så skall ni göra en sorglig figur, om ni rider illa. Tack vare en dylik oskicklighet kommer missionären törhända i vanrykte hos dessa barbariska folk, och sedan blir det

svårare för honom att ernå något godt resultat med sina predikningar.

Dessa och liknande föreställningar gjorde mig Pepita på det jag skulle lära mig rida, och jag blef så öfvertygad om huru nyttig ridkonsten är för en missionär, att jag lofvade henne att genast lära mig densamma och taga min far till lärare.

— Nästa gång vi företaga en utflykt tillsammans — sade jag — skall jag uppträda på den eldigaste häst, min far äger, och icke såsom i dag på en stillsam och beskedlig mulåsna.

— Det skall glädja mig mycket — svarade Pepita med ett obeskrifligt ljuft leende.

Härunder anlände alla de öfriga till det ställe, där vi befunno oss, och jag gladdes i mitt sinne däröfver, icke af annan orsak än af fruktan att icke kunna fortsätta samtalet utan att göra mig skyldig till tusentals dumheter på grund af min ringa öfning i att tala med damer.

Efter promenaden uppdukade min fars tjänare åt oss i det friska gräset och på den täckaste plats alldeles invid bäcken en landlig och riklig måltid. Samtalet var högst lifligt, och Pepita lade i dagen mycken både intelligens och takt. Min kusin Currito började åter skämta med mig öfver mitt sätt att rida och öfver min beskedliga mula. Han kallade mig teolog och sade, att då jag satt på min mula, såg jag ut, som om jag utdelade välsignelser. Som jag nu fattat ett fast beslut att blifva en verklig rytare, svarade jag denna gång på hans skämt med oförskräckt skärpa. Men jag nämnde likväl ingenting om mitt gjorda åtagande att lära mig ridkonsten. Ehuru vi icke träffat någon öfverenskommelse därom, tänkte Pepita utan tvifvel såsom jag, att det var lämpligast att iakttaga tystnad, på det öfverraskningen sedan skulle bli så mycket större, då jag lärt mig rida väl, och sade därför ingenting om vårt samtal. Häraf blef den naturliga och enkla följdén att vi båda

fingo en gemensam hemlighet, något som i min själ uppväckte sällsamma känslor.

På denna dag hände intet mera, som förtjänar omnämnas.

Mot aftonen återvände vi till byn på samma sätt som vi kommit. Likväl kände jag mig under hemfärden, då jag liksom förut på min sediga åsna red vid tant Casildas sida, icke så dyster och förargad som då vi redo ut. Under hela vägen hörde jag utan otålighet min tant berätta sina historier och försjönk då och då i obestämda drömmier.

Intet af hvad som försiggår i min själ bör vara en hemlighet för er. Jag förklarar alltså, att Pepitas person var såsom det centrum eller rättare sagdt såsom den kärna och brännpunkt, kring hvilken dessa obestämda drömmier rörde sig.

Hennes uppenbarelse midt på dagen i den täta, skuggrika och tysta, grönskande skogen återkallade i mitt minne alla de goda eller onda uppenbarelsen af underbara och öfvernaturliga väsenden, om hvilka jag läst hos de heliga författarne och de profana klassikerne. Pepita visade sig därför i det ensliga skogsnåret för min fantasys ögon icke sådan hon red framför oss, utan på ett idealiskt och eteriskt vis, såsom Aeneas' moder för Aeneas, såsom Pallas för Callimachos, såsom sylfiden, Libusas moder, för den böhmiske herden Krok, såsom Diana för Aristeus' son, såsom änglarna i Mamres dal för patriarken, såsom hippocentauren för den helige Antonius i den ökens enslighet.

Ett så naturligt möte som detta med Pepita förvandlade sig i min själ till något underbart. Då jag märkte, huru envis denna inbillning var, trodde jag mig under ett ögonblick vara besatt af någon ond ande; jag föreställde mig — såsom också tydligen var fallet — att under de få minuter jag befunnit mig ensam med Pepita vid Solanas bäck ingenting tilldragit sig, som icke var naturligt och vanligt; men

att sedan, under det jag helt lugnt red på min mula, någon ond ande i osynlig gestalt rörde sig omkring mig och hviskade tusende dårskaper i mina öron.

Samma afton nämnde jag för min far om min önskan att få lära mig rida. Jag ville icke dölja, att Pepita uppmuntrat mig därtill. Min far blef utomordentligt glad. Han omfamnade och kysste mig och sade, att numera icke endast ni var min lärare, utan att äfven han skulle få nöjet att lära mig något. Han försäkrade mig till sist, att han på två eller tre veckor skulle göra mig till den skickligaste ryttare i hela Andalusien, så att jag skulle kunna begifva mig på smugglarefärd till Gibraltar och återvända därifrån midt för tullbevakningens näsa med en påse tobak eller en bomullsbal på ryggen, så att jag, med ett ord sagdt, skulle förvåna alla de ryttare som glänsa vid festerna i Sevilla och Mairena och kunna tygla både Babieca *) och Bucephalus **), ja till och med solgudens springare, ifall de händelsevis stego ned på jorden och jag kunde fatta dem i tyglarna.

Jag vet icke, hvad ni kan tänka om ridkonsten, som jag nu håller på att lära mig, men jag förmodar att ni icke ser något ondt däri.

Om ni kunde se, huru förtjust min far är och hvilken glädje han finner i att undervisa mig! Alltsedan dagen efter den utflykt, hvarom jag berättat, får jag dagligen två lektioner. Mången gång fortgår lektionen oafbrutet från morgon till kväll, enär vi tillbringa hela dagen till häst. Under den första veckan ägde lektionen rum på vår gård, som icke är stenlagd och därför lämpar sig väl till ridbana.

Vi ha redan börjat rida ut på fältet, men laga alltid så att ingen ser oss. Min far vill icke, att jag

---

*) Namnet på den häst som tillhörde kämpan Cid Ruy Diaz af Bivar, hjälten i den fornspanska episka dikten *Poema del Cid* (sången om Cid) och i de bekanta spanska romanserna om Cid.

***) Namnet på Alexander den Stores stridshäst.

visar mig offentligt förr än jag kan förvåna folk genom, som han säger, min förträffliga hållning till häst. Om hans faderliga fåfånga icke bedrar honom, kommer detta att ske mycket snart, ty jag har en utomordentlig lust för att bli en god ryttare.

— Det syns, att du är min son! — utropar min far med förtjusning, då han ser mina framsteg.

Min far är så god, att jag hoppas ni skall förlåta honom hans världsliga tal och hans vanvördiga skämt. Jag sörjer däröfver i min innersta själ, men jag fördrager allt.

I följd af de oafbrutna och långvariga lektionerna lider jag af häftiga smärtor i hela kroppen. Min far uppmanar mig att skriva till er och säga, att jag förbereder mitt kött för gisselslag.

Enär han påstår sig inom kort kunna förklara mig för fullärd och icke gärna vill så snart nedlägga sitt lärareämbete, föreslår han mig andra studier, som för en blifvande kyrkans tjänare äro högst olämpliga, ja till och med opassande. Ena gången vill han lära mig att slåss för att genast föra mig till Sevilla, där jag på Tabladas slätter skall med spjutet i hand besegra de starkaste och mest skrällande män. En annan gång erinrar han sig sin ungdom och den tid då han tjänstgjorde vid Lifgardet och säger, att han skall söka rätt på sina floretter, handskar och masker och lära mig fäkta. Slutligen påstår min far, att han bättre än någon kan handtera en stickert, och har erbjudit sig att göra mig skicklig äfven i den konsten.

Ni kan nog tänka er, hvad jag svarar på alla dessa dårskaper. Min far invänder, att under de gamla goda tiderna icke blott de lägre prästerna utan till och med biskoparne plögade till häst nedhugga de otrogne. Jag svarar härfpå, att detta väl kunde ske under barbariska tidsåldrar, men att nu för tiden den Högstes tjänare icke behöfva kunna handtera andra vapen än öfvertygelsens. — Och om icke öfvertygelsen räcker — tillägger min far — kan det icke

då vara bra att med några sabelhugg gifva mera styrka åt bevisningsgrunderna. — Efter hvad min far anser bör den verkliga missionären vid tillfälle vädja till dessa heroiska medel, och enär min far har läst många romaner och berättelser, anför han exempel till stöd för sitt påstående. I första rummet anför han den helige Jakob, hvilken, ehuru apostel, på sin hvita häst långt mera nedhögg morerne än öfvertygade dem med sina predikningar; vidare anför han en viss herr de la Vera, hvilken medföljde en beskickning från det katolska konungaparet till Boabdil och som på Läjongården inlät sig med morerna i teologiska disputationer samt, då han icke längre hade några skäl att komma med, drog sitt svärd och högg in på dem för att helt och hållet omvända dem. Slutligen anför han den biskayeske adelsmannen don Ignatius Loyola, hvilken då han under en tvist med en mor angående den heliga jungfruns obefläckade aflelse tröttnade på de gudlösa och rysansvärda smädelser, med hvilka moren motsade honom, kastade sig öfver honom med svärdet i handen och skulle, om icke moren räddat sig genom flykten, på ett fruktansvärdt sätt ingjutit öfvertygelsen i hans själ. Hvad beträffar denna tilldragelse, så svarade jag min far, att den ägde rum, innan den helige Ignatius blef präst, och i fråga om de öfriga exemplen invänder jag, att jämförelsen haltar.

Kort sagdt jag försvarar mig så godt jag kan mot min fars skämt och inskränker mig till att bli en god ryttare, utan att vinnlägga mig om dessa öfriga idrotter, som så föga passa för en kyrkans tjänare, ehuru min far försäkrar att icke få spanska präster förstå att utöfva dem ännu i dag, på det tron må triumfera och den katolska enheten bevaras och återställas.

Det smärtar mig djupt in i själen, att min far är så beskaffad; att han med vanvördnad och gyckel talar om de allvarligaste saker; men icke tillkommer det en vördnadsfull son att gå längre än jag gör, då

jag förebrår honom hans något voltairska lättsinne. Jag säger hans *voltairska* lättsinne, emedan jag icke kan beteckna det på annat sätt. Men i grund och botten är min far god katolik, och det tröstar mig.

I går, på det heliga korssets dag, rådde i hela byn idel fröjd och gamman. På hvarje gata hade man rest sex till sju med blommor öfversållade majstänger, men ingen af dem var så vacker som den, hvilken Pepita placerat i porten till sitt hus. Korset på stängen var smyckadt med ett riktigt haf af blommor.

På aftonen deltog vi i en fest hos Pepita. Majstängen, som stått på gatan, bars in i en stor sal på nedra bottnen, där det finns ett piano, och nu fingo vi bevittna ett af dessa på en gång enkla och poetiska skådespel, som jag sett, då jag var barn, ehuru jag numera icke erinrade mig dem.

Från toppen af majstängen nedhängde sju breda sidenband, två hvita, två gröna och tre röda, samtliga utgörande de symboliska färgerna för de sju kardinaldygderna. Sju barn af fem eller sex års ålder, föreställande de sju sakramenten, fattade de sju banden och dansade ett slags mycket väl inöfvad kontradans. Dopet representerades af en gosse, klädd som konfirmand i en hvit tunika; prästvigningen af en annan gosse, klädd till präst; konfirmationen af en liten till biskop kostymerad pys; den sista smörjelsen af en liten pilgrim med staf och snäckbeprydd krage; äktenskapet af ett litet förlofvadt par, och slutligen botgöringen af en liten kristusbild med kors och törnekrona.

Dansen bestod snarast af en serie af bugningar, steg, vändningar och knäböjningar till takten af en slags marschliknande, icke oäfvnen musik, som organisten rätt skickligt utförde på pianot.

Då de små skådespelarne, hvilka voro barn till Pepitas tjänare och vänner, utfört sina roller, gingo de till hvila, rikligt trakterade och begåfvade med skänker.

Under tillställningen, som varade till klockan tolf, serverades förfriskningar, bestående af små koppar med honing, choklad med tårtor samt vatten med sockerspån.

Pepitas tillbakadragenhet och ensamhet upphörde, så snart våren gjort sitt återinträde, öfver hvilket min far är högst förtjust. Hädanefter har Pepita mottagning hvarje afton, och min far önskar, att jag skall deltaga i dessa samkväm.

Pepita har lagt af sorgen och kläder sig nu i smakfulla och lätta, nästan sommarlika, ehuru alltjämt mycket enkla dräkter.

Jag hyser den förhoppningen, att min far ämnar kvarhålla mig här på sin höjd denna månaden ut. I Juni skola vi tillsammans resa in till staden, och då skall ni se, huru jag, fri från Pepita, som icke tänker på mig och icke bevarar mig i vare sig vänligt eller ovänligt minne, skall ha det nöjet att omfamna er och ernå den lyckan att bli präst.

Den 7 Maj.

Hvarje afton från nio till tolf församlas vi, såsom jag redan antydtt för er, hemma hos Pepita. Dit komma fyra till fem af traktens fruar och flickor, tant Casilda däribland inberäknad, samt sex till sju unga herrar, hvilka bruka leka pantlekar med flickorna. Såsom naturligt är, förekommer äfven ett och annat förlofvadt par.

Den allvarliga delen af sällskapet är alltid densamma och utgöres af ståndspersonerna i byn: min far, som är den förnämste, apotekaren, doktorn, notarien och herr vikarien.

Pepita spelar tresillo med min far, herr vikarien och någon tredje.

Jag vet icke, till hvilken sida jag skall hålla mig. Om jag sällar mig till ungdomen, så stör jag med mitt allvar deras lekar och kurtis. Om jag tar min tillflykt till de äldre, så måste jag spela rollen af stum åskådare vid kortspelet, som jag icke förstår. Jag kan icke andra kortspel än »Tok», »Svarte Petter» och en smula »Ängel och bängel».

Det bästa vore, att jag icke deltog i dessa afton-samkväm, men min far vill nödvändigt, att jag det gör. Genom att icke gå dit skulle jag, enligt hans mening, endast göra mig löjlig.

Min far känner sig ytterst förvånad öfver min okunnighet i somliga saker. Att jag icke kan spela tresillo, icke ens tresillo, finner han mycket märkvärdigt.

— Din farbror — säger han — har uppfostrat dig under en skäppa genom att låta dig jämt och samt sluka teologi och hålla dig i okunnighet om allt öfrigt, som man måste veta. Just därför att du ämnar bli präst och då ju hvarken får dansa eller kurtisera på tillställningarna, är det alldeles nödvändigt, att du kan spela tresillo. Hvad skall du väl eljes taga dig till, olycklige?

För dessa och andra liknande föreställningar har jag slutligen måst gifva vika, och min far håller nu på med att hemma lära mig spela tresillo, på det jag skall kunna deltaga i spelpartierna på Pepitas mottagningar. Såsom jag redan nämnt för er, har han äfven velat lära mig att fäkta och därefter att röka, skjuta på pistol och öfva krigsspel; men på intet af dessa förslag har jag gått in.

— Hvilken skillnad — utropar min far — mellan din ungdom och min!

Och skrottande tillägger han därpå:

— Men i själfva verket är det ju ändå detsamma. Äfven jag hade mina kanoniska timmar i Lifgardeskasernen; cigarren var rökelsefatet, kortleken

min korallbok, och aldrig fattades det mig andra mer eller mindre fromma andaktsöfningar.

Ehuru ni förberedt mig på dessa min fars egen- domligheter och jag just för deras skull vistats hos er från mitt tionde till mitt tjuogoandra år, känner jag mig likväl både förvånad och förargad öfver min fars ofta allt för fria yttranden. Men hvad skall man väl kunna göra åt den saken? Fastän jag ju icke kan tillrätta- visa honom för dem, så hvarken gillar jag eller skrat- tar åt dem.

Det märkvärdiga och på samma gång lofvärda är, att min far visar sig som en helt annan män- niska, då han befinner sig hos Pepita. Icke ens till- fälligtvis undfaller honom där ett enda af de skämt- samma talesätt, med hvilka han på andra ställen är så frikostig. I Pepitas hem är min far själfva be- lefvenheten. Dessutom synes han för hvarje dag mera betagen i henne och uppfylld af allt större förhopp- ningar om slutlig seger.

Min far är fortfarande mycket belåten med mig såsom elev i ridkonsten. Han säger, att jag om en fyra à fem dagar skall kunna rida på »Bläsen», en svart häst, fallen efter en arabisk hingst och ett sto af rasen Guadalcázar, och snabbfotad, eldig samt öfvad i alla slags krumsprång.

— Den som förmår tygla »Bläsen» — säger min far — den kan våga sig upp på själfva centaureorna, och du skall inom kort kunna tygla honom.

Ehuru jag tillbringar hela dagen på fältet till häst, på kasinot och i sällskapslifvet, så röfvar jag lik- väl några timmar från sömnen, dels af fri vilja och dels därför att jag vaknar af mig själf, och ligger och funderar öfver min ställning samt undersöker mitt samvete. Pepitas bild är alltid närvarande i min själ. Kan detta vara kärlek? frågar jag mig.

Min fasta moraliska föresats, mitt löfte att inviga mig åt altaret är för mig, ehuru det ännu icke blifvit högtidligen bekräftadt, såsom ett redan fullbordadt

faktum. Om något, som skulle kunna lägga hinder i vägen för uppfyllandet af detta löfte, inträngt i min själ, är det nödvändigt att bekämpa det.

Sedan någon tid tillbaka märker jag — och ni må icke beskylla mig för högmod, därför att jag delger er mina iakttagelser — att väldet öfver min vilja, hvilket ni lärt mig att utöfva, sträcker sig öfver alla mina sinnen. Under det Moses på Sinai bärg samtalade med Gud, gjorde det lägre folket nere på slätten uppror och tillbad den gyllene kalven. Trots min ungdom fruktar icke min ande dylika förvillelser. Jag skulle med största lugn och säkerhet kunna tala med Gud, om icke den onde fienden infunne sig för att strida mot mig i själfva helgedomen. Pepitas bild står för min själ. Det är en ande, som kämpar mot min ande, det är tanken på hennes skönhet i hela dess immateriella renhet, som möter mig på den väg, som leder till det själens djup, där Gud bor, och hindrar mig att komma fram till honom.

Men trots allt detta är jag dock icke blind. Jag ser klart och tydligt, jag bedrager mig icke. Öfver denna andliga böjelse, som drar mig till Pepita, står kärleken till det oändliga och eviga. Ehuru jag föreställer mig Pepita såsom en idé, såsom ett poetiskt begrepp, så förblir hon dock idén, det poetiska begreppet af något ändligt, begränsadt, konkret, under det kärleken till Gud och föreställningen om Gud omfattar allt. Men hvilka ansträngningar jag än gör, lyckas jag likväl icke att gifva någon fantasiens form åt detta det högsta begrepp, detta föremål för den mest upphöjda kärlek, på det jag må strida mot bilden, mot minnet af den förgängliga, öfvergående kärleken, som oafbrutet förgiftar mig. Med glödande andakt ber jag till himmelen, att den hos mig uppväcker inbillningskraften och i min själ skapar en bild, en symbol af detta allt omfattande begrepp, på det att den måtte absorbera och utplåna bilden och minnet af denna kvinna. Det högsta begreppet, målet

för min kärlek, är obestämdt, mörkt, obeskrifligt, är liksom en ogenomtränglig dimma, under det hon framställer sig för mig i bestämda konturer, klar, tydlig och strålande af det besløjade ljus, hvilket andens ögon kunna motstå, icke af det andra skarpa ljuset, hvilket för andens ögon är såsom mörker.

Ingen annan betraktelse, ingen annan gestalt förstår utplåna bilden af denna kvinna. Den tränger sig emellan krucifixet och mig, mellan den heliga Jungfruns fromma bild och mig, den framtröllas äfven på bladen i den andaktsbok, hvori jag läser.

Likväl tror jag icke, att jag är sårad af hvad man i världen kallar kärlek. Och äfven om jag det vore, skulle jag kämpa och segra.

Att dagligen se denna kvinna, att beständigt höra henne lofsjungas — äfven af herr vikarien — det gör mig alltjämt tankspridd; det riktar min ande på profana ting och hindrar den från att som sig borde samla sig; men nej, jag älskar ändå icke Pepita. Jag reser min väg och skall glömma henne.

Så länge jag är kvar här, skall jag kämpa tappert. Jag skall kämpa med Gud, och genom kärlek och undergifvenhet skall jag vinna seger. Mina rop skola såsom flammande pilar framtränga till honom och splittra den sköld, med hvilken han skyddar sig och döljer sig för min själs blickar. Liksom Israel skall jag kämpa under nattens tystnad, och Gud skall såra mig i höften och slå mig till marken, på det jag, ehuru besegrad, skall blifva segrare.

Den 12 Maj.

Förr än jag trodde det, käre farbror, beslöt min far att låta mig rida på »Bläsen». I går morse klockan

sex satte jag mig upp på detta sköna vilddjur, som min far kallar honom, och red jämte min far ut på fältet. Min far red ett fuxsto.

Jag gjorde min sak så bra, jag satt så säkert och prydligt på min stolta springare, att min far icke kunde motstå frestelsen att skryta med sin lärjunge; och efter det vi hvilat oss på en landtgård, som han äger en half mil härifrån, återvände vi vid elfvatiden till byn, redo in på den mest centrala och lifligast trafikerade gatan och ställde till ett förskräckligt väsen under vår snabba ridt. Jag behöfver nog icke försäkra, att vi äfven redo förbi Pepitas hus. Sedan någon tid tillbaka visar sig Pepita ganska ofta i fönstret, och nu satt hon i ett af bottenvåningens gallerförsedda fönster bakom den gröna jalusin.

Så snart hon hörde hästrampet och höjde blicken och varseblef oss, reste hon sig upp, lade ifrån sig sömnaden, som hon hade i handen, och ställde sig att betrakta oss. »Bläsen», som, efter hvad jag sedermera fått veta, har för vana att gå i kort traf, så ofta han kommer förbi Pepitas bostad, började nu bli yster och stegra sig. Jag sökte lugna honom, men liksom om han undrat öfver eller till och med föraktat sin ryttare, började han bli allt oroligare och frusta, resa sig på bakfötterna och äfven göra några häftiga språng; men jag satt lugn och säker, visade honom, att jag var hans herre; straffade honom med sporrarna, slog honom med ridspöt på bringan och höll honom tillbaka med tyglarna. Hästen, som nästan ställt sig upprätt på bakhofvarna, blef då så spak, att han helt saktmodigt böjde knä och gjorde en bugning.

Den nyfikna skara, som församlats rundt omkring oss, bröt ut i bullrande jubelrop. Min far sade:

— Bravo, det kallar jag en duktig nybörjare!

Och då han därefter såg att Currito, som icke har någon annan sysselsättning än att gå och slå

dank, befann sig bland mängden, vände han sig till honom med dessa ord.

— Hör du, din krake! Se nu på *teologen*, och i stället för att drifva gyckel med honom bör du känna dig förstenad af häpnad.

Och i sanning stod Currito där med vidöppen mun, orörlig och i högsta grad förvånad.

Min triumf var storartad och offentlig, ehuru den ej öfverensstämde med mitt stånd. Tanken på hur opassande denna triumf var kom mig att skämmas. Blygselns rodnad färgade mina kinder. Jag måtte ha blifvit alldeles scharlakansröd i ansiktet, i synnerhet då jag märkte, att Pepita applåderade mig och med ett älskvärdt leende hälsade på mig, under det hon viftade med sina sköna händer.

Kort sagdt, jag har förvärfvat mig ryktet att vara en duktig karl och en ryttare af prima beskaffenhet.

Min far kan icke vara mera belåten och stolt än han nu är; han menar på att han fullbordar min uppfostran, att ni i mig sändt honom en mycket lärd bok; men endast i koncept och oinbunden, och att han nu håller på att renskrifva och inbinda mig.

Att spela tresillo, för så vidt det utgör en del af inbindningen och renskrifningen, har jag nu också lärt mig.

Två aftnar har jag spelat med Pepita.

Den afton, som följde på min ryttarebedrift, mottog mig Pepita med hänförelse och gjorde hvad hon dittills aldrig velat och aldrig vågat göra med mig: hon räckte mig sin hand.

Tro ej, att jag icke kom i håg, hvad så många sedelärare och asketer anbefalla; men i det ögonblicket tänkte jag inom mig, att de öfverdrefvo faran. Detta den heliga skrifts yttrande, att den, som utsträcker handen efter en kvinna, utsätter sig för samma fara, som om han fattade i en skorpion, syntes mig vara sagdt i en annan mening. Utan tvifvel gifver

man i andaktsböckerna, om också i den renaste afsikt, vissa af skriftens talesätt och uttryck en mycket sträng tolkning. Huru kan man väl eljes fatta, att skönheten hos kvinnan, detta Guds så fullkomliga verk, skulle vara orsaken till evigt fördärf? Huru vidare förstå, i allmängiltig betydelse, att kvinnan är bittrare än döden, eller att den, som rör en kvinna, — det må nu vara vid hvilket tillfälle som hälst och i aldrig så god afsikt — icke kommer ifrån det utan fläck.

Kort sagdt, i min själ besvarade jag hastigt dessa och liknande frågor, fattade den hand, som Pepita så älskvärdt räckte mig, och tryckte den i min. Denna mjuka hand kom mig att bättre förstå dess skönhet och behag, som jag dittills uppfattat endast med ögonen.

Enligt världslifvets seder och bruk måste man, då man en gång räckt sin hand till hälsning, alltid räcka den, då man kommer och då man tar afsked. Jag hoppas, att ni i detta höflighetsbruk, i detta vänskapsbevis, i denna tillgifvenhetsyttring, om den är fullt ren och utan minsta anstrykning af lättsinne, icke skall se något ondt eller farligt.

Som min far mången afton är upptagen af förvaltaren och andra af sina underhafvande och då icke blir ledig förrän klockan half elfva eller elfva, fyller jag hans plats vid spelbordet hos Pepita. Herr vikarien och notarien deltaga nästan alltid i partiet. Vi spela om en tiondedels real, så att det högsta vi riskera är en eller två duros.*)

Enär jag är så föga intresserad af spelet, afbryta vi det ofta med angenäma samtal, ja äfven med diskussioner öfver ämnen, som icke ha något som hälst sammanhang med spelet, och i allt detta ådagalägger Pepita ett så klart förstånd, en så liflig fantasi och ett så utomordentligt behagfullt sätt att uttrycka sig,

*) 1 duro = 10 realer = omkr. 3;60 sv. m.

att jag icke kan annat än känna mig på det högsta förvånad.

Jag finner ingen tillräcklig anledning att ändra min mening i afseende på hvad jag yttrade till er, då jag svarade på era farhågor att Pepita skulle kunna hysa en viss böjelse för mig. Hon behandlar mig med den naturliga välvilja, hon bör hysa för sonen till sin friare, don Pedro de Vargas, och med denna blyga aktning, som tillkommer en person, hvilken, såsom jag, visserligen ännu icke är, men snart skall bli präst.

Men enär jag alltid, då jag skrifver till er, känner mig, som om jag låge på knä framför er i biktstolen, både vill och bör jag likväl nämna för er om ett flyktigt intryck, som jag ett par gånger förnummit; något som kanske är en hallucination eller en sinnesyra, men som jag dock lagt märke till.

Jag har redan i föregående bref sagt er, att Pepitas ögon, gröna såsom Circes, hafva en lugn och fullkomligt kysk blick. Man skulle kunna säga, att hon är okunnig om sina ögons makt och icke vet, att de ha någon annan uppgift än att se med. Då hon vänder sitt ansikte mot någon, är den ljufva glansen i hennes blick så klar och frimodig och ren, att den i stället för att föda onda tankar synes uppväcka idel rena känslor; att den lämnar i ostörd ro de oskyldiga och kyska själarne och hos de själar, som icke äro rena, dödar och utplånar hvarje lättfärdig böjelse. I Pepitas blick ligger ingen glödande lidelse, ingen förtärande eld. Såsom månens milda glans är strålen ur hennes öga.

Näväl, trots detta har jag en två eller tre gånger trott mig förmärka ett plötsligt skimmer, en blix, en flyktig, förtärande flamma i dessa ögon, som fästes på mig. Kan det vara en löjlig fåfänga, ingifven af djäfvulen själf?

Det synes mig så; jag vill tro det och tror det också.

Det hastiga och flyktiga i detta intryck kommer

mig att tro, att det aldrig haft någon yttre verklighet, utan varit blott en dröm.

Ett himmelskt lugn, en älskvärd likgiltighets köld, ehuru mildrad af vänskapens och människokärlekens ljufhet, är hvad jag alltid upptäcker i Pepitas ögon.

Men likväl plågar mig denna dröm, denna spökbild, som framtröllats af den sällsamma, glödande blicken.

Min far säger, att det icke är männen utan kvinnorna, som taga första steget, och att de taga det utan ansvarighet, ity att de kunna förneka det och draga sig tillbaka, närhålst de så vilja. Enligt min fars påstående yppar kvinnan sin böjelse genom flyktiga blickar, hvilka hon sedan, om så behöfs, förnekar för sitt eget samvete och hvilkas betydelse den man, hvilken de gälla, snarare förmår gissa än läsa. På detta sätt anar den älskade, liksom genom en elektrisk ström, liksom genom en ytterst fin och oförklarlig intuition, att han är älskad, och då han sedan beslutar sig för att tala, så gör han detta med säkerhet och med fullt förtroende till att hans känsla är besvarad.

Hvem vet, om det icke är dessa min fars teorier, hvilka jag hört, därför att jag icke kunnat undgå att höra dem, som gjort mig het om hufvudet och kommit mig att tro något, som icke existerar?

Men i alla fall frågar jag mig själf ofta, om det då skulle vara så absurdt, så omöjligt, att det förhölle sig så? Och om det gjorde det, om jag behagade Pepita på annat sätt än såsom vän, om den kvinna, till hvilken min far friar, skulle vara betagen i mig, vore icke då min belägenhet fruktansvärd?

Dock låt oss följaga dessa farhågor, hvilka utan tvifvel ha sin grund i min fäfan. Låt oss icke af Pepita göra en Fedra och af mig en Hippolytus.

Hvad som börjar förvåna mig är min fars sorglöshet och fullkomliga lugn. Öfverse med mig och bed till Gud, att han måtte förlåta mitt högmod, men gång efter annan retar och förargar mig detta lugn. Är

jag då till den grad obetydlig, frågar jag mig, att min far alls icke fruktar, att jag, trots min förmenta helighet eller just på grund af min förmenta helighet, skulle, utan att vilja det, kunna göra Pepita förälskad i mig?

Genom en besynnerlig slutledning, söker jag, utan att såra min egenkärlek, förklara min fars sorglöshet i denna viktiga sak. Ehuru utan grund betraktar sig min far redan såsom Pepitas make och börjar lida af denna ödesdigra blindhet, med hvilken Asmodeus eller någon annan ännu mera illasinnad dämon plägar slå äkta män. Såväl världs- som kyrkohistorien är uppfylld af berättelser om denna blindhet, hvilken Gud tillstädjer, utan tvifvel för ändamål, som han i sin höga försyn bestämt. Det kanske mest lysande exempel härpå är kajsar Marcus Aurelius, som hade en så lättfärdig och lastbar hustru som Faustina och som, ehuru han var en så vis man och en så skarp-sinnig filosof, aldrig märkte hvad alla de folk, som bildade det romerska kajsardömet, hade sig bekant; hvarför han i de betraktelser och minnen, som han författade öfver sig själf, uttalar sin oändliga tacksamhet mot de odödliga gudarne för det de gifvit honom en så trogen och så god maka och därigenom gör sig till ett åtlöje för sina samtida och för alla kommande generationer. Men alltsedan dess ser man ju dagligen, huru förnäma och framstående personer skänka sin gunst åt sina hustrurs älskare och göra dem till sina förtrogne. På detta sätt förklarar jag för mig, att min far visar sig sorglös och icke fruktar, att jag, om också mot min vilja, skulle kunna vara hans rival.

Det skulle vara brist på sonlig vördnad, jag skulle gå för långt i förmätenhet och oförskämdhet, om jag gjorde min far uppmärksam på den fara, som han icke ser. Det finns ingen möjlighet att säga honom något. Och dessutom, hvad skulle jag väl säga honom? Att jag inbillar mig, att Pepita en eller annan gång

sett på mig annorlunda än hon brukar? Kan icke detta vara blott och bart en illusion å min sida? Nej, jag har icke det minsta bevis på att Pepita önskar ens kokettera för mig.

Hvad skulle jag väl alltså kunna säga min far? Skulle jag kanske säga honom, att jag är förälskad i Pepita, att jag eftersträfvär den skatt, som han redan anser för sin? Detta är icke sant; och dessutom, huru skulle jag väl, äfven om det vore sant, kunna yppa detta för min far, då sådant ju skulle lända mig själf till skam och vanära?

Det bästa är att tiga; att strida under tystnad, om frestelsen på allvar kommer öfver mig, och söka att ju förr dess hållre lämna detta ställe och återvända till er.

Den 19 Maj.

Tack vare Gud och er för de sista brefven och de nya råd, som ni skiekar mig. I dag behöfver jag dem mer än någonsin.

Den mystiska lärarinnan, den heliga Teresa, har rätt, då hon talar om de blyga själars stora kval, hvilka alltför lätt låta grumla sig af frestelsen; men en krossad illusion är tusen gånger kvalfullare för dem, hvilka såsom jag, varit alltför högmodiga och förmätna.

Våra kroppar äro den Helige Andes tempel, men om eld fattar i dess väggar, så bli de, om också icke förtärda, så dock svärtade.

Den första frestelsen är såsom ormens hufvud. Om vi icke trampa på det med kraftig och säker fot, så reser sig den giftiga reptilen upp för att gömma sig i vårt sköte.

De världsliga fröjdernas dryck plägar kännas ljuf

för gommen, men sedan förvandlas den i drakgalla och huggormsgift.

Det är säkert; jag kan icke förneka det för er. Jag hade icke med så stort välbehag bort fästa mina blickar på denna ytterst farliga kvinna.

Jag anser mig visserligen icke förlorad; men jag känner mig orolig och förvirrad.

Liksom det törstande rådjuret längtar och söker efter det rinnande vattnet, så söker min ande ännu alltjämt efter Gud. Till Gud vänder den sig, på det han må gifva den ro; den längtar efter att få dricka ur hans gjädjes ström, hvars sorl fröjdar Paradiset och hvars klara böljor göra den hvitare än snö; men den ena afgrunden öppnar den andra, och mina fötter hafva fastnat i smutsen, som ligger på bottnen.

Men likväl har jag ännu i behåll röst och kraft nog för att med psalmisten ropa: Res dig, min ära! Om du ställer dig på min sida, hvem skall då kunna besegra mig?

Till min syndfulla själ, uppfylld af bedrägliga inbillningar och obestämda önsknningar, som äro dess oäkta barn, säger jag: O du Babylons eländiga dotter! Säll den, som skall gifva dig din lön, säll den, som skall krossa dina barn mot stenarna!

Späkningar, fasta, bön och botgöring skola vara de vapen, hvilka jag skall ikläda mig för att med Guds hjälp strida och segra.

Det var ingen dröm, ingen dårskap: det var sanning. Hon betraktar mig ofta med den glödande blick, om hvilken jag berättat för er. Hennes ögon hafva en oförklarlig magnetisk dragningskraft. Hon drar mig, hon lockar mig och mina blickar fästas på henne. Mina ögon måste då glöda såsom hennes med en ödesdiger flamma; såsom Amons ögon, då han fäste dem på Tamar; såsom furstens af Sikem, då han fäste dem på Dina.

Då vi på detta sätt betrakta hvarandra, glömmar jag till och med Gud. Hennes bild reser sig på

djupet af min ande och besegrar allt. Hennes skönhet öfverstrålar hvarje annan skönhet; himmelens fröjder synas mig obetydliga i jämförelse med hennes kärlek; jag föreställer mig, att en evighet af kval icke skulle kunna betala den oändliga lycka, som hon i ett ögonblick gjuter öfver mig med en af dessa blickar, hvilka komma och försvinna som en blix.

Då jag återvänder hem, då jag under nattens tystnad befinner mig ensam i mitt rum, inser jag det rysliga i min belägenhet och gör goda föresatser, hvilka dock genast åter gå i kvaf.

Jag lofvar mig själf att ställa mig sjuk eller att söka någon som hälst annan förevändning att icke följande afton begifva mig till Pepita, men likväl går jag dit.

Då timmen nalkas, säger min i högsta grad förtroendefulle far utan att misstänka, hvad som tilldrar sig i min själ:

— Gå du så länge till Pepita. Jag kommer senare, så snart jag affärdat förvaltaren.

Jag kan icke hitta på någon ursäkt, jag finner ingen förevändning, och i stället för att svara: — Jag kan icke gå — så tar jag min hatt och beger mig i väg till Pepita.

Då jag träder in, räcka Pepita och jag hvarandra handen och därvid liksom förhäxar hon mig. Hela min varelse förändras. En förtärande eld tränger ända in i mitt hjärta, och jag tänker icke mera på något annat än på henne. Stundom är det jag själf, som framkallar hennes blickar, ifall de dröja att infinna sig. Drifven af ett oemotståndligt begär betraktar jag henne med vansinnig förtjusning, och för hvarje ögonblick tror jag mig hos henne upptäcka nya fullkomligheter. Än groparne i hennes kinder, då hon ler, än hennes rosenfärgade, hvita hy, än hennes raka, välformade näsa, än hennes små fina öron, än hennes beundransvärdt skönt modellerade hals.

Jag inträder i hennes hus, mot min vilja, liksom

ditbesvuren genom en trollformel; och knappast har jag inträdt, förr än jag befinner mig under inflytandet af hennes tjuvningskraft; jag ser tydligt, att jag är behärskad af en häxa, hvars trollkraft det är omöjligt att undandraga sig.

Hon är icke blott täckelig för mina ögon, utan hennes stämma ljuder i mina öron som en sferernas musik och uppenbarar för mig världsalltets fulla harmoni; jag till och med inbillar mig, att jag förnimer en ytterst fin doft, som utströmmar från hennes rena kropp och som öfverträffar doften af myntan, som växer vid bäckarnas stränder, samt den vilda aromen af timjan, som frodas på bergen.

I ett dylikt extatiskt tillstånd vet jag icke, huru jag spelar, och jag hvarken talar eller tänker förnuftigt, ty jag uppgår helt och hållet i henne.

Hvarje gång våra blickar mötas, mötas i dem äfven våra själar, och i de strålar, som då gå från öga till öga, inbillar jag mig att de förenas med och genomtränga hvarandra. Här afslöjas tusende af kärlekens obegripliga mysterier, här röjas känslor, hvilka på annat sätt aldrig skulle kunna yppas för hvarandra, här klingar en poesi, som ingen mänsklig tunga kan fatta, och här sjungas sånger, hvilka ingen stämma kan uttrycka eller något instrument efterlikna.

Alltsedan den dag, då jag såg Pepita vid Pozo de la Solana, har jag icke träffat henne i enrum. Intet har jag sagt henne eller hon mig, och likväl hafva vi sagt hvarandra allt.

Då jag undandrager mig hennes tjuvkraft, då jag om natten är ensam i mitt rum, söker jag att med lugn skärskåda den belägenhet, i hvilken jag befinner mig, och jag ser då vid mina fötter den öppna afgrund, i hvilken jag står i begrepp att störta ned, och jag känner, att jag förlorar fotfästet och sjunker.

Ni uppmanar mig att tänka på döden; icke på denna kvinnas, utan på min egen död. Ni uppmanar mig att tänka på det obeständiga och osäkra i vår

tillvaro och på hvad vi skola finna bortom döden. Men dylika tankar och betraktelser hvarken förskräcka mig eller komma mig att rygga tillbaka. Huru skall jag kunna frukta döden, då jag önskar dö? Kärleken och döden äro syskon. En känsla af själförsakelse uppstiger från djupet af mitt väsen och lockar mig till sig och säger mig, att hela min varelse bör offras och gå under för det älskade föremålet. Jag brinner af längtan efter att helt och hållet uppgå i en af hennes blickar; att låta hela min varelse upplösas och utströmma i en strålgans från hennes öga; att dö, under det jag betraktar henne, äfven om jag skulle bli evigt förtappad.

Hvad som också hos mig är verksamt mot kärleken är icke fruktan, utan kärleken själf. Öfver denna bestämda kärlek, som jag tydligt ser, att Pepita ingifver mig, höjer sig i min själ med mäktig kraft den gudomliga kärleken. Då förvandlas allt inom mig och jag hoppas till och med på seger. Föremålet för min högre kärlek ter sig för min själs ögon såsom solen, hvilken antänder och bestrålar allt och fyller alla tomrum med sin glans, och föremålet för min lägre kärlek såsom en stoftatom, som flyger omkring i luften och förgylles af solen. All dess skönhet, all dess glans, all dess tjusningskraft är icke annat än ett återsken af denna okroppsliga sol, är icke annat än en glänsande, förgänglig, snart slocknande gnista af detta oändliga och eviga bål.

Min själ, som glöder af kärlek, sträfvar efter att skapa sig vingar och svinga sig upp till detta bål för att däri förbränna allt orent, som finnes i henne.

Sedan några dagar tillbaka är mitt lif en oafbruten strid. Jag vet icke, huru det kommer sig, att icke det onda, hvaraf jag lider, synes på mitt ansikte. Jag knappast äter, knappast sofver. Om sömnen tillsluter mina ögonlock, brukar jag förskräckt vakna upp, liksom om jag befunne mig i en strid mellan affälliga och goda änglar. I denna ljusets

kamp mot mörkret strider jag för ljuset; men ibland föreställer jag mig, att jag öfvergår på fiendens sida, att jag är en skändlig öfverlöpare; och jag tycker mig höra örnens af Patmos röst: »Och människorna älskade mörkret mer än ljuset», och då fylles min själ af fasa och jag anser mig förtappad.

Det återstår för mig ingen annan utväg än att fly. Om under återstoden af denna månad min far icke ger mig lof att resa och följer med mig, så rymmer jag såsom en tjuf; jag flyr utan att säga något.

Den 23 Maj.

Jag är en eländig mask och icke en man; jag är mänsklighetens skamfläck och förnedring; jag är en hycklare.

Dödens band hafva omhvärfat mig, och fördärfvets strömmar hafva förskräckt mig.

Jag skäms öfver att skriva till er, och likväl gör jag det. Jag vill bekänna allt för er.

Jag lyckas icke bättra mig. Långt ifrån att upphöra att gå till Pepita, begifver jag mig ännu tidigare dit om aftnarna. Man skulle kunna säga, att de onda andarna gripa mig vid fötterna och släpa mig dit mot min vilja.

Till all lycka träffar jag aldrig Pepita ensam. Och det skulle jag icke håller vilja. Nästan alltid finner jag där före mig herr vikarien, som tillskrifver vår vänskap den öfverensstämmelse, som råder mellan våra religiösa åsikter, och anser den hvila på samma fromma grund som den oskyldiga vänskap, han hyser för henne.

Mitt onda går framåt med snabba steg. Liksom stenen, som lossnar öfverst från tempelnuren och i fallet ökar sin fart, så är det nu med min ande.

Då Pepita och jag räcka hvarandra handen, är det icke längre såsom det var i början. Båda anstränga vi våra viljor och fortplanta genom våra hopflätade händer våra hjärtans dallringar. Man skulle kunna säga, att vi genom någon slags djäfvulsk konst åstadkomma en öfverföring och hopblandning af de finaste beståndsdelarna i vårt blod. Hon måste känna mitt lif cirkulera i sina ådror, liksom jag känner hennes i mina.

Om jag är nära henne, älskar jag henne; om jag är borta från henne, hatar jag henne. Då jag befinner mig i hennes åsyn, i hennes närhet, uppväcker hon min kärlek, drager mig till sig, behärskar mig genom sin älskvärdhet och behag, pålägger mig ett det ljufvaste ok.

Tanken på henne tar lifvet af mig. Då jag drömmar om henne, drömmar jag, att hon skär halsen af mig, liksom Judith gjorde med den assyriske fältherren, eller att hon med en spik genomborrar mitt tinningben, såsom Jael gjorde på Sisera; men då jag befinner mig vid hennes sida, synes hon mig som bruden i Den Höga Visan, och jag ropar henne med min inre stämma och välsignar henne och kallar henne en tillsluten källa, en stängd trädgård, en dalens blomma, en fältets lilja, min dufva och min syster.

Jag vill frigöra mig från denna kvinna, men jag kan det icke. Jag afskyr henne, och jag nästan dyrkar henne. Hennes ande ingjutes i mig i samma ögonblick som jag ser henne, och behärskar mig och bjuder öfver mig och förödmjukar mig.

Hvarje afton, då jag lämnar hennes hus, säger jag: »Detta skall vara den sista afton jag kommer hit», och kvällen därpå går jag dit igen.

Då hon talar och jag är i hennes närhet, liksom hänger min själ vid hennes mun; då hon ler, inbillar jag mig, att en stråle af ett öfverjordiskt ljus intränger i mitt hjärta och fyller det med glädje.

Ibland, då vi spelat tresillo, hafva våra knän af

en händelse kommit att vidröra hvarandra, och jag har då känt en obeskriflig rysning genom hela min varelse.

Tag mig härifrån! Skrif till min far och bed honom, att han låter mig resa! Om det är nödvändigt, så säg honom allt. Hjälp mig! Var mitt skydd!

Den 30 Maj.

Gud har gifvit mig kraft att stå emot, och jag har stått emot.

Sedan några dagar tillbaka har jag icke satt min fot inom Pepitas dörrar och icke sett henne.

Jag behöfver nästan icke föregifva någon sjukdom, ty jag är verkligen sjuk. Jag är blek och har svarta ringar under ögonen; och min far, som är uppfylld af en kärleksfull oro, frågar mig, hvad som fattas mig, och visar mig det lifligaste intresse.

Himmelriket gifver efter för våld, och jag vill eröfra det. Våldsamt bultar jag på dess dörrar, på det de må öppna sig för mig.

Gud när mig med malört för att pröfva mig; och förgäfves ber jag honom, att han må låta denna bittra kalk gå ifrån mig; men fördjupad i bönen har jag tillbragt och tillbringar många nätter under vaka, och en kärleksfull ingivelse af den höge och tröstande anden har mildrat kalkens bitterhet.

Jag har med min själs ögon skådat det nya fäderneslandet och i djupet af mitt hjärta har jag hört ljuda den nya sången från det himmelska Jerusalem.

Om jag slutligen lyckas segra, så skall det blifva en ärofull seger; men jag skall för den ha att tacka

änglarnas drottning, i hvars händer jag anbefaller mig. Hon är min tillflykt och mitt skydd; Davids torn och fasta borg, från hvilken tusen tappra riddares sköldar och rustningar hänga ned; Libanons ceder, som jagar ormarna på flykten.

Den kvinna däremot, som hos mig uppväcker en jordisk kärlek, söker jag att förakta och nedsätta i min tanke, i det jag erinrar mig den vises ord och tillämpar dem på henne.

Du är jägarnes snara, säger jag till henne; ditt hjärta är ett försåtligt nät, och dina händer äro rep, som fjättra: den, som älskar Gud, skall fly dig, och syndaren skall af dig tagas till fånga.

Då jag grubblar öfver kärleken, finner jag tusende anledningar att älska Gud och att icke älska henne.

Jag känner i djupet af mitt hjärta en outsägligt stark energi, som öfvertygar mig om att jag skulle kunna förakta allt för kärleken till Gud: rykte, ära, makt och välde. Jag finner mig i stånd att efterlikna Kristus; om den frestande fienden förde mig upp på bergets topp och erbjöde mig jordens alla konungariket, för att jag skulle falla på knä för honom, så skulle jag icke falla på knä; men då han erbjuder mig denna kvinna, så vacklar jag ännu och stöter honom icke tillbaka. Gäller då i mina ögon denna kvinna mer än jordens alla konungariket, mer än rykte, ära, makt och välde?

Jag frågar mig ofta, om kärlekens kraft, ehuru riktad på skilda föremål, alltid är densamma, eller gifves det två olika slags kärlek? Att älska Gud synes mig vara en förnekelse af självviskheten och ensidigheten. Då jag älskar honom, både kan och vill jag älska allt för hans skull och känner hvarken förfrytelse eller afund öfver att han älskar allt. Jag är hvarken svartsjuk eller afundsjuk på helgonen, martyrerna, de saliga, ja icke ens på själfva seraferna. Ju större jag föreställer mig Guds kärlek till de skapade varelserna och de nådebevis och nådegåfvor, han

gifver dem, desto mindre svartsjuk är jag, desto mera älskar jag honom, desto närmare tror jag att han är mig och desto kärare och ljufvigare synes det mig, att han är mig nära. Det innerliga broderskap, som förenar mig med alla varelser, framstår då på det skönaste vis. Det synes mig, att jag är en med allt, och att allt är genom Gud och i Gud förenadt medelst kärlekens band.

Helt annorlunda är det, då jag tänker på denna kvinna och på den kärlek, som hon ingifver mig. Det är en hatets kärlek, som aflägsnar mig från allt utom från mig själf. Jag vill äga henne för mig, helt och hållet för mig, och jag vill vara allt för henne. Till och med tillgifvenheten och uppoffringen för henne innehålla egoism. Om jag skulle dö för henne, så skulle det vara antingen af förtviflan öfver att icke på annat sätt få äga henne eller af misströstan om att fullständigt få njuta af hennes kärlek annat än genom att dö och då bli förenad med henne i en evig omfamning.

Med alla dessa betraktelser söker jag hos mig uppväcka afsky för denna kvinnas kärlek; jag vill i denna kärlek se något helvetiskt, något fasansfullt och olycksbringande; men liksom om jag hade två själar, två förnuft, två viljor och två inbillningsförmågor, uppdyker genast i mitt inre en motsatt tanke; jag förnekar genast åter hvad jag nyss påstått och försöker dåraktigt nog att med hvarandra försona de båda olika slagen af kärlek. Hvarför icke fly från henne och dock fortfarande älska henne, utan att afstå från att med glödande ifver inviga mig åt det prästerliga kallet? Liksom kärleken till Gud icke utesluter kärleken till fosterlandet, till mänskligheten, till vetenskapen, till skönheten i naturen och konsten, så bör denna kärlek, om den är andlig och obefläckad, icke utesluta kärleken till Gud. Jag skall göra henne till en symbol — så säger jag —, en allegori, en bild af allt det goda och sköna. Hon

skall vara för mig såsom Beatrice för Dante, en sinnbild och personifikation af mitt fädernesland, af kunskapen och skönheten.

Detta uppväcker hos mig en ryslig föreställning, en vidunderlig tanke. Ty för att af Pepita skapa denna symbol, denna förändligade och eteriska bild, denna totalsumma af allt hvad jag kan älska näst efter Gud, i Gud och för Gud, föreställer jag mig henne vara död, liksom Beatrice var död, då Dante besjöng henne.

Om jag tänker mig henne bland de lefvande, kan jag icke förvandla henne till en ren idé, och för att förvandla henne till en ren idé, dödar jag henne i mina tankar.

Och då begråter jag henne, då fasar jag för mitt brott och närmar mig henne i mina tankar. Och med mitt hjärtas glöd återkallar jag henne till lifvet och ser henne åter, icke såsom en genomskinlig, okroppslig skenbild sväfvande bland rosenfärgade moln och himmelska blommor, såsom den vilde Ghibellinen från skärseldens höjder såg sin älskade, utan såsom en verklig, kroppslig gestalt, med fasta och bestämda konturer aftecknande sig mot den lugna och klara luftkretsen, såsom den helleniska mäjselns mest fulländade verk, såsom Galatea, då hon, återväckt till lif af Pygmalions kärlek, full af lefnadslust och strålande af ungdom och skönhet och törstande efter kärlek nedsteg från sin marmorpedestal.

Då ropar jag från djupet af mitt kvalda hjärta: »Min kraft sviker mig; min Gud, öfvergif mig icke. Skynda dig att komma till min hjälp. Visa mig ditt ansikte, och jag skall varda frälsad.»

Så skall jag återvinna kraft att emotstå frestelsen. Så återfödes hos mig hoppet om att mitt forna sinneslugn skall vända åter, så snart jag lämnar denna plats.

Djävulen traktar med raseri efter att uppsluka Jordans rena vattenmassor, hvilka äro de åt Gud

helgade människorna. Mot dem sammansvärjer sig helvetet och lössläpper alla sina odjur. Den helige Bonaventura har sagt: »Vi böra icke förvåna oss öfver att dessa människor syndat, utan däröfver att de icke syndat.» Jag skall trots allt stå emot och icke synda. Gud skyddar mig.

Den 6 Juni.

Pepitas amma, nu hennes hushållerska, är, såsom min far säger, ett gammalt slipadt stycke; pratsam, gladlynt och skicklig såsom få. Hon gifte sig med mästern Cencias' son och ärfde af fadern hvad sonen icke ärfte: en underbar lätthet för alla slags yrken och sysslor. Skillnaden består däri, att mästern Cencias förfärdigade en skruf för vinprässen, lagade hjulen på en kärra eller tillverkade en plog, och hans svärdotter gör sylter, safter och andra läckerheter. Svärfadern verkade i det nyttigas tjänst; svärdottern sörjer för lifvets materiella njutningar utan att dock öfverskrida det oskyldigas eller det tillåtnas gränser.

Antonona — så heter hon — tillåter sig den största förtrolighet gent emot alla ståndspersoner här i byn. I alla hus går hon in och ut, som om hon vore hemma hos sig. Alla unga herrar och damer, som äro vid Pepitas ålder eller en fyra å fem år äldre, duar hon, kallar dem barn och behandlar dem, som om hon hade fostrat dem vid sitt bröst.

Till mig talar hon som till alla andra. Hon kommer och hälsar på mig, inträder i mitt rum och har redan flera gånger sagt mig, att jag är en otacksam varelse och att jag gör orätt uti att icke besöka hennes matmor.

Min far, som icke märker någonting, tycker, att jag bär mig besynnerligt åt; han kallar mig en folkskygg enstöring och söker likaledes förmå mig att åter besöka aftonsamkvämen hos Pepita. I går kväll kunde jag icke motstå hans upprepade böner, utan begaf mig dit tidigt, under det min far skulle uppgöra räkenskaperna med förvaltaren.

O att jag icke gått dit!

Pepita var ensam. Då vi möttes och hälsade på hvarandra, rodnade vi djupt bägge två. Skyggt räckte vi hvarandra handen utan att säga ett ord.

Jag tryckte icke hennes hand; hon tryckte icke min, men under ett ögonblick hvilade våra händer i hvarandra.

I den blick, som Pepita fäste på mig, låg ingenting af kärlek, endast vänskap, sympati och djup smärta.

Hon hade gissat hela min inre kamp; hon anade, att den gudomliga kärleken hade triumferat i min själ, att mitt beslut att icke älska henne var fast och oryggligt.

Hon vågade icke beklaga sig öfver mig; hon hade ingen rättighet att beklaga sig öfver mig; hon kände, att jag hade rätten på min sida. En knappast märkbar suck, som banade sig väg öfver hennes friska, halföppna läppar, vittnade om huru hon sörjde däröfver.

Våra händer voro fortfarande förenade. Båda voro vi tysta. Huru skulle jag kunna säga henne, att jag icke var bestämd för henne och icke hon för mig? Att vi för alltid måste skiljas?

Men ehuru jag icke sade henne det med ord, sade jag henne det med mina ögon. Min allvarsamma blick bekräftade hennes fruktan, öfvertygade henne om den oåterkalleliga domen.

Plötsligt lade sig en dimma öfver hennes ögon; hela hennes sköna ansikte, öfver hvilket redan förut hvilade en genomskinlig blekhet, erhöi ett utomordentligt skönt, vemodigt uttryck. Hon föreföll mig som

smärtornas moder. Två tårar framkvälde långsamt ur hennes ögon och tillrade utför hennes kinder.

Jag vet icke, hvad som tilldrog sig inom mig. Och om jag också visste det, huru skulle jag väl kunna beskrifva det?

Jag närmade mina läppar till hennes ansikte för att aftorka tårarna, och våra läppar förenades i en kyss.

En utesägligt berusande känsla, ett slags vanmakt, som bar stora faror i sitt sköte, genomströmmade hela min varelse och likaså hennes. Hon vacklade, och jag mottog henne i mina armar.

Himmelen ville, att vi hörde herr vikariens steg och hostningar, och ögonblickligen skildes vi åt.

Då jag återkommit till mig själf, uppbjöd jag hela min viljekraft och förmådde då med dessa ord, som jag uttalade med låg men fast stämma, utfylla den fruktansvärda, stumma scenen:

— Den första och sista!

Jag häntydde på den syndiga kyssen; men likasom om mina ord varit en besvärjelseformel, visade sig för min själ den apokalyptiska visionen i hela sitt fruktansvärda majestät. Jag såg honom, som i sanning är begynnelsen och änden, och med det tveäggade svärdet, som framblixtrade ur hans mun, genomborrade han min af uselhet, laster och synder uppfyllda själ.

Hela denna afton tillbragte jag i ursinne, i ett slags inre raseri, och jag vet icke, huru jag förmådde dölja det.

Mycket tidigt gick jag hem.

I ensamheten ökades min känsla af bitterhet. Då jag erinrade mig denna kyss och dessa afskedsord, liknade jag mig vid förrädaren Judas, som förrådade med kyssande, och vid den blodtörstige och baksluge mördaren Joab, som, under det han kysste Amasa, med ett skarpt svärd genomborrade hans hjärta.

Jag hade gjort mig skyldig till dubbelt förräderi
och dubbel falskhet.

Jag hade brutit mot Gud och mot henne.

Jag är en afskyvärd varelse.

Den 11 Juni.

Ännu är det tid att godtgöra allt. Pepita skall tillfriskna från sin kärlek och glömma den svaghet, för hvilken vi båda dukade under.

Allt sedan den där aftonen har jag icke besökt henne.

Antonona har icke visat sig hos mig,

Genom mina enträgna böner har jag lyckats af-
tvinga min far det uttryckliga löftet, att vi skola resa
härifrån den 25 dennes, dagen efter midsommar-
dagen, hvilken här firas med glänsande lustbarheter
och föregås af en berömd midsommarvaka.

Fjärran från Pepita skall jag lugna mig och tänka,
att detta kärleksanfall kanske varit en pröfning.

Under alla dessa nätter har jag bedt, vakat och
späkt mig mycket.

Mina enträgna böner, mitt hjärtas djupa för-
krosselse hafva funnit nåd inför Herren, hvilken mot
mig visat sin stora barmhärtighet.

Herren har, såsom profeten säger, antändt min
starka anda, upplyst mitt förstånd, stärkt min vilja
och undervisat mig.

Den städse verksamma gudomliga kärleken, som
visar sig i den högsta viljan, har, utan att jag för-
tjänat det, återfört mig till bön och känslolifvets
lugn. Jag har ur mitt hjärta utplånat alla bilder,
till och med bilden af denna kvinna; och om fåfängan

icke bländar mig, tror jag, att jag, i frid med förståndet och känslan, lärt känna och njuta af det högsta goda, som döljer sig i själens innersta djup.

Inför detta goda är allt annat elände; inför denna skönhet är allt annat fulhet; inför denna lycksalighet är allt annat olycka; inför denna höghet är allt annat låghet. Hvem skulle icke för kärleken till Gud glömma och förakta all annan kärlek?

Ja, den världsliga bilden af denna kvinna skall bestämdt och för alltid vara utplånad ur min själ. Jag skall af mina böner och botöfningar förfärdiga ett starkt gissel och därmed utdrifva denna bild, liksom Kristus ur templet utdref de gudlösa köpmännen.

Den 18 Juni.

Detta är det sista bref, som jag skrifver till er.

Den 25 afreser jag oåterkalleligen härifrån, och skall sålunda snart ha den stora glädjen att få omfamna er.

I er närhet skall jag känna mig bättre. Ni skall ingifva mig mod och förläna mig den energi, som jag saknar.

En storm af stridiga känslor rasar nu i mitt hjärta.

Den oordning, som råder i mina tankar, röjer sig genom oordningen i det som jag skrifver.

Två gånger har jag besökt Pepita. Jag visade mig kall, allvarsam, såsom jag borde; men huru påkostande kändes det icke!

I går sade mig min far, att Pepita är illamående och icke tar emot.

Genast kom jag på den tanken, att hennes illa belönade kärlek skulle kunna vara orsaken till hennes opasslighet.

Hvarför voro de blickar, med hvilka jag betraktade henne, lika brinnande, som de, med hvilka hon betraktade mig? Hvarför har jag nedrigt bedragit henne? Hvarför har jag låtit henne tro, att jag älskade henne? Hvarför sökte mina skändliga läppar hennes och antände sig själfva och henne med helvetets lågor?

Men nej: min synd får icke såsom en oundviklig följd medföra en annan synd.

Hvad som skett kan nu icke göras ogjort, men det kan försonas och godtgöras.

Den 25 afreser jag oåterkalleligen, det upprepar jag ännu en gång.

Den framfusiga Antonona har nyss varit här.

Jag dolde detta bref, såsom om det vore en synd att skriva till er.

Blott en minut var Antonona här.

Jag reste mig upp från min stol för att i stående ställning tala med henne och därigenom förmå henne att göra sitt besök kort.

Under sin korta visit har hon sagt mig tusen dårskaper, som djupt bedröfva mig.

Till slut, då hon skulle till att gå, utropade hon: på sin zigenarrotvälska:

— Gå, din skojare, din satans dagdrifvare, förbannad vare du, som gjort flickan sjuk och håller på att ta lifvet af henne med ditt hemlighetsmakeri.

Då den djäfvulsbesatta kvinnan sagt detta, gaf hon mig på ett opassande och gement sätt sex eller sju nyp i ryggen, liksom om hon velat slita huden af mig i fotsbreda remsor. Därpå gick hon sin väg gnistrande af vrede.

Jag beklagar mig icke; jag förtjänar att behandlas på ett dylikt rått sätt. Jag förtjänar, att djäflarna nypa mig med glödande tänger.

Min Gud, laga, att Pepita glömmar mig! Laga, om så behöfs, att hon älskar en annan och blir lycklig med honom!

Kan jag väl bedja mera af dig, min Gud?

Min far vet ingenting, misstänker ingenting. Och det är bäst så.

Lef väl! Om några få dagar se vi och omfamna hvarandra.

Hur förändrad skall ni icke finna mig! Huru är icke mitt hjärta uppfyllt af bitterhet! Huru mycken oskuld har jag icke förlorat! Huru sårad och sorgtyngd är icke min själ!

II.

Paralipomena.

Det finns icke flera bref från don Luis de Vargas än de, hvilka vi nu meddelat. Vi skulle sålunda icke fått veta, hvilken utgång denna kärlek fick, och denna enkla men lidelsefulla berättelse skulle icke blifvit afslutad, om icke en i hela detta förhållande fullkomligt invigd person hade affattat följande redogörelse.

Ingen i byn förvånades öfver Pepitas opasslighet eller ens tänkte på att forska efter dess anledning, hvilken tills dato endast vi, hon själf, don Luis, herr dekanen och den tystlåtna Antonona kända.

Men väl hade de kunnat förvåna sig öfver det muntra lif, hon fört, öfver de dagliga samkvämen och de landtliga utflykterna, som pågått sedan någon tid tillbaka. Att Pepita skulle återgå till sin vanliga tillbakadragenhet, var helt naturligt.

Hennes stumma och så djupt förborgade kärlek till don Luis dolde sig för donna Casildas, Curritos och alla öfriga, i don Luis' bref omnämnda personers forskande blickar. Än mindre kunde den stora mängden ana något därom. Det föll ingen enda in att tänka eller föreställa sig, att *teologen, helgonet*, såsom man kallade don Luis, kunde täfla med sin far och lyckas ernå, hvad den fruktansvärde och

mäktige don Pedro de Vargas icke ernått: att vinna den sköna, eleganta, skygga och kallsinniga unga änkans kärlek.

Trots den förtrolighet, som plägar råda mellan fruarna här på landet och deras tjänarinnor, hade dock Pepita icke låtit någon af sina kvinnliga tjänare märka det ringaste. Endast Antonona, som hade skarp blick för allt och i synnerhet för sin flickas angelägenheter, hade utforskat hemligheten.

Antonona förteg icke för Pepita sin upptäckt, och Pepita kunde icke förneka det sanna förhållandet för denna kvinna, som uppfostrat henne, som dyrkade henne och som visserligen fann ett stort nöje i att utforska och berätta allt hvad som tilldrog sig i byn, — där hon ansågs som typen för en skvallersyster — men dock i allt, som angick hennes matmor, var tystlåten och trogen som få.

På detta sätt tillvann sig Antonona sin matmors förtroende, och Pepita fann stor tröst i att få öppna sitt hjärta för en människa, som, fastän hon var tarflig och oslipad i sina uttryckssätt och sitt tal, likväl icke var det i sina känslor och tankar.

Af det nu sagda förklaras Antononas besök hos don Luis, hennes ord och äfven hennes häftiga, föga vördnadsfulla och illa anbragta handgripligheter, med hvilka hon, då hon sista gången besökte honom, uppmjukade hans kött och stukade hans värdighet.

Pepita hade icke blott icke uppmanat Antonona att i dylikt uppdrag begifva sig till don Luis, utan visste icke ens om att hon gått dit.

Antonona hade själf tagit initiativet härtill och hade spelat en roll i denna sak, därför att hon ville det.

Som redan nämndt hade hon med förvånansvärd skarpsinnighet skaffat sig kännedom om allt.

Under det Pepita själf knappast fått klart för sig, att hon älskade don Louis, visste Antonona det redan. Knappast började Pepita kasta på honom

dessa glödande, förstulna och ofrivilliga blickar, som åstadkommo så stor olycka och som ingen af de närvarande märkte, förrän Antonona talade med Pepita därom, utan att hon sett dem. Och dessa blickar hade icke väl erhållit sin ljufva belöning, förr än Antonona visste äfven det.

Föga hade sålunda Pepita att af hvad som tilldrog sig i hennes hjärtas innersta djup anförtro åt en så skarpsinnig och klok tjänarinna.

Vår berättelse börjar fem dagar efter det don Luis skrifvit sitt sista bref till sin onkel, hvilket vi nyss läst.

Det var klockan elfva på morgonen. Pepita befann sig i ett kabinett i öfre våningen, hvilket låg vid sidan af hennes sängkammare och hennes toaletterum och som ingen utom Antonona någonsin vågade beträda utan att vara kallad.

Möblerna i detta rum voro föga dyrbara, men bekväma och prydliga. Draperierna äfvensom stols- och sofföfverdragen utgjordes af blommigt bomullstyg: på ett litet mahognybord funnos skrifmaterialier och papper, och ett skåp, likaledes af mahogny, innehöll en ganska stor samling uppbyggelseböcker och historiska arbeten. Väggarna voro prydda med taflor, hvilka föreställde religiösa ämnen; men hvad som vittnar om en god, sällsynt och för en by i Andalusien otroligt fin smak, var att dessa taflor icke voro några dåliga franska litografier, utan utgjorde vackra prof på spansk kopparstickarekonst och föreställde berömda verk af Rafael och Murillo.

På ett gammalt ekbord, som hvilade på vridna fötter, stod ett slags schatull, inlagdt i sköldpadd, pärlemor, elfenben och brons och innehållande många lådfack, i hvilka Pepita förvarade räkningar och andra handlingar. På samma bord stodo två porslinsvaser

med doftande blommor. Slutligen hängde på väggen några amplar af sevillansk terracotta med murgröna och andra hängväxter äfvensom tre gyllene burar med kanariefåglar och steglitser.

Detta rum utgjorde Pepitas tillflyktsort, till hvilken om dagen inga andra fingo tillträde än doktorn och herr vikarien och under de tidigare aftontimmarna endast förvaltaren för att aflägga sina räkenskaper. Detta rum var och kallades arbetsrummet.

Pepita satt, nästan låg i en soffä, framför hvilken ett litet med böcker betäckt nattduksbord hade sin plats.

Hon hade nyss stigit upp och var klädd i en lätt morgondräkt. Hennes rödblonda hår, som ännu var okammadt, syntes skönare just i själfva sin ordning. Hennes något bleka ansikte med de af blåa ringar omgifna ögonen var ungdomligt lifligt och friskt samt syntes ännu skönare genom sin blekhet.

Pepita visade otålighet; hon väntade tydligt på någon.

Slutligen anlände och inträdde utan anmälan den person, som hon väntade och som var herr vikarien.

Efter det man växlat de vanliga höflighetsfraserna och sedan herr vikarien tagit plats i en länstol vid Pepitas sida, började samtalet.

— Jag är glad öfver att du kallat mig, min dotter; men äfven utan att du besvärat dig med att kalla mig skulle jag kommit till dig. Men hvad du är blek! Hvad fattas dig? Har du något viktigt att säga mig?

På denna serie af deltagande frågor svarade Pepita till en början med en djup suck. Därpå sade hon:

— Anar ni då icke, hvori min opasslighet består? Har ni icke upptäckt anledningen till mitt lidande?

Herr vikarien ryckte beklagande på axlarna och betraktade Pepita med en viss förfäran, ty ehuru han ingenting visste, uppväcktes dock hans oro af den häftighet, med hvilken hon uttryckte sig.

Pepita fortfor:

— Min far, jag hade icke bort kalla er utan i stället begifva mig till kyrkan och tala med er i biktstolen och där bekänna mina synder. Till all olycka känner jag mig icke ångerfull, mitt hjärta har förhärdats under lidandet, och jag har hvarken mod eller lust att tala med biktfadern utan med vännen.

— Hvad talar du om synder eller om förhärdadt hjärta? Är du tokig? Hvad kan du hafva för synder på ditt samvete, du som är så god?

— Nej, min far, jag är en dålig människa. Jag har bedragit er, bedragit mig själf och sökt bedraga Gud.

— Se så, se så, lugna dig; tala med ordning och förstånd, och prata icke sådana där tokenskaper.

— Huru skall jag väl kunna göra annat, då den onde anden helt och hållet bemäktigat sig mig?

— Heliga Guds moder! Barn, var icke dåraktig! Ser du, min dotter, tre äro de fruktansvärdaste djäflar, hvilka bemäktiga sig människornas själar, och jag är säker på att ingen af dem kan ha vågat närma sig dig. Den ene är Leviatan eller högmodets djäfvul, den andre Mammon eller girighetens djäfvul och den tredje Asmodeus eller den orena kärlekens djäfvul.

— Då har jag fallit offer för dem alla tre; alla tre behärska mig.

— Hvilka förfärliga ord!... Jag upprepar det, lugna dig. Du har fallit offer endast för ett vansinne och för ingenting annat.

— Gud gifve, att så vore! Men genom min egen skuld förhåller det sig på alldeles motsatt sätt. Jag är girig, därför att jag har stora rikedomar och likväl icke gör de barmhärtighetsverk, som jag borde göra; jag är högmodig, därför att jag tillbakavisat många

män, icke af dygd eller af ärbarhet, utan emedan jag icke ansett dem värdiga min kärlek. Gud har straffat mig; Gud har tillstadt, att den tredje onde anden, om hvilken ni talat, bemäktigat sig mig.

— Hvad vill detta säga, barn? Hvad kommer åt dig? Är du kanske kär? Och om du det är, hvad ondt är det väl i det? Är du icke fri? Gift dig bara och låt alla dårskaper fara. Jag är säker på att det är min vän don Pedro de Vargas, som åstadkommit detta underverk. Det är tusan till karl den där don Pedro! Det förvånar mig verkligen, det säger jag då. Icke trodde jag, att saken skulle gå så lätt som den synes ha gjort.

— Men det är icke i don Pedro de Vargas, som jag är förälskad.

— I hvem då?

Pepita reste sig upp från sin plats, gick bort till dörren och öppnade den för att se, om någon stod på lur och lyssnade där utanför; därpå stängde hon den åter, vände tillbaka till vikarien, och helt bedröfvad och med tårfyllda ögon lutade hon sig intill den gode gubbens öra och hviskade med darrande stämma:

— Jag är dödligt förälskad i hans son.

— I hvems son? — afbröt herr vikarien, som ännu icke ville tro henne.

— Behöfver ni väl fråga, i hvems son det är? Jag är förlorad, jag är vansinnigt förälskad i don Luis.

Bestörtning, den mest smärtsamma öfverraskning afmålade sig i den redlige och hjärtegode prästens ansikte.

Det uppstod ett ögonblicks tystnad. Därpå sade vikarien:

— Men det är ju en kärlek utan hopp: en omöjlig kärlek. Don Luis kan ju icke älska dig tillbaka.

Mellan tårarna, som fördunklade Pepitas sköna ögon, framblixtrade en glädjestråle; hennes täcka,

friska mun, som var förvriden af smärta, öppnade sig med ljuft behag, blottade de pärlhvita tänderna och drog sig till ett leende.

— Han älskar mig — sade Pepita med en lätt, illa dold betoning af tillfredsställelse, som triumferande höjde sig öfver hennes smärta och samvetsbetänkligheter.

Här växte vikariens bestörtning och förfäran. Om det helgon, som han vördade högst af alla, hade lösruckts från altaret, störtat till hans fötter och slagits i tusende stycken, hade han icke blifvit så förbluffad. Likväl betraktade han Pepita med misstro, liksom tviflade han ännu på att hvad han hört var sanning och icke utgjorde ett bländverk af den kvinnliga fåfängan. Så fast trodde han på don Luis' helighet och på hans mysticism.

— Han älskar mig! — sade Pepita ännu en gång, såsom svar på denna misstroagna blick.

— Kvinnorna äro värre än djävulen själf! — sade vikarien. — Ni kunna då förleda själfve den onde till hvad ni vilja.

— Sade jag icke er det? Jag är en mycket dålig människa!

— Ske Guds vilja! Lugna dig bara! Guds barmhärtighet är omätlig. Berätta mig hvad som händt.

— Hvad som händt? Att jag älskar honom, att jag dyrkar honom; att han älskar mig lika högt, ehuru han kämpar för att kväfva sin kärlek och kanske lyckas däri; och att ni, utan att veta det, till stor del är skuld till allt detta.

— Jo, det fattades bara det! På hvad sätt kan det väl vara min skuld?

— Jo, därför att ni med den utomordentliga godhet, som är utmärkande för er, icke gjort annat än för mig prisat och berömt don Luis, och jag är säker på att ni för don Luis sjungit mitt lof i långt högre grad än jag förtjänat. Och kunde det väl då gå på annat sätt än det gått? Mitt hjärta är ju icke af brons. Jag är ju icke mer än tjugo år.

— Du har rätt, alltför rätt. Jag har i hög grad bidragit till detta djäfvulens verk.

Herr vikarien var så god och så ödmjuk, att han vid yttrandet af dessa ord kände sig så förvirrad och förkrossad, som om han varit den skyldige och Pepita domaren.

Pepita insåg, med hvilken grof egoism hon gjort vikarien till medbrottsling i eller nästan upphofsman till det fel, hon själf begått, och sade därför till honom:

— Var icke ledsen, min far; var för Guds skull icke ledsen. Ser ni, så fördärfvad jag är! Jag begår de största synder och söker att vältra ansvaret för dem på den bästa och dygdigaste af alla människor. Hvad som fördärfvat mig, har icke varit de loford, hvilka ni om mig yttrat till don Luis, utan min egen vilja och min oförsiktighet. Om ni också aldrig talat med mig om don Luis' förträffliga egenskaper och hans kunskaper, hans begåfning och hans svärmiska ande, skulle jag likväl själf upptäckt allt genom att höra honom tala, ty när allt kommer omkring är jag dock icke så dum och obildad. Jag har därjämte fäst mig vid hans sköna yttre, vid den naturliga och icke inlärdä förnämhet och elegans, som han i sitt sätt lägger i dagen, vid hans lifliga och intelligentä ögon — med ett ord vid allt, som hos honom förefaller mig älskvärdt och berömligt. Era loford ha endast smickrat, men icke uppväckt min smak. De ha förhäxat mig, därför att de öfverensstämt med min uppfattning, och de ha varit såsom ett förföriskt, svagt och knappast hörbart eko af hvad jag själf tänkt. Det mest glänsande loftal, som ni för mig hållit öfver don Luis, har icke på långt när gått upp mot det, som jag utan ord hållit öfver honom i djupet af min själ i hvarje minut, hvarje sekund.

— Bli icke upprörd, min dotter! — afbröt henne herr vikarien.

Pepita fortsatte ännu ifrigare:

— Men hvilken skillnad är det icke mellan era loftal och mina tankar! Ni såg i don Luis mönstret för en präst, en missionär, en apostolisk kämpe, som än predikar evangelium i aflägsna länder och omvänder otrogna och än arbetar hemma i Spanien för att gifva ny glans åt kristendomen, hvilken i våra dagar lidit sådan afbräck genom somligas gudlöshet och andras brist på dygd, människokärlek och kunskaper. Jag däremot föreställde mig honom såsom en skön, förälskad, och fin ung man, som för mig glömmet Gud, som ägnar hela sitt lif åt mig, som ger mig hela sin själ och som vill vara mitt skydd och stöd, min ljufve följeslagare. Jag sökte begå ett helgerån. Jag drömde om att röfva bort honom från Gud och från hans tempel, liksom tjuften, himmelens fiende, bortröfvar den vördnadsvärda monstransens rikaste smycke. För att utföra detta dåd har jag afkastat änkeståndets sorgkläder och ifört mig en världsligt prunkande dräkt; jag har utträdt ur min tillbakadragenhet och åter sökt och till mig inbjudit gäster; jag har vinnlagt mig om att synas skön; jag har med infernaliskt nit vårdat mig om hela denna min eländiga kropp, som ju en gång skall sänkas i grafvens djup och varda till uselt stoft; jag har slutligen betraktat don Luis med utmanande blickar och, då jag tryckt hans hand, sökt att från mina ådror i hans öfverföra denna osläckliga eld, af hvilken jag förtäres.

— Aek, aek, mitt barn! Huru smärtar det mig icke att höra detta! Hvem hade ens kunnat föreställa sig något sådant.

— Jag har ännu mera på hjärtat — fortfor Pepita. — Jag lyckades få det därhän, att don Luis blef förälskad i mig. Han bekände det för mig med sina blickar. Ja, hans kärlek var lika djup, lika glödande som min. Hans dygd, hans sträfvan efter det evigt goda, hans manliga kraft sökte bekämpa denna vanvettiga lidelse. Men jag hindrade honom från att lyckas i sina bemödanden. En gång, efter det han

icke på många dagar visat sig här, kom han för att besöka mig och fann mig ensam. Då han räckte mig sin hand, grät jag; helvetet ingaf mig en gudlös, stum vältalighet, med hvilken jag lät honom förstå, att jag sörjde, därför att han föraktade mig, därför att han icke älskade mig, därför att han satte en annan kärlek utan fläck högre än min kärlek. Då kunde han icke motstå frestelsen, utan närmade sin mun till mitt ansikte för att aftorka mina tårar, och våra läppar möttes. Om icke Gud fogat så, att ni i samma ögonblick kommit, huru skulle det väl då ha gått med mig?

— Hvilken skam, min dotter! Hvilken skam! — utropade herr vikarien.

Pepita betäckte ansiktet med båda händerna och började snyfta som en Magdalena. Hennes händer voro i sanning så sköna, ja mycket skönare än don Luis sagt i sina bref. Deras hvithet, deras genomskinliga glans, deras välformade fingrar med de rosenröda, täcka, pärlemorfärgade naglarna, allt var ägnadt att göra hvilken man som helst tokig.

Trots sina åttio år, förstod den dygdige vikarien don Luis' fall eller vacklan.

— Barn — utropade han — gå icke till ytterligheter! Krossa icke mitt hjärta! Lugna dig. Don Luis har utan tvifvel ångrat sin synd. Ångra också du dig, och så är det ingenting mera att säga om den saken. Gud skall förlåta er båda och göra er till helgon. Om don Luis reser sin väg i öfvermorgon, så är det ett tydligt tecken till att dygden triumferat inom honom, och han flyr dig, såsom han bör, för att göra bot för sin synd, uppfylla sitt löfte och fullfölja sin kallelse.

— Godt, godt — svarade Pepita, — att uppfylla sitt löfte . . . fullfölja sin kallelse . . . och dessförinnan döda mig! Hvarför har han älskat mig, hvarför har han gjort mig inbilsk, hvarför har han bedragit mig? Hans kyss var den stämpel, det glödande

järn, hvarmed han betecknade och stämplade mig såsom sin slafvinna. Och nu då jag är stämplad och blifvit hans slafvinna, nu öfvergifver och säljer och dödar han mig! En vacker början på hans missionsverksamhet, hans predikningar och evangeliska triumfer! Men det skall icke ske! Det skall, så sant Gud lefver, icke ske!

Detta utbrott af vrede och gäckad kärlek gjorde vikarien helt bestört.

Pepita hade rusat upp. Hennes hållning och åtbörder hade något tragiskt. Hennes ögon blixtrade som två dolkar, lyste som två solar. Herr vikarien teg och betraktade henne nästan med förskräckelse. Hon gick med stora steg af och an i rummet. Hon liknade icke mer en skygg gazell, utan en vredgad läjoninna.

— Men — sade hon, i det hon åter trädde fram till vikarien — man tror kanske, att man kan få drifva gäck med mig, krossa mitt hjärta, förödmjuka det och trampa det under fötterna, sedan man genom bedrägeri röfvat det ifrån mig? Han skall allt få minnas mig! Han skall nog få betala det! Om han är så helig och dygdig, hvarför såg han då på mig och lofvade mig allt med sin blick? Om han älskar Gud så högt, hvarför handlar han då så illa mot en af Guds skapade varelser? Kan det kallas kristlig kärlek? Kan det kallas religion? Nej, det är hjärtlös egennytta.

Pepitas vrede räckte icke länge. Då hon yttrat de sista orden, öfverfölls hon liksom af vanmakt. Hon kastade sig ned på en stol och grät ännu häftigare än förut.

Vikarien kände det ömmaste deltagande; men han fattade åter mod, då han såg, att fienden höll på att gifva sig.

— Pepita, mitt barn — sade han — hämta dig; pina dig då icke på detta sätt. Betänk, huru han måtte ha stridit för att segra öfver sig själf; betänk,

att han icke bedragit dig, att han älskar dig af hela sin själ, men att Gud och hans plikter till honom komma i första rummet. Vårt lif här på jorden är kort och förgår snart. I himmelen skola ni förenas med och älska hvarandra såsom änglarna älska hvarandra. Gud skall mottaga ert offer och belöna er och vedergälla er med ränta. Till och med din egen kärlek bör vara tillfredsställd. Af hvilken hög betydelse är icke du, att du kommit en sådan man som don Luis att vackla, ja till och med att begå en synd! Hvilket djupt sår har icke du förmått tillfoga hans hjärta! Nöj dig med detta. Var ädelmodig! Var tapper! Täfla med honom i ståndaktighet. Låt honom resa; utsläck i ditt hjärta den orena kärlekens eld; älska honom såsom din nästa, för Guds kärleks skull. Bevara hans bild i din själ, men endast såsom bilden af en framför andra älskad varelse, och förbehåll åt Gud den ädlaste delen af ditt väsen. Jag vet icke riktigt, hvad jag säger, min dotter, ty jag känner mig helt förbryllad; men du har mycket förstånd och mycken klokhet, och du skall förstå mig, trots mina oklara ord. Dessutom finns det världsliga, tungt vägande skäl, som ställa hinder i vägen för denna oförnuftiga kärlek, om också icke don Luis' kallelse och löfte gjorde det. Hans far friar till dig; han söker vinna din hand, ehuru du icke älskar honom. Är det icke tydligt, hvarthän det kommer att bära, då sonen är faderns rival? Skall icke fadern vredgas på sin son för det han frånröfvat honom din kärlek? Betänk så gräsligt allt detta är och kufva din lidelse för den korsfäste frälsarens och hans heliga moders skull.

— Huru lätt är det icke att gifva råd! — svarade Pepita en smula lugnare. — Men huru svårt är det icke för mig att följa dem, då liksom en vild, lössläppt storm rasar i min hjärna. Jag fruktar jag förlorar förståndet!

— De råd, jag ger dig, afse ditt väl. Låt don Luis resa sin väg. Skilsmässan är ett ypperligt bote-

medel mot kärlekssjukan. Han skall tillfriskna från sin lidelse genom att ägna sig åt sina studier och inviga sig åt altarets tjänst. Och då don Luis är borta, skall du så småningom lugna dig, och du skall af honom bevara ett ljuft och vemodfullt minne, som icke länder dig till någon skada. Detta minne skall såsom en skön poesi med sin glans förgylla din tillvaro. Om alla dina önskningar kunde uppfyllas . . . hvem vet? . . . Den jordiska kärleken är föga beständig. Den sällhet, som man tänker sig ligga i kärlekens njutning och i att ända till dräggen tömma dess bågare, kan icke uppväga den bittra eftersmaken. Huru mycket bättre är det icke, att er kärlek, ännu knappast befläckad, knappast oskärad, nu förgår och dunstar bort, stiger upp till himmelen såsom ett rökelsemoln, än att den en gång tillfredsställd dör af öfvermåttad! Haf kraft att aflägsna bågaren från dina läppar, då du ännu knappast smakat den dryck, som den innehåller. Gör af denna dryck en offergåfva till den gudomliga återlösaren. Till ersättning skall han gifva dig af den dryck, som han erbjöd den samaritanska kvinnan; en dryck, som icke väcker leda, som släcker törsten och som skänker evigt lif.

— Min far, min far! Hvad ni är god! Era heliga ord förläna mig kraft. Jag skall behärska mig; jag skall segra öfver min lidelse. Det vore skam, icke sant, det vore skam, om don Luis förmådde behärska sig och segra öfver sin lidelse och jag skulle vara för svag för att vinna seger öfver mig själf. Må han resa! Han reser i öfvermorgon. Må han resa i Guds namn. Ni ser här hans kort. Han kom i går med sin far för att taga afsked, men jag tog icke emot honom. Jag skall icke se honom mera. Jag vill icke ens bevara det poetiska minne af honom, om hvilket ni talar. Denna kärlek har varit såsom en nattmara. Jag skall slunga den långt ifrån mig.

— Bra, mycket bra! Så vill jag se dig, energisk och tapper.

— Ack, min far! Gud har genom detta slag krossat mitt öfvermod; min stolthet var utan gräns, och det behöfdes denne mans ringaktning för att göra mig så ödmjuk som jag bör vara. Kan jag väl vara mera förkrossad, mera resignerad? Don Luis har rätt; jag är honom icke värdig. Huru skulle väl jag, trots mina ifrigaste bemödanden, kunna lyckas höja mig ända upp till honom och förstå honom och bringa min ande i full öfverensstämmelse med hans? Jag är en rå, obildad och okunnig bondkvinna; för honom finns det ingen vetenskap, som han icke förstår, ingen hemlighet, hvilken icke han kan genomtränga, ingen så upphöjd sfer af den andliga världen, att icke hans ande förmår svinga sig dit upp. Dit sväfvat han på sitt snilles vingar och kvarlämnar mig, stackars tarfliga kvinna, här nere på denna usla jord, ur stånd att ens med det svagaste hopp eller mina mest försvifade suckar kunna följa honom.

— Men, Pepita, vid Kristi spikar, tala och tänk dock icke så. Don Luis föraktar dig icke därför att du är en okunnig kvinna, eller därför att han är lärd och du icke kan förstå honom, eller på grund af någon af alla dessa dårskaper, som du här radat upp. Han reser, därför att han måste uppfylla sitt löfte mot Gud; och du bör känna glädje öfver att han reser, ty du skall tillfriskna från din kärlekssjuka, och Gud skall belöna dig för det stora offer, du bringar honom.

Pepita, som nu icke längre grät och som med näsduken aftorkat tårarna, svarade lugnt:

— Det är bra, min far; jag skall glädja mig; jag nästan redan gläder mig åt att han reser. Jag önskar att morgondagen vore öfver och att Antonona i öfvermorgon komme och väckte mig med orden: »Nu har don Luis rest.» Ni skall få se, huru lugn och frid då vända tillbaka till mitt sinne.

— Ske så — sade herr vikarien; och öfvertygad om att han åstadkommit ett underverk och nära på botat Pepitas onda tog han afsked af henne och be-

gaf sig hem, utan att kunna motstå vissa fåfångans retelser, då han tänkte på det inflytande, han hade öfver denna präktiga kvinnas ädla ande.

Efter det Pepita, som rest sig upp för att taga farväl af vikarien, stängt dörren efter honom och blifvit ensam, stod hon en stund orörlig midt i rummet och stirrade rakt framför sig med sina tårlösa ögon utan att dock fästa blicken på något bestämdt föremål. Hos en skald eller konstnär skulle hon uppväckt minnet af Ariadnes gestalt, sådan den skildras af Catullus, då Theseus öfvergaf henne på ön Naxos. Plötsligt, liksom hade det lyckats henne att upplösa en knut, som tryckt på hennes strupe, liksom hade hon slitit sönder ett rep, som hotat att kväfva henne, utbröt hon i hjärtskärande snyftningar, upplöstes i en flod af tårar och kastade sig ned på golfvets kalla stenplattor. Med ansiktet doldt i händerna, med upplösta hårflåtor och oordnade kläder fortfor hon där att snyfta och sucka.

Länge skulle hon ha legat på detta sätt, om icke Antonona plötsligt trädt in. Ty Antonona hade hört hennes suckar och störtade nu skyndsamt in i rummet. Då hon fann henne liggande utsträckt på golfvät, råkade hon i fruktansvärdt raseri.

— Där ser ni — sade hon — hur nitiskt den där odågan, uslingen, gröngölingen, dumbommen går till väga för att trösta sina kvinnliga vänner! Förmodligen har han uppfört sig brutalt mot denna min själs härskarinna, kanske misshandlat henne och låtit henne ligga här halfdöd, under det han själf begifvit sig till kyrkan för att ställa om en begravningsång för henne och begjuta henne med vigvatten och så helt sonika begrafva henne.

Antonona kunde vara vid pass fyrtio år, hon hade hårdnat under strängt arbete, men var munter

och liflig samt starkare än mången jordarbetare. Ofta lyfte hon helt lättvindigt från marken en säck vin eller olja på en sjuttio pund och lade den öfver länden på en mulåsna, eller tog hon på ryggen en stor säck hvete och bar den upp på vinden, där sädesboden var belägen. Eburu Pepita icke var något halmstrå, tog Antonona henne i sina armar och lyfte henne upp, lika lätt som om hon varit ett sådant, hvarefter hon lade henne på soffan lika försiktigt som man lägger en sirlig och bräcklig klenod, på det att den icke skall gå sönder.

— Hvad är det för sorg, som tynger på ditt hjärta? — frågade Antonona. — Jag vill slå vad om aldrig det, att den där odågan, vikarien, har gifvit dig till lifs någon bitter moralpredikan och därvid slitit ditt hjärta i stycken.

Pepita fortfor att gråta och snyfta utan att gifva något svar.

— Se så, sluta nu upp att gråta och säg mig, hvad som fattas dig. Hvad har vikarien sagt dig för något?

— Han har icke sagt något, som kunnat såra mig — svarade Pepita slutligen.

Men då hon såg, att Antonona med otålighet väntade, att hon skulle tala, och då hon själf önskade öppna sitt hjärta för den, som mest sympatiserade med och bäst förstod henne, började hon sålunda:

— Vikarien uppmanar mig med mildhet att ångra mina synder, att låta don Luis resa i fred, att glädja mig åt hans afresa, att glömma honom. Och jag har sagt ja till allt. Jag har lofvat att glädja mig åt att don Luis reser. Jag har sökt att glömma, ja till och med afsky honom. Men, ser du, Antonona, jag kan det icke; det är ett försök, som öfvergår mina krafter. Då vikarien var här, trodde jag mig äga mod till allt, och han hade icke väl gått, förrän jag, liksom hade Gud tagit sin hand ifrån mig, förlorade allt mod och förtviflad störtade till golvet. Jag hade drömt om ett

lyckligt lif vid sidan af den man, som uppväckt min kärlek; jag såg mig genom kärlekens underverk redan höjd till honom; mitt tarfliga förstånd var i fullkomlig harmoni med hans höga ande; min vilja var en med hans; vi voro två själar i en tanke, och våra hjärtan klappade i full samklang med hvarandra. Gud beröfvar mig honom och rycker bort honom från mig, och jag blir ensam kvar, utan hopp, utan tröst! Icke sant, det är gräsligt? Vikariens skäl äro välgrundade, kloka . . . För stunden öfvertygade de mig. Men han gick, och hela bevisningskraften i dessa skäl synes mig reducerad till ett intet, förefaller som ett tomt ordsvall, som lögn, list och bedrägeri. Jag älskar don Luis, och detta skäl väger mer än alla andra. Och om han älskar mig, hvarför lämnar han icke då allt och söker mig och kommer till mig och bryter sina eder och tar tillbaka sina löften? Jag visste icke, hvad kärlek var. Men nu vet jag det: det finnes icke något mäktigare på jorden eller i himmelen. Hvad skulle icke jag göra för don Luis? Och han gör intet för mig. Kanske älskar han mig icke. Nej, don Luis älskar mig icke. Jag har bedragit mig; fåfängan har förblindat mig. Om don Luis älskade mig, skulle han för mig uppoffra sina föresatser, sina löften, sin ära, sin sträfvan efter att bli ett helgon och ett kyrkans ljus; allt skulle han uppoffra för mig. Gud förlåte mig, hvad jag ämnar säga . . . det är fasansfullt, men jag känner det här i mitt innersta hjärta; det glöder här i min brännheta panna: jag skulle för honom gifva ända till min själs frälsning.

— Jesus, Maria och Josef! — utropade Antonona.

— Det är sant, Heliga Guds moder, förlåt mig, förlåt mig . . . Jag är vansinnig. . . . Jag vet icke, hvad jag säger, utan hädar Gud!

— Ja, min dotter, du är gudlös! Bevare mig Gud så denne gröne teolog förvridit hufvudet på dig. Men om jag vore i ditt ställe, skulle jag icke rasa mot

himmelen, som ju icke har någon skuld i hvad som skett, utan mot denne eländige studentpojke, och han skulle allt få sota därför, eller jag ville icke bära det namn jag har. Jag hade verkligen god lust att söka upp honom och leda honom hit vid örat och tvinga honom att bedja dig om förlåtelse och falla på knä och kyssa dina fötter.

— Nej, Antonona. Jag ser, att mitt vansinne är smittosamt och att äfven du yrar. Det återstår mig ingenting annat än att göra, hvad vikarien tillrådt mig. Jag skall göra det, ehuru det kostar mitt lif. Om jag dör för honom, skall han älska mig, skall bevara min bild i sitt minne, min kärlek i sitt hjärta; och Gud, som är så god, skall nog laga, att jag i himmelriket får se honom med själens ögon och att våra hjärtan där förenas med och älska hvarandra.

Ehuru Antonona i själfva verket var rå och ingalunda sentimental, kände hon likväl, huru vid dessa ord tårarna stego upp i hennes ögon.

— För katten, mitt barn, — sade hon — du håller ju på att få äfven mig att gråta och tjuta som ett barn. Lugna dig och tala icke ens på skämt om att dö. Jag ser, att dina nerver äro upprörda. Vill du, att jag hämtar en kopp te åt dig.

— Nej, tack. Lämna mig ensam — du ser ju, att jag redan är lugn.

— Jag skall stänga fönstren och se till att du kan få sofva. Om dag efter dag förflyter, utan att du får sofva, hur skall det väl då gå med dig? Hin tage den där don Luis och hans mani att vilja bli präst. Det har kostat dig mången suck!

Pepita hade slutit ögonen; hon var lugn och tyst och kände sig redan trött på Antononas prat.

Antonona, som trodde, att hon sof, eller önskade, att hon måtte sofva, böjde sig ned öfver henne, tryckte en lätt kyss på hennes hvita panna, lade hennes klädning tillrätta, öppnade fönsterluckorna en smula för

att åstadkomma en halfdager i rummet och smög sig därefter ut på täspetsarna, i det hon stängde dörren efter sig utan att göra det minsta buller.

Under det att detta tilldrog sig hos Pepita, kände sig icke señor don Luis de Vargas gladare och lugnare hemma hos sig.

Hans far, som nästan hvarje dag red ut på fältet, hade önskat taga honom med sig; men don Luis hade ursäktat sig med att han hade hufvudvärk, och don Pedro begaf sig i väg utan honom. Don Luis hade tillbragt hela morgonen ensam, fördjupad i sina dystra tankar, men var fastare än klippan i sitt beslut att ur sin själ utplåna Pepitas bild och att helt och hållet helga sig åt Gud.

Dock må man icke tro, att han icke älskade den unga änkan. Vi ha redan af hans bref sett, hur häftig hans lidelse var; men han fortfor att tygla den med samma fromma öfningar och upphöjda betraktelser, på hvilka han i sina bref gifvit talrika prof men som vi här kunna förbigå för att icke göra oss skydiga till vidlyftighet.

Om vi med allvar fördjupa oss i denna angelägenhet, skola vi kanske finna, att hvad som i don Luis' själ kämpade mot kärleken till Pepita var icke blott det löfte, som han redan aflagt i sitt inre, ehuru det ännu icke blifvit bekräftadt, eller hans kärlek till Gud, eller hans vördnad för sin far, hvars rival han icke ville blifva, eller med ett ord den kallelse för det heliga ståndet, hvilken han kände inom sig. Det fanns ännu andra motiv af mindre ädel halt och af lägre moraliskt värde.

Don Luis var halstarrig, var envis; han hade denna sinnesförfattning, som, om den väl ledes, utgör hvad man kallar karaktärsstyrka, och det fanns intet, som så nedsatte honom i hans egna ögon som om-

bytlighet i tänkesätt och uppförande. Hela hans lefnadsplan, — sådan han hade framställt och tillkännagifvit den för alla dem, med hvilka han samtalat därom, med ett ord hans moraliska person, som sträfvade efter helighet, som var invigd åt Gud, som var genomträngd af den mest upphöjda, religiösa filosofi — allt detta kunde icke utan att lända don Luis till stor smälek störta samman, såsom det skulle göra, ifall han låte sig ryckas bort af sin kärlek till Pepita Jimenez. Ehuru priset utan jämförelse var mycket högre, så föreställde sig don Luis att han, om han gáfve vika, skulle likna Esau, sälja sin förstfödsrorätt och fördunkla sin heder.

I allmänhet pläga vi människor vara lekbollar för omständigheterna; vi låta oss ryckas bort af strömmen och kunna icke utan att vackla styra våra steg mot en bestämd punkt. Vi utvälja ingen roll åt oss, utan taga och utföra den, som kommer på vår lott, den, som den blinda slumpen tilldelar oss. Många människors lefnadskallelse, politiska partiställning, ja hela lif beror af oförutsedda omständigheter, af en tillfällig, nyckfull och oväntad slump.

Häremot uppreste sig don Luis' stolthet med titanisk kraft. Hvad skulle man väl tänka om honom och hvad skulle väl framför allt han själf tänka om sig, ifall hans lufs ideal, ifall den nya människa, som han skapat i sin själ, ifall alla hans dygdplaner, hans traktan efter berömmelse ja till och med hans heliga ärelystnad skulle i ett enda ögonblick dunsta bort, smälta för glöden ur en blick, för den flytiga flammen ur ett skönt ögonpar, liksom rimfrosten smälter för morgonsolens ännu svaga stråle.

Dessa och liknande skäl af egoistisk natur stridde i förening med berättigade och mera vägande sådana mot den unga änkan; men alla voro de iklädda samma religiösa dräkt, så att icke ens don Luis förmodade igenkänna och urskilja dem, i det han ansåg icke blott det för kärlek till Gud, som verkligen var

kärlek till Gud, utan för sådan höll äfven sin egenkärlek. Han erinrade sig till exempel många helgon, som motstått frestelser, större än hans egna, och han ville icke vara sämre än de. Framför allt erinrade han sig, huru karaktärsfast den helige Kryssostomus var, som kunde motstå en kärleksfull och god moders smekningar, hennes tårar, hennes ljufva klagan och alla de rörande ord, med hvilka hon sökte beveka honom att icke öfvergifva henne och blifva präst, — och denna fasthet visade han, oakadt hon förde honom in i sin sängkammare och hade honom att sätta sig bredvid den säng, i hvilken hon födt honom. Och efter det don Luis fäst sina tankar härpå, kunde han icke förlåta sig själf, att han icke föraktat de böner, som hviskats i hans öra af en främmande kvinna, hvilken han känt så kort tid, och att han till och med kunnat vackla mellan sin plikt och det förföriska behaget hos en ung, kanske mer än förälskad, kanske rent af behagsjuk dam.

Därefter tänkte don Luis på den upphöjda värdigheten hos det prästerliga ståndet, till hvilket han var kallad, och som han ansåg stå högt öfver jordens alla institutioner och ömkliga kronor; ty ingen dödlig människa, ingen nyck af den ombytliga och krypande pöbeln, intet fientligt infall af något barbariskt folk, ingen våldsbragd af upproriska, härsklystna krigshärar, ingen ängel eller ärkeängel, ingen jordisk makt har grundat detta stånd utan endast den helige Ande själf. Huru hade han kunnat för en kvinnas lättsinniga uppmaning, för en kanske hycklad tår, förakta denna upphöjda värdighet, denna makt, som Gud icke ens förlänat ärkeänglarne, som likväl stå hans tron närmast? Huru hade han kunnat nedlåta sig till att beblanda sig med det lägre folket, att vara en af hjorden, då han redan drömde om att blifva herde, med makt att binda och lösa på jorden, på det Gud måtte binda och lösa i himmelen, att förlåta synderna, att pånyttföda folken med vatten och den helige Ande,

att lära dem i en ofelbar auktoritets namn, att fälla domar, som Herren i höjden därpå fastställer och bekräftar, att vara invigd i fruktansvärda och för människoförnuftet ofattliga mysterier, att kunna nedkalla från himmelen, icke såsom Elias, flamman, som förbränner offret, utan den helige Anden, det till kött blifna ordet och den nådeström, som luttrar människornas hjärtan och gör dem rena såsom guld?

Då don Luis reflekterade öfver allt detta, höjde sig hans ande, svingade sig högt öfver molnen upp till himmelska regioner, och den stackars Pepita försvann så långt i fjärran, att han knappast såg henne.

Men plötsligt stärfjades hans fantasi flykt, hans själ vände tillbaka till jorden och såg åter Pepita behagfull, ungdomlig, skär och förälskad, och då uppstod en strid i hans inre mellan den ljufva kvinnan och hans starkaste och mest inrotade föresatser, och han fruktade, att dessa skulle gå i kvaf.

På detta sätt pinade sig don Luis med stridiga tankar, hvilka kämpade mot hvarandra, då plötsligt Currito utan vidare inträdde i hans rum.

Currito, som icke satte synnerligt högt värde på sin kusin, så länge denne icke var annat än en teolog, dyrkade och beundrade honom och bildade sig nästan en öfvernaturlig föreställning om honom, efter det han sett honom rida så förträffligt.

Att kunna teologi men icke kunna rida var något, som nedsatte don Luis i Currito's ögon; men då Currito märkte, att don Luis icke blott var hemma i vetenskaperna och framför allt i sådant, som han själf icke förstod, fastän han dock antog det vara svårt och inveckladt, utan äfven förmådde att så ståtligt hålla sig fast på en eldig springares rygg, kände hans vördnad och vänskap för honom icke mera några gränser. Currito var en dagdrifvare, en

lätting, en riktig odugling, men han hade ett kärleksfullt och trofast hjärta. Det gick med don Luis, som var Currito's afgud, såsom det plägar gå med alla öfverlägsna personligheter, då lägre stående varelser visa sig hysa tillgifvenhet för dem. Don Luis höll till godo med sin kusins vänskap; det vill säga han lät sig despotiskt behärskas af Currito i mindre viktiga angelägenheter. Och då det för sådana personer som don Luis nästan icke finnes några hvardagliga angelägenheter, så blef följden den, att Currito drog och släpade don Luis med sig som en lekdocka.

— Jag kommer och söker dig — sade han — för att få dig med mig till kasino, där det i dag går muntert till och är fullt med folk. Hvad gör du här så ensam? Du sitter väl försjunken i dumma grubblerier, kan jag tro?

Liksom om han fått en befallning tog don Luis utan att svara hatt och käpp och med orden — låt oss gå hvart du vill — följde han Currito, som gick före och kände sig högst belåten öfver det herravälde, han hade öfver honom.

Kasinet var verkligen proppfullt tack vare den högtidlighet, som skulle äga rum påföljande dag eller midsommardagen. Utom byns ståndspersoner funnos där äfven många främlingar, hvilka anländt från kringliggande trakter för att deltaga i festligheterna och midsommarvakan.

Församlingens medelpunkt utgjordes af den med marmorplattor belagda gården, i hvars midt befann sig en springbrunn, omgifven af talrika blomkrukor med rosor, nejlikor och andra prydliga växter. En dubbel tältduk var anbragt såsom skydd mot solen. Ett galleri, som uppbars af marmorpelare löpte rundt omkring gården; och såväl på detta galleri som i de olika rum, till hvilka man från galleriet kom in, hade man placerat spelbord, bord, betäckta med tidningar, och bord, vid hvilka man kunde erhålla kaffe och andra förfriskningar; slutligen funnos där äfven soffor,

stolar och bänkar. Väggarna voro hvita som snö iföljd af upprepade strykningar och pryddes af hvarjehanda taflor. Dessa utgjordes af franska kolorerade litografier, hvilka alla såsom underskrift voro försedda med en omständlig förklaring affattad på två språk. Somliga föreställde scener ur Napoleon I:s lif från Toulon ända till S:t Helena; somliga Mathildas och Malek-Adels äfventyr; somliga Tempelriddarens, Rebeccas, Lady Rowenas och Ivanhoes krigs- och kärleksäfventyr och slutligen andra Ludvig XIV:s och fröken de la Vallière's galanterier, synder, fall och botgöring.

Currito förde don Luis, och don Luis lät sig föras, till det rum, där blomman och gräddan af byns och hela traktens eleganter, *dandies*, befunno sig. Främsta platsen bland dessa intogs af greve de Genazahar från den närbelägna staden * . . . . Han var en lysande och mycket ansedd person, som tillbragt en längre tid i Madrid och Sevilla, och klädde sig hos de förnämsta skrädarne. Vid två tillfällen hade han varit deputerad och därunder en gång interPELLERAT regeringen angående en borgmästares förseelser.

Greve de Genazahar kunde vara några och trettio år; han var en vacker och ståtlig ung man och visste också därom samt skröt dessutom med att vara fruktansvärd både i fred och strid, i tvekamp och kärlek. Detta oakadt och ehuru han varit en af Pepitas envisaste friare, hade han erhållit en af de näpna korgar, hon brukade gifva dem, hvilka förälskade sig i henne och eftertraktade hennes hand.

Det sår, som detta hårda och bittra slag tillfogat hans stolta hjärta, hade ännu icke läkts. Kärleken hade förvandlats i hat, och greven skaffade sig ibland lindring genom att göra Pepita till föremål för sina sarkastiska anmärkningar.

Af denna angenäma sysselsättning var greven som bäst upptagen, då olyckan ville, att don Luis och Currito anlände och närmade sig kretsen af dem,

som lyssnade till grefvens egendomliga loftal. Kretsen öppnades genast för att mottaga de båda unga männen, och don Luis befann sig, liksom om djävulen själf placerat honom där, ansikte mot ansikte med grefven, som just då sade:

— Hon är inte så dum den där Pepita Jimenez. Utrustad som hon är med mera fantasi och större fåfänga än prinsessan Micomicona söker hon komma oss att glömma, att hon föddes och lefde i armod ända till dess hon gifte sig med den där förbannade fågelskrämman, lumpsamlaren och procentaren och plockade af honom hans smutsiga slantar. Den enda goda gärning hon i hela sitt lif gjort är att hon satte sig i förbindelse med djävulen för att genast sända sin usle man till helvetet och befria jorden från en sådan påstsmitta. Nu har Pepita slagit sig på dygd och kyskhet. Och det är ju mycket bra! Men Gud vet, om hon icke är i hemligt förstånd med någon herdedräng och bedrar världen, som om hon vore drottning Artemisia.

Mera tillbakadragna personer, hvilka icke pläga deltaga i sällskap, som uteslutande bestå af män, skulle utan tvifvel känt sig upprörda öfver dylika ord och funnit dem gemena och brutala, ja till och med osannolika, men de som känna världen skola medgitva, att sådana yttranden äro mycket vanliga och att de bästa, de älskvärdaste och ärbaraste kvinnor pläga vara utsatta för det nedrigaste förtal, blott de ha någon fiende, och äfven utan att ha någon sådan, ty ofta klandrar man eller rättare sagdt förtalar och skymfar man andra för att själf synas kvick och rolig.

Don Luis, hade aldrig varit van vid att någon i hans närvaro öfverskred det passandes gränser eller yttrade ord, som kunde sära honom. Under sin barndom var han omgifven af tjänare, vänner och släktingar, hvilka endast sörjde för hans bästa, och sedermera på seminariet hade han, både i sin genskap

af dekanens brorson och på grund af sina egna stora förtjänster, städse behandlats med aktning och kärlek och aldrig varit utsatt för några obehagligheter. Därför fattades han också nu af en egendomlig känsla af förvåning och häpnad och stod såsom träffad af blixten, då han hörde, huru den oförskämde grefven släpade på marken, befläckade och smutskastade den kvinnas heder, som han älskade.

Men huru försvara henne? Visserligen dolde han icke för sig själf, att han, fastän han icke var Pepitas man, bror eller släktinge, likväl kunde uppträda såsom hennes riddare och bryta en lans för henne; men han insåg, hvilken skandal detta skulle väcka, då där icke fanns någon, som tog henne i försvar utan snarare alla skrattade åt grefvens nedlåtande skämt. Han, som nästan redan var en fridsgudens tjänare, kunde icke offentligt beskylla grefven för lögn och därigenom utsätta sig för en strid med denna oförskämda människa.

Don Luis stod i begrepp att under tystnad aflägsna sig; men detta tillät honom icke hans hjärta. Han bemödade sig om att antaga en värdighet, som hvarken hans ungdom eller hans ansikte, som icke hade ett enda skägghår, eller hans närvaro på detta ställe förlånade honom, och började att med verklig vältalighet taga till ordet mot de nedriga beskyllningarna och att med kristlig frimodighet och i sträng ton slunga grefven i ansiktet gemenheten i hans usla handlingssätt.

Men detta var såsom att predika i öknen eller ännu värre. Grefven svarade predikanten med plump hån och skämt: den stora mängden, hvilken till stor del utgjordes af främlingar, ställde sig på skämtarens sida, trots att don Luis var son till byns förnämste man; och då själfve Currito ehuru han visserligen icke skrattade, dock visade sig som en stackare och icke hjälpte sin vän, måste denne, sorgsen och förödmjukad, draga sig tillbaka under de kringståendes hänskratt.

— Detta fattades bara! mumlade den stackars don Luis mellan tänderna, då han kom hem och begaf sig in i sitt rum, uppbragt och utom sig öfver det hån, för hvilket han varit utsatt och som han i sin inbillning förstörde och ansåg omöjligt att fördraga. Nedslagen och modfällid kastade han sig ned på en stol, och tusen stridiga tankar jagade hvarandra genom hans kvalda själ.

Hans fars blod, som sjöd i hans ådror, kom vreden att brusa upp inom honom och frestade honom att, såsom han i början af sin vistelse i byn blifvit tillrådd, kasta af sig prästdräkten och genast gifva grefven hans förtjänta lön; men hela den framtid, som han byggt upp åt sig, förstördes i samma ögonblick — och han såg dekanen, som stötte honom bort från sig, ja till och med påfven — som redan beviljat honom den dispens, genom hvilken han skulle bli prästvigd före uppnådd föreskrifven ålder, och biskopen, som tillstyrkt dispensansökningen på grund af hans beprövade dygd, hans solida kunskaper och hans fasta, allvarliga kallelse, uppenbarade sig för honom för att föreställa honom det orätta i hvad han ämnade göra.

Därpå tänkte han på sin fars skämtsamma teori i fråga om det sätt att bibringa andra sin egen öfvertygelse, hvilket tillämpats af aposteln, den helige Jakob, af medeltidens biskopar, af don Ignatius Loyola med flera, och denna teori föreföll honom icke längre så oförnuftig; han nästan ångrade sig att han icke omsatt den i handling.

Då erinrade han sig, att han i ett nyligen utkommet arbete om Persien sett omnämnas, att en ortodox kyrkolärare, en utmärkt samtida persisk filosof, haft den egendomliga vanan att med hårda ord bestraffa sina elever och åhörare, då de skrattade åt hans föreläsningar eller icke ville lyssna till dem, eller att, om detta icke hjälpte, stiga ned från katedern med sabeln i hand och gifva dem hvardera ett hugg. Denna metod var verksam, isynnerhet vid religiösa tvister, ehuru nämnde

filosof en gång träffat en medtäflare, som plägade använda samma metod och som gaf honom ett duktigt hugg öfver ansiktet.

Trots sin förtviflan och sitt dåliga humör skrattade don Luis likväl åt det komiska i hvad han sålunda erinrat sig; han fann, att det icke håller i Spanien fattades filosofer, som gärna skulle vilja begagna sig af den persiska metoden; och om icke äfven han använde den, så kom detta sig i sanning icke af fruktan, utan af ädlare och mera betydande anledningar.

Slutligen insmögo sig bättre tankar i hans själ och tröstade honom en smula.

— Jag gjorde mycket orätt i att predika där borta — sade han för sig själf — jag hade bort tiga. Vår frälsare Jesus Kristus har sagt: Gifven icke det heliga åt hundarne och kasten icke edra pärlor för svinen, ty svinen skola vända sig om och rifva eder med sina smutsiga klöfvar. Men nej, hvad har jag att beklaga mig öfver? Hvarför skulle jag vedergälla skymf med skymf? Hvarför skulle jag låta mig besegras af vreden? Många heliga fäder hafva sagt: »Vrede hos prästerna är ännu sämre än okyskhet». Prästernas vrede har kommit många tårar att utgjutas och åstadkommit gräsligt mycket ondt. Denna vrede, denna fruktansvärda rådgifvare, har kanske öfvertygat dem om att det skulle vara nödvändigt att låta folken svettas blod under det gudomliga trycket, har för deras blodgiriga ögon framtrullat Jesajas' vision, och de hafva skådat och hafva låtit sina fanastiska anhängare skåda det saktmodiga lammet förvandladt till en obeveklig hämnare, som med högt uppskörtad dräkt och ända upp till höfterna betäckt med blod samt stolt öfver sin öfverväldigande kraft stiger ned från Edons topp och krossar folken under sina fötter, liksom vinprässen krossar drufvorna. Ack, nej, min Gud! Jag skall blifva din tjänare; du är en fridens Gud, och min första dygd bör vara saktmod. Det din son lärde i sin bäragspredikan måste vara

mitt rättesnöre. Icke öga för öga, ej heller tand för tand, utan vi skola älska våra fiender. Du låter solen gå upp öfver rättfärdiga och syndare, och du låter din outtömliga godhet såsom fruktbringande regn falla öfver alla. Du är vår fader, som är i himmelen, och vi böra vara fullkomliga såsom du, genom att förlåta dem, som bryta emot oss, och bedja dig, att du måtte förlåta dem, ty de veta icke, hvad de göra. Jag bör återkalla i mitt minne de åtta salighetsförklaringsarna i din sons bärgspredikan: Saliga ären I, då de försmåda och förfölja eder och säga allt ondt om eder. Prästen, eller den som ämnar bli präst, måste i sitt hjärta vara ödmjuk, fridsam och saktmodig. Icke såsom eken, som högmodigt reser sig upp i luften, till dess blixten splittrar den, utan såsom skogarnas doftande örter och ängarnas blyga blommor, hvilka sprida omkring sig ännu ljufvare och älskligare doft, då bonden trampar dem under sina fötter.

Under dessa och liknande betraktelser försvunno timmarne ända till klockan blef tre och don Pedro, som nyss återkommit från fältet, inträdde i sonens rum för att kalla honom till middagsbordet. Faderns glada hjärtlighet, hans skämt, hans ömhetsbevis förmådde icke rycka don Luis ur hans melankoli eller väcka hans aptit. Han knappast åt, knappast talade vid bordet.

Ehuru högst oangenämt berörd af sin sons stumma sorgsenhet, hvilket kunde tyda på att hans eljes starka hälsa fått någon knäck, så hindrade dock detta icke, att don Pedro, som steg upp tidigt om mornarna och hela dagen arbetade strängt, kände sig trött och så snart han slutat sin goda middagscigarr samt därtill druckit en kopp kaffe och ett litet glas anisett, gick att enligt sin vana taga sig sin middagslur på en två eller tre timmar.

Don Luis aktade sig väl för att yppa något för sin far om den skymf, som grefve Genazahar tillfogat honom. Ty hans far, som icke ämnade sjunga någon

mässa och som hade ett föga tåligt sinnelag, skulle genast skyndat att taga den hämnd, som han själf icke tog.

Då don Luis blef ensam, lämnade han matsalen för att slippa se någon och vände åter tillbaka till sitt rum för att ännu djupare försjunka i sina tankar.

Fördjupad i dessa hade han en lång stund suttit vid sitt skrifbord, med armbågarna stödda mot detta och med ansiktet hvilande mot högra handen, då han hörde ett buller i sin närhet. Han höjde blicken och varseblef vid sin sida den näsvisa Antonona, som trots sin korpulenta figur smugit sig in som en skugga och som med en viss blandning af medlidande och ursinne uppmärksamt betraktade honom.

Begagnande sig af den timme, då tjänarne åto sin middag och don Pedro sof hade Antonona smugit in i huset utan att någon observerat henne, hade öppnat dörren till don Luis' rum och stängt igen den efter sig så tyst, att den unge mannen, om han också icke varit så helt och hållet fördjupad i sina grubblerier, likväl icke skulle kunnat höra henne.

Antonona hade kommit i afsikt att ha ett mycket allvarligt samtal med don Luis; men för ögonblicket visste hon icke, hvad hon skulle säga honom. Emellertid hade hon bedt, man vet icke så noga om till himmelen eller helvetet, att hennes tungas band måtte lösas, så att hon erhöle förmåga att tala, icke så rätt och oslipadt som hon vanligen hade för sed, utan fint och vårdadt och på ett sätt, som passade för de ädla tankar och sköna uttryck, i hvilka hon ansåg sig böra kläda sitt språk.

Då don Luis varseblef Antonona, rynkade han pannan, visade tydligt genom sina åtbörder, att han icke tyckte om besöket, och sade i häftig ton:

— I hvad ändamål kommer du hit? Gå din väg!

— Jag kommer för att fordra räkenskap af dig för ditt beteende mot min matmor — svarade Antonona utan att låta sig förvirras — och jag ämnar icke gå, förrän du aflagt sådan.

Därpå sköt hon en stol fram till bordet och slog sig helt oförskämdt ned midt emot don Luis.

Då denne såg, att det icke gafs något räddningsmedel, kväfde han sin vrede, beväpnade sig med tålamod och sade i mindre häftig ton:

— Säg hvad du har att säga.

— Jag har att säga dig — fortfor Antonona — att ditt handlingssätt mot min matmor är uselt. Du bär dig åt som en skurk. Du har förhäxat henne; du har gifvit henne en trolldryck. Min lilla ängel skall dö. För din skull hvarken äter hon eller dricker eller vill lugna sig. I dag har hon flera gånger öfverväldigats af smärta bara vid tanken på att du skall resa. Du har ställt till det vackert, innan du ännu blifvit präst. Säg mig, din fördömde stackare, hvarför kom du hit i stället för att stanna kvar där borta hos din farbror? Hon, som var så fri, som själf rådde öfver sin vilja, som gjorde alla beroende af den och icke lät sig fångas af någon, hon har nu fastnat i dina förrädiska garn. Denna din hycklade fromhet var utan tvifvel det lockbete, af hvilket du begagnade dig. Med dina teologiska fraser och ditt gudliga svammel har du varit såsom den skurkaktige och samvetslöse jägaren, hvilken med sin hvisselpipa lockar de dumma kramsfåglarna att fastna på limspöt.

— Antonona — svarade don Luis — lämna mig i fred. För Guds skull, plåga mig icke. Jag är en usling, det erkänner jag. Jag hade icke bort kasta mina blickar på din matmor. Jag hade icke bort låta henne förstå, att jag älskade henne; men jag älskade henne och älskar henne alltjämt af hela mitt hjärta, och jag har icke gifvit henne någon trolldryck eller kärleksdryck utan endast själfva den kärlek, jag

hyser för henne. Men likväl måste jag utplåna, glömma denna kärlek. Gud befaller mig det. Tror du kanske icke, att det offer, jag bringar, kännes och skall kännas omätligt tungt? Pepita bör bemanna sig med styrka och bringa samma offer.

— Icke ens denna tröst skänker du den olyckliga — invände Antonona. — Af fri vilja offerar du på altaret denna kvinna, som älskar dig, som redan är din, är ditt offer; men hon, hur skall väl hon kunna offra dig? Hvilken annan ädelsten kastar väl hon ut genom fönstret, hvilket annat härligt mästerverk slungar väl hon i elden, än sin illa belönade kärlek? Huru skall hon kunna gifva Gud hvad hon icke äger? Skall hon kanske bedraga Gud och säga till honom: »Min Gud, därför att han icke älskar mig, så offerar jag honom åt dig; jag skall icke håller älska honom»? Gud skrattar icke, men om han det gjorde, skulle han skratta åt en dylik gåfva.

Don Luis var förvirrad och visste icke, hvad han skulle svara på dessa Antononas bevisningsgrunder, som voro ännu grymmare än hennes förra handgripligheter. Dessutom kände han motvilja för att med denna tjänstkvinnas inlåta sig i diskussion öfver kärlekens metafysik.

— Låt oss sluta detta ändamålslösa samtal — sade han. — Jag kan icke råda bot för din härskarinnas lidande. Hvad skall jag väl göra?

— Hvad du skall göra? — inföll Antonona i mildare och ömmare ton och med inställsam röst. — Jag skall säga dig, hvad du har att göra. Om du icke kan bota min härskarinnas lidande, så kan du åtminstone lindra det. Är du då icke så helig? Nå väl, de heliga äro ju medlidsamma och äfven modiga. Res icke din väg såsom en tölpig pultron utan att taga afsked. Kom och besök min sjuka matmor. Gör detta barmhärtighetsverk.

— Och hvad blir väl följden af ett dylikt besök? Att det onda förvärras i stället för att lindras.

— Det skall det icke; du träffar icke det rätta. Du skall gå dit, och med denna talförhet, som du besitter, och denna öfvertalningsförmåga, som Gud gifvit dig, skall du ingjuta resignation i hennes hjärta och skänka henne tröst; och om du säger, att du älskar henne och endast af kärlek till Gud öfverger henne, skall åtminstone icke hennes kvinnliga fåfånga känna sig kränkt.

— Hvad du föreslår mig är att fresta Gud, är farligt för både mig och henne.

— Hvarför skulle det vara att fresta Gud? Om Gud ser, att dina afsikter äro redliga och rena, skall han icke då skänka dig sin ynnest och nåd, på det du icke må gå under i den fara, i hvilken du af en så ädel bevekelsegrund störtar dig? Bör icke du skynda att befria min matmor ur hennes förtviflan och leda henne in på den rätta vägen? Om hon doge af sorg öfver att se sig föraktas, eller om hon i vansinnig smärta toge ett rep och hängde sig i en bjälke, tro mig, att dina samvetsförebråelser då skulle blifva kvalfullare än beck- och svafvellågorna i Lucifers helveteskittlar.

— O fasa! Jag vill icke, att hon förtviflar. Jag skall uppbjuda all min kraft. Jag skall besöka henne.

— Välsignad vare du! Sade mig icke mitt hjärta det! Ja, du är en god ung man!

— När vill du, att jag skall komma?

— I afton precis klockan tio. Jag skall vänta dig vid porten åt gatan och föra dig till henne.

— Vet hon af att du gått hit?

— Det vet hon icke. Det är helt och hållet mitt eget påhitt; men jag skall förbereda henne på ett fint sätt, så att icke ditt besök, öfverraskningen, den oväntade glädjen komma henne att falla i vanmakt. Lofvar du mig, att du kommer?

— Jag kommer.

— Adjö. Uteblif icke. Precis klockan tio i afton. Jag skall vara vid porten.

Och Antonona rusade i väg, tog trappan i ett par skutt och befann sig på gatan.

Det kan icke förnekas, att Antonona vid detta tillfälle bar sig mycket klokt åt, och till och med hennes språk var så värdigt och hyfsadt, att man skulle kunnat hålla henne för apokryf om icke allt hvad här berättas ägde den största tillförlitlighet och om det icke dessutom vore allom bekant, till hvilka underverk en kvinnas medfödda djärfhet är i stånd, då den sporras af något intresse eller någon häftig lidelse.

Stor var utan tvifvel Antononas tillgifvenhet för sin matmor, och då hon såg henne så förälskad och så förtviflad, kunde hon icke annat än söka något botemedel för hennes lidande.

Det löfte att besöka Pepita, hon aflockat don Luis, var en oväntad triumf, och för att draga fördel af denna triumf förstod Antonona att med sin djupa världskänedom ordna allt, så att det kom helt oförmodadt.

Antonona utsatte mötet till klockan tio på aftonen, därför att denna timme utgjorde tiden för de forna, numera inställda eller uppskjutna aftonsamkväm, vid hvilka don Luis och Pepita brukade träffas. Denna tid bestämde hon dessutom för att undvika elakt skvaller och skandal, ty hon hade en gång hört en präst säga, att enligt evangelium funnes det icke något så stort ondt som skandal och att de, som gifva anledning till sådan, borde med en kvarnsten om halsen kastas i hafvet.

Därmed återvände Antonona till sin matmors hus, mycket tillfredställd med sig själf och fast besluten att med säker hand ordna sakerna, så att det botemedel hon sökt icke skulle blifva gagnlöst eller förvärra i stället för att kurera Pepitas onda.

Pepita tänkte hon ej förbereda förr än i sista ögonblicket och då säga henne, att don Luis själfmant bedt henne bestämma någon tid för honom att få aflägga ett afskedsbesök och att hon då föreslagit klockan tio.

På det icke något elakt skvaller skulle utspridas ifall man såg don Luis inträda i den unga änkans hus, tänkte Antonona draga försorg om att ingen skulle få se honom, och för detta ändamål syntes henne såväl den utsatta timmen som husets belägenhet synnerligen lämpliga. Klockan tio skulle nämligen gatan helt säkert vara uppfylld af folk, som firade midsommarvakan, och till följd däraf skulle man gifva mindre akt på don Luis, då han passerade den. Att smyga sig in i förstun var ett ögonblicks verk, och hon, som stod på vakt där, skulle föra don Luis ända in i Pepitas arbetsrum, utan att någon kunde observera honom.

Alla eller de flesta af de rika byinvånarnes hus i Andalusien utgöra liksom två hus i stället för ett, och så förhöll det sig äfven med Pepitas. Hvarje hus har sin egen port. Genom hufvudporten kommer man in på den stenlagda och af kolonner omgifna gårdsplanen, till salarna och öfriga för herrskapet afsedda rum; den andra leder in till bakgården, till stallet och vagnslidret, till köket, kvarnen, källaren, sädesmagasinet och de rum, i hvilka oliverna gömmas till dess de skola prässas, vidare till vinkällarna, där oljan, det ojästa vinet, brännvinet och ättikan förvaras i stora kar. Slutligen till de källare och visthus, där det goda och redan färdiga eller det gamla vinet förvaras i stora fat eller tunnor. Detta andra hus eller denna andra husafdelning kallas landtgård, ehuru den befinner sig midt i en by på tjugu eller tjugufemtusen själar. Där infinna sig om kvällarna förvaltaren, arbetsförmännen, mulåsnedrifvaren samt de förnämligare arbetarne, hvilka hafva fast anställning hos sitt husbondfolk; om vintern församlas de kring

en väldig kamin i det stora köket och om sommaren uppehålla de sig i fria luften eller i något svalt och mycket luftigt rum, och här hvila de sig och skämta och glamma, tills herrskapet beger sig till hvila.

Antonona, som ansåg, att det samtal och den förklaring, som hon ville skulle äga rum emellan Pepita och don Luis, fordrade lugn och icke finge störas, beslöt att, eftersom det i afton var midsommarsvaka, gifva Pepitas tjänstflickor ledighet från alla deras göromål och sysslor och låta dem begifva sig till landthuset för att där tillsammans med de öfriga tjänarne roa sig med dans och sång.

På detta sätt skulle herrskapsbyggningen blifva nästan helt och hållet öfvergifven och tyst, icke hysa andra invånare än henne själf och Pepita och därigenom varda synnerligen lämplig för den högtidlighet och det ostörda lugn, hvilka voro nödvändiga för den sammankomst, som hon åvägabragt och af hvilken de två så betydande personernes öde kanske eller helt säkert berodde.

Under det Antonona som bäst grubblade öfver och i tankarna ordnade alla dessa saker, ångrade don Luis, så snart han blifvit ensam, att han handlat så oöfverlagdt och varit nog svag att samtycka till det besök, hvarom Antonona bedt honom.

Don Luis underkastade Antononas förslag en noggrann pröfning och fann det värre än Enones och Celestines. Han såg för sina ögon hela den fara, i hvilken han frivilligt kastade sig och som icke föreföll honom mindre därför att han i hemlighet och osedd af alla besökte den sköna änkan.

Att återse henne för att gifva vika och fångas i hennes nät, att gäckas med sina löften, att misshaga biskopen, som tillstyrkt bifall till hans dispensansökan, ja, till och med påfven själf, hvilken beviljat den-

samma, och att slutligen icke bli präst, syntes honom såsom en oerhörd skam. Det var dessutom ett be-
drägeri mot hans far, som älskade Pepita och ville
gifta sig med henne. Och att begifva sig dit i akt
och mening att bedraga henne föreföll honom till
och med ännu mera raffineradt grymt än att resa sin
väg utan att säga något.

Påverkad af dylika tankar funderade don Luis
till en början på att uteblifva utan att ursäkta sig
eller lämna någon underrättelse därom och sålunda
låta Antonona förgäfvos vänta honom vid porten;
men helt säkert hade Antonona redan underrättat
sin matmor om besöket, och han skulle sålunda
genom att icke komma göra sig skyldig till en oför-
lätlig taktlöshet icke blott mot Antonona utan äfven
mot Pepita.

Han beslöt då att skrifva ett mycket kärleksfullt
och förståndigt bref till Pepita, i hvilket han skulle
ursäkta sin afresa, rättfärdiga sitt uppförande, söka
att trösta henne, yppa sina ömma känslor för henne,
men på samma gång låta henne förstå, att hans
plikter mot himmelen gingo framför allt annat, och
söka ingifva henne mod att bringa samma offer
som han.

Flera gånger påbörjade han detta bref. Han
kluttrade ner och ref sönder det ena pappersarket
efter det andra, och brefvet ville aldrig blifva honom
till lags. Än var det torrt, kallt och pedantiskt, så-
som en dålig predikan eller en skolmästares föredrag;
än röjde dess innehåll en barnslig och löjlig fruktan,
liksom om Pepita varit ett vidunder, färdigt att upp-
sluka honom, än hade det andra icke mindre be-
dröfliga fel och brister. Med ett ord, brefvet kom
icke till stånd, ehuru han under sina fåfänga bemödan-
den förstört en hel mängd papper.

— Det gifves icke mera någon återvändo — sade
don Luis till sig själf — tärningen är kastad. Det
är bäst att vara modig och begifva sig i väg.

Don Luis tröstade sitt sinne med den förhoppningen, att han skulle var mycket lugn och att Gud skulle förläna hans läppar en ström af vältalighet, hvarigenom han skulle kunna förmå Pepita, som ju var så god, att själf förmå honom att uppfylla sitt löfte, i det hon uppoffrade sin värdsliga kärlek och sökte likna gångna tiders heliga kvinnor, hvilka afhöllo sig från hvarje förbindelse med sina fästmän eller älskare och icke ens förenade sig med sina äkta män, utan lefde med dessa såsom med sina bröder, enligt hvad det berättas till ex. om den helige Edvard, konung af England. Och efter att hafva tänkt på allt detta, kände sig don Luis mera tröstad och uppmuntrad och inbillade sig, att han skulle bli liksom en annan konung Edvard och Pepita såsom dennes gemål, drottning Edith; och i denna den jungfruliga drottningens idealgestalt föreföll honom Pepita ännu ädlare, skönare och mera poetisk.

Men likväl kände sig don Luis icke fullt så säker och lugn som han bort göra efter att ha beslutat att efterlikna den helige Edvard. Han såg ännu något brottsligt i det besök, som han utan sin faders vetskap ämnade aflägga, och stod nästan i begrepp att väcka honom ur hans eftermiddagssömn och yppa allt för honom. Flera gånger reste han sig upp från stolen för att gå in till sin far; men han häjdade sig genast åter, ty han ansåg en dylik bekännelse vara både ovärdig, barnslig och skamlig. Sina egna hemligheter kunde han yppa bäst han ville; men att afslöja Pepitas för att ställa sig väl med sin far, det vore alltför lumpet. Det fula, det komiska och det ömkliga i en dylik handling ökades därigenom att hvad som bevekade honom till densamma var fruktan att icke ha tillräcklig kraft att stå emot. Don Luis iakttog därför tystnad och yppade ingenting för sin far.

Och dessutom kände han sig icke ens ha den säkerhet och otvungenhet, som han behöfde för att framträda inför sin far, ty mellan dem stod detta

hemlighetsfulla besök. Därjämte var han så upprörd och utom sig på grund af de motsatta lidelser, som stridde med hvarandra om herraväldet öfver hans själ, att han icke kunde hålla sig stilla, utan, liksom om han sprungit eller flugit, tog sitt ganska stora rum i ett par steg och detta med sådan fart, att han nästan stötte pannan mot väggarna. Slutligen tycktes det honom, som om han höll på att kväfvas af brist på luft, ehuru sommarluften inträngde genom den öppna balkongdörren, att taket tryckte på hans hufvud, att han för att andas behöfde hela luftkretsen, för att gå hela den gränslösa rymden, och att han för att höja pannan, för att utstöta sina suckar och gifva sina tankar högre flykt icke tålde något annat öfver sig än det omätliga himlahvalfvet.

Drifven af detta behof tog han sin hatt och käpp och begaf sig ut. Då han kom ned på gatan, skyndade han ut på fältet för att undvika hvarje bekant och så mycket som möjligt söka ensamheten, samt begaf sig in i de löfrikaste och tätaste alléer, parker och stigar, som sträckte sig rundt kring byn och på en omkrets af mer än en half mil gjorde dess omgifningar till ett verkligt paradys.

Hittills hafva vi föga talat om don Luis' yttre person. Man må därför veta, att han var en ståtlig ung man i ordets hela betydelse: högrest, smärt, välbyggd, med svart hår och svarta ögon, fulla af eld och mildhet. Den brunaktiga hyn, de hvita tänderna, de fina om ock något framskjutande läpparna, gånvo åt hans ansikte ett trotsigt drag och förlänade åt hela hans person något djärft och manligt, trots den prästerliga tillbakadragenheten och mildheten. Slutligen hvilade det öfver den unge mannens hållning och uppträdande denna obeskrifliga prägel af förnämhet och ridderlighet, hvilken synes, ehuru den icke alltid

är det, såsom en uteslutande egenskap hos och ett särskildt privilegium för de aristokratiska familjerna.

Då man såg don Luis, måste man erkänna, att Pepita Jimenes instinktmässigt var kunnig i ästetik.

Don Luis gick icke utan sprang på dessa stigar och vägar, hoppade öfver bäckar och diken och såg hvarken till höger eller vänster, liksom en tjur, som blifvit stucken af bromsar. De bönder, som han mötte, de trädgårdsarbetare, som sågo honom ila förbi, ansågo honom kanske för tokig.

Trött af att vandra utan mål satte han sig slutligen ned vid foten af ett stenkors strax bredvid ruinerna af ett gammalt, åt den helige Franciscus de Paula helgadt kloster, beläget på mer än tre kilometers afstånd från byn, och här försjönk han ånyo i grubberier, som dock voro så förvirrade, att icke ens han själf förmådde göra klart för sig hvad han tänkte.

Kyrkklockornas klang, som, buren af vinden, trängde fram till dessa ensliga trakter, kallande de trogna till bön och erinrande dem om ängelns hälsning till den heliga Jungfrun, väckte don Luis ur hans extatiska tillstånd och återkallade honom till verklighetens värld.

Solen hade nyss dolt sig bakom de närbelägna bärgens jättehöga toppar, hvilkas pyramider, tinnar och afbrutna käglor aftecknade sig mot en bakgrund af purpur och guld, ty sådan syntes den af den sjunkande solens strålar förgyllda himmelen. Kvällens skuggor började utbreda sig öfver fälten, och på de bärg, som lågo midt emot dem, bakom hvilka solen gömt sig, glänste de högsta topparna, som om de varit af guld och glödande kristall.

Fönsterrutorna och de hvita murarne på det åt byns skyddspatronessa, den heliga Jungfrun, helgade kapellet, som låg högst uppe på en kulle, äfvensom ett annat litet tempel, beläget på en ännu närmare liggande kulle och benämndt Golgatha, skimrade ännu

— träffade af den döende solens sneda strålar — såsom två räddningsbringande fyrbåkar.

En vemodig poesi hvilade öfver naturen och tycktes jämte den dämpade musik, som endast anden mäktar förnimma, uppstämna en hymn till skaparen. Klockornas långsamma toner, försvagade och dämpade genom afståndet, knappast störde jordens frid och inbjödo till bön utan att med något buller störa sinnets andakt. Don Luis blottade sitt hufvud, knäföll vid foten af korset, hvars sockel tjänat honom till hviloplats, och bad med djup andakt ett »*Angelus Domini*».

De nattliga skuggorna utbredde sig hastigt mer och mer; men då natten vecklar ut sin mantel och sveper den öfver dessa trakter, pryder den himmelen med de mest strålande stjärnor och den klaraste måne. Det azurblåa himlahvalfvet förvandlade icke sin blåa färg i svart; den bevarade den blåa färgen, ehuru den gjorde den något mörkare. Luften var så genomskinlig och tunn, att man kunde se tusende sinom tusen stjärnor stråla i den gränslösa etern. Månen försilfrade trädens toppar och återspeglade sig i bäckarnas vågor, hvilka genomskinliga och glänsande skimrade såsom opaler. I det täta löfverket sjöngo näktergalerna. Blommorna och gräsen spredo de ljufvaste dofter. Vid vattendragens stränder, bland det spåda gräset och skogsblommorna, glänste i otalig mängd lysmaskarna såsom diamanter och rubiner. Många ännu blommande fruktträd, många akasior och rosor utan tal fyllde luften med balsamiska ångor och mättade den med ljufva vällukter.

Don Luis kände sig behärskad, bedöfvad, besegrad af denna vällustmättade natur och började tvifla på sig själf. Men likväl måste han infria sitt gifna ord och aflägga det utlofvade besöket.

Ehuru han gjorde en lång omväg och vände tillbaka på helt andra vägar och stigar, ehuru han ofta tvekade, huruvida han skulle gå till flodens källa,

hvilken vid foten af bärget springer fram ur en sten och hvars kristallklara flöde vattnar trädgårdarna, vandrade dock slutligen don Luis med långsamma, dröjande steg mot byn.

Allt efter som han närmade sig denna, ökades hans fruktan vid tanken på hvad han beslutat göra. Han smög sig in i de tätaste skogssnåren i hopp att han genom något förskräckligt under, något hemlighetsfullt tecken skulle erhålla uppmaning att draga sig tillbaka. Han erinrade sig ofta studenten Lisardo och önskade att få skåda sin egen begrafning. Men himmelen log med sina tusende ljus och uppmuntrade till att älska; stjärnorna betraktade hvarandra med kärlek; näktergalarna sjöngo sina kärlekssånger; till och med syrsorna sjöngo till sina välljudande instrument kärlekshymner, liksom trubadurerna då de höllo sina serenader; hela jorden tycktes under denna sköna, fridfulla natt vara uppfylld af kärlek. Intet tecken, intet under, ingen likståt; allt var lif, frid och väl-lust. Hvar hade skyddsängeln blifvit af?

Hade han öfvergifvit don Luis såsom en förlorad varelse, emedan han trodde, att han icke löpte någon fara, och brydde han sig ej om att afhålla honom från hans beslut? Hvem vet? Kanske skulle af denna fara framgå en triumf. Den helige Edvard och drottning Edith framställde sig ånyo för hans inre syn och stärkte honom i hans beslut.

Försjunken i dylika tankar saktade don Luis sin gång och befann sig ännu på något afstånd från byn, då kyrkklockan slog tio, den för besöket utsatta timmen. De tio klockslagen voro såsom tio styng, hvilka träffade hans hjärta. Där smärtade de honom kroppsligt, ehuru med en smärta och en ångest, som voro blandade med förädisk oro och ljuf fröjd.

Don Luis påskyndade sina steg för att icke komma alltför sent och befann sig snart i byn.

Här var allt lif och glädje. De unga flickorna gingo till brunnen för att tvätta ansiktet i dess vat-

ten, på det den, som hade en fästman, icke skulle bli besviken af denne, och den, som icke hade någon käraste, snart skulle få en sådan. Öfverallt såg man kvinnor och barn komma med stora buketter af verbena, rosmarinkvistar och andra växter, som de plockat för att därpå göra magiska rökelseverk. Guitarrens toner ljödo från flera håll. I hvarje ögonblick hörde man kärlekskutter, öfverallt såg man lyckliga förälskade par. Midsommarnatten med den därpå följande tidiga morgonstunden har, ehuru den är en katolsk fest, bevarat en viss rest af hedendom och gammal naturreligion. Och detta kanske af den anledning, att denna fest sammanfaller med sommarsolståndet. Faktum är att allt hade en världslig och ingalunda någon religiös prägel. Allt var kärlek och kurtis. I våra gamla romanser och legender är det under midsommarnatten alltid moren, som röfvar den sköna kristna flickan, och den kristne riddaren, som trånar efter den moriska prinsessan, och man skulle kunna säga, att invånarne här i byn bevarat de gamla romansernas traditioner.

Gatorna voro fyllda af folk. Hela byn och därjämte äfven främlingarna befunno sig på gatorna. Öfvergången af dessa försvårades i hög grad af mängden af de med honungskakor, saftkrukor och grönsaker fullastade småborden, af fruktstånden, dockteatrarna och taskspelaretälten samt bageristånden, där unga och gamla zigenerskor än gräddade och bakade, så att luften fylldes med oljelukt, än vägde upp ingredienserna och passade på sina varor, än gäfvomuntra svar på de förbigåendes tilltal och än spådde dem, som så önskade.

Don Luis sökte undvika sina bekanta, och om han på långt håll såg någon af dem, skyndade han öfver till andra sidan af gatan. På detta sätt kom han så småningom, utan att någon tilltalade eller uppehöll honom, ända fram till Pepitas hus. Hans hjärta började häftigt klappa, och han stannade ett

ögonblick för att lugna sig. Han såg på klockan; hon var nära half elfva.

— Bevare mig Gud! — sade han, — hon har snart väntat på mig en hel halftimme.

Därpå skyndade han in i porten. Lyktan, som dagligen brann här, spred i afton endast ett svagt ljus.

Knappast hade don Luis kommit in i porten, förrän en hand eller rättare sagdt en järntång grep honom om högra handen. Det var Antonona, som med låg röst sade:

— Din förbannade, otacksamme och trångskalige seminarist! Jag började tro, att du icke ämnade komma. Hvar har du varit, din stackare? Hur kan du våga att dröja, då hon, som är jordens salt och skönhhetens sol, väntar dig och förtäres af kärlek till dig?

Under det Antonona på detta sätt gaf luft åt sin harm, stod hon icke stilla utan skyndade i väg och släpade efter sig den skygge och tyste seminariisten, som hon alltjämt höll fast vid armen. De gingo genom gallerdörren, som Antonona försiktigt och ljudlöst stängde efter sig, fortsatte därpå öfver gården, stego uppför en trappa, passerade flera korridorer och två salar och anlände slutligen till Pepitas arbetsrum, hvares dörr var stängd.

I hela huset rådde en underbar tystnad. Arbetsrummet låg åt gårdssidan, och bullret från gatan kunde icke tränga in i detsamma. De enda ljud, som där hördes, ehuru äfven dessa svagt och obestämdt, voro kastagnetternas smatter och guitarrernas toner samt ett doft mummel, härrörande från Pepitas tjänare, hvilka som bäst roade sig i landthuset.

Antonona öppnade dörren till Pepitas rum, gaf don Luis en knuff, på det att han skulle träda in, och anmälde honom på samma gång, i det hon sade:

— Barn, här har du don Luis, som kommer för att taga afsked af dig.

Efter det den kloka Antonona med tillbörlig for-

malitet gjort denna anmälan, drog hon sig tillbaka, lämnande den besökande och sin matmor åt deras öde och stängde åter dörren efter sig.

Då vi anländt till denna punkt, kunna vi icke underlåta att fästa uppmärksamheten på den karaktär af autenticitet, som denna berättelse äger, och beundra den samvetsgranna noggrannheten hos den person, som nedskrifvit den. Ty om det i dessa *paralipomena* förekommit något uppdiktadt, liksom i en roman, är det väl utom allt tvifvel, att man för att åvägabringa ett så viktigt sammanträffande som detta mellan Pepita och don Luis skulle begagnat sig af medel, som varit mindre vanliga än de nu använda. Kanske att våra älskande befunnit sig på en ny landtlig utflykt, därunder blifvit öfverraskade af något väldigt och fruktansvärdt oväder och måst taga sin tillflykt till ruinerna af något gammalt slott eller moriskt torn, som ju naturligtvis nödvändigt måste ha ord om sig att vara hem-sökt af spöken och andra hemlighetsfulla väsenden. Kanske också att våra älskande råkat i händerna på något röfvareband, ur hvilket de dock befriats genom don Luis' lugn och djärfhet, och därefter måst ensamma tillbringa natten i någon håla eller grotta. Eller slutligen skulle författaren kunnat foga det så, att Pepita och hennes vacklande beundrare måst göra en sjöresa, och ehuru det numera icke finnes några sjöröfvare eller tunesiska korsarer, skulle det dock icke varit svårt att hitta på ett ordentligt skeppsbrott, hvarvid don Luis räddat Pepita och fört henne till någon obobodd ö eller något annat poetiskt och ensligt ställe. Hvert och ett af dessa äfventyr skulle på ett mera konstnärligt sätt ha förberedt det lidelsefulla samtalet mellan de båda unga älskande och därjämte ha framställt don Luis i en bättre dager. Men, i stället för att tadla författaren, därför att han icke

begagnat sig af dylika utvägar, tro vi oss dock böra tacka honom för den samvetsgrannhet, med hvilken han för sanningen uppfirrat den underbara effekt, han skulle åstadkommit, om han varit nog djärf att pryda och utsmycka sin berättelse med tilldragelser och episoder, hämtade ur hans egen fantasi.

Om detta möte kommit till stånd endast genom Antononas ifver och skicklighet och den svaghet, med hvilken don Luis förband sig att besöka Pepita. — hvarför då smida ihop lögnaktiga påhitt och släpa omkring de båda älskande liksom jagade af ödet, på det de skulle i ensamhet få se och tala med hvarandra under de allvarsammaste faror för bådads deras dygd och oskuld. Intet af allt detta. Om don Luis gör rätt eller orätt i att begifva sig till mötet, och om Pepita Jimenez, till hvilken Antonona redan sagt, att don Luis själfmant skulle besöka henne, gör rätt eller orätt i att glädja sig åt detta något hemlighetsfulla besök, som dessutom skulle äga rum vid en så sen timme, få vi icke skjuta skulden härför på slummen, utan på de personer, som uppträda i denna berättelse samt på de lidelser, som behärska dem.

Mycket tycka vi om vår Pepita, men sanning bör gå framför allt, och sanning måste vi tala, äfven med fara att därigenom skada Pepita. Klockan åtta underrättade Antonona henne om att don Luis ämnade komma, och Pepita, som talade om att dö, hvars ögon voro svullna och en smula inflammerade af gråten, och hvars hår var tämligen ofriseradt, tänkte från och med detta ögonblick endast på att göra sig i ordning och förbereda sig på att mottaga don Luis. Hon tvättade sig i ansiktet med ljumt vatten för att spåren af tårarna skulle försvinna just så mycket, att de icke längre vanställde henne, men icke för att helt och hållet utplåna dem. Därpå ordnade hon sitt hår på ett sätt, som icke vittnade om omsorgsfullt studium, men däremot förrådde en viss artistisk, vårdslöst elegant sorglöshet, som likväl icke gick ända

till oordentlighet, hvilket hade varit föga berömvärdt. Därefter putsade hon sina naglar, och enär hon icke ansåg det lämpligt att i morgondräkt mottaga don Luis, tog hon på sig en enkel hvardagsklädning. Med ett ord hon sörjde instinktmässigt för att alla enskildheter i hennes toalett skulle bidraga till att göra henne ännu skönare och prydligare, utan att på minsta vis förråda den konst, arbete och tid, som nedlagts därpå, — allt skulle synas såsom natur, såsom något för henne egendomligt, trots hennes genom den häftiga smärtan framkallade förgätenhet af sig själf.

Enligt hvad vi lyckats utforska, använde Pepita mer än en timme på dessa toalettbestyr, hvilka endast voro beräknade att åstadkomma effekt. Sedan hon lagt sista handen vid sitt verk, kastade hon med illa dold tillfredsställelse en flyktig blick i spegeln, tog slutligen — klockan var nu half tio — en liten handlykta och begaf sig ned i det rum, i hvilket Jesusbarnet befann sig. Först och främst tände hon vaxljusen på altaret, hvilka voro utsläckta. Med en viss sorg märkte hon, att blommorna redan vissnat. Hon bad den heliga bilden om förlåtelse för det hon så länge vårdslösat den, kastade sig på knä och bad ur djupet af sitt hjerta och med den förtröstan och frimodighet, som blott den förmår ingifva, hvilken sedan många år varit gäst i huset. En Jesus af Nazareth med korset på skuldran och törnekronan på hufvudet, en »Ecce Homo», hånad och misshandlad, med ett rör såsom spira och med det hårda repet bundet kring händerna, eller en korsfäst, blödande och döende Kristus hade Pepita icke vågat be om det, hvarom hon bad Jesusbarnet, den lille leende, vackre, friske gossen med de rosiga kinderna. Pepita bad honom, att han skulle låta henne få behålla don Luis, att han icke skulle taga honom ifrån henne, ty han, som var så rik och så utrustad med allt, kunde utan stor uppoffring undvara honom och afstå honom åt henne.

Sedan Pepita afslutat alla dessa förberedelser,

hvilka det må vara oss tillåtet att klassificera och indela i kosmetiska, indumentariska och religiösa, begaf hon sig in i sitt arbetsrum, där hon med feberaktig otålighet afvaktade don Luis' ankomst.

Antonona hade gjort klokt i att icke förr än strax före den utsatta tiden nämna något om besöket. Men detta oakadt var likväl den stackars Pepita, tack vare den älskades dröjsmål, nära att förgås af ängslan och oro alltifrån det hon slutat sina böner till Jesusgossen och ända till dess hon såg den andre gossen träda in i hennes rum.

Besöket tog sin början på ett mycket allvarligt och ceremoniöst sätt. De formella hälsningarna uttalades helt mekaniskt å ömse sidor, och don Luis tog på hennes inbjudan plats i en länstol ett godt stycke ifrån Pepita och utan att lägga ifrån sig hatt och käpp. Pepita satt i soffan. Vid hennes sida stod ett litet bord med böcker och med den lilla handlyktan, hvars sken belyste hennes ansikte. På skrifbordet brann dessutom en lampa. Men enär rummet var stort, förmådde likväl icke dessa båda ljuskällor upplysa det, utan största delen af detsamma låg försänkt i halfskymning. Ett stort fönster, som vette åt en liten trädgård, stod för värmens skull öppet, och ehuru dess gallerverk var såsom inslaget i en väfnad af slingerrosor och jasminer, banade sig likväl de klara månstrålarna väg mellan det gröna och blommorna, föllo in i rummet och sökte täfla med ljuset från lampan och den lilla handlyktan. Genom fönstrets gallerverk inträngde därjämte det aflägsna och dämpade ljudet af det muntra sällskapet i landthuset, som icke låg långt därifrån, det entoniga sorlet från en källa, som fanns i den lilla trädgården, och doften såväl af jasminerna och rosorna, hvilka omramade fönstret, som af de akasior, näjlikor

och öfriga växter, hvilka prydde trädgårdsmurarna nedanför detsamma.

Det uppstod en lång paus, en tystnad lika svår att vidmakthålla som att bryta. Ingen af de båda vågade tala. Det var i sanning en mycket obehaglig situation. Lika svårt som det då var för dem att uttrycka sig, är det nu för oss att återgifva deras samtal. Men det återstår oss ingen annan utväg än att gripa oss an med det svåra företaget. Vi vilja därför låta dem själfva tala och skola ordagrant återgifva deras ord.

— Ändtligen nedlåter ni er till att komma och taga afsked af mig, innan ni reser — sade Pepita. — Jag hade redan förlorat allt hopp därom.

Den roll, som don Luis spelade, var mycket svår, och om man därjämte betänker, att icke blott de personer, hvilka i dylika samtal äro nybörjare, utan äfven de, som i sådana äro förfarna och öfvade till en början göra sig skyldiga till en och annan dumhet, bör man icke döma den unge mannen för hårdt, därför att han i början svarade dumt.

— Er klagan är orättvis — sade han. — Jag kom hit tillsammans med min far för att taga afsked af er, och då vi icke hade förmånen att bli mottagna af er, lämnade vi våra kort. Man sade, att ni var något opasslig, och hvarje dag ha vi låtit efterhöra ert befinnande. Stor var vår glädje, då vi fingo veta, att ni åter kände er bättre. Och hur befinner ni er nu?

— Jag skulle nästan vilja svara er, att jag icke är bättre — genmälte Pepita; — men som jag ser, att ni kommer såsom er fars sändebud och jag icke vill bedröfva en så förträfflig vän, så är det billigt att jag säger er och att ni upprepar det för er far, att jag nu känner mig rätt bra. Märkvärdigt är det,

att ni kommer ensam, och mycket måste don Pedro ha att göra, eftersom han icke åtföljt er.

— Min far har icke åtföljt mig, min fru, därför att han icke vet, att jag gått att besöka er. Jag har kommit ensam, därför att mitt afsked måste blifva högtidligt, allvarligt, kanske ett afsked för alltid, då däremot hans är af en helt annan natur. Min far återvänder hit om några veckor, men det är möjligt, att jag aldrig mera kommer tillbaka, och om jag det gör, så återkommer jag såsom en helt annan än den jag nu är.

Pepita kunde icke behärska sig. Den framtid af sällhet, om hvilken hon drömt, försvann som en skuggbild. Hennes oryggliga beslut att till hvarje pris besegra denne man, den ende, hon någonsin älskat, den ende, som hon kände sig i stånd att älska, var ett gagnlöst beslut. Don Luis reste sin väg. Pepitas ungdom, behag, skönhet, kärlek gällde intet. Med sina tjugu år och sin stora skönhet var hon dömd till ett beständigt änkestånd, till evig ensamhet, till att älska den, som icke älskade henne tillbaka. Hvarje annan kärlek var omöjlig för henne. Pepita, hvars karaktär var så beskaffad, att alla hinder stärkte och lifvade hennes ifver, att det beslut, hon en gång fattat, undanröjde alla svårigheter ända tills det blifvit satt i verket, lade nu i dagen en häftighet, som slet alla tyglar. Hon måste segra eller dö. Hänsynen till sociala kraf och den inrotade vana att förhemliga och fördölja sina känslor, hvilken man förvärfvar i den stora världen, som sätter en damm för lidelsens utbrott, som insveper i gas och flor och upplöser i omskrifningar och tvetydiga fraser det häftigaste utbrott af illa undertryckta lidelser, hade ingen makt öfver Pepita, som föga umgicks med människorna och icke kände några halfva medel, som endast för sin mor och sin första man visat blind lydnad, men öfver alla andra mänskliga varelser härskat despotiskt. Däraf kom det sig, att Pepita vid detta

tillfälle i sitt tal visade sig sådan hon var. Hennes själ, med allt hvad den dolde inom sig af lidelse, tog liksom verklig gestalt i hennes ord, och hennes ord tjänade icke till att dölja hennes tankar och känslor, utan till att gifva dem kropp. Hon talade icke såsom en af våra salongsdamer skulle talat, med en viss reservation och i försiktigt valda uttryck, utan med den idylliska öppen hjärtighet, hvarmed Cloe talade till Dafnis, och med den ödmjukhet och den hängifvenhet, med hvilka Noomi's svärdotter öfverlämnade sig åt Boas.

Pepita sade:

— Står ni då fast vid ert beslut? Är ni säker på er kallelse? Fruktar ni icke att blifva en dålig präst? Don Luis, jag skall anstränga mig för att glömma, att jag är en obildad kvinna; jag skall undertrycka hvarje känsla, jag skall tala med kallblodighet, liksom gällde det ett för mig fullkomligt främmande ämne. Här är det nu fråga om förhållanden, som kunna skärskådas från två sidor. Och från hvilkendera sidan man än ser dem, så handlar ni orätt. Jag skall närmare utveckla min tanke. Om den kvinna, hvilken med sitt visst icke lättsinniga koketteri och nästan utan att tala ett ord med er lyckats att under de få dagar hon sett er och varit tillsammans med er göra intryck på er, förmå er att betrakta henne med blickar, som vittna om världslig kärlek, ja till och med förmått er gifva henne ett bevis på era ömma känslor, hvilket af hvar och en, men isynnerhet af en präst är illa, ja syndigt; om denna kvinna är såsom hon verkligen är en vanlig landtkvinna, utan bildning, utan talanger och utan finess, huru skall det icke då gå med er, när ni i de stora städerna ser, besöker och umgås med andra tusen gånger farligare kvinnor? Ni blir tokig, då ni får se och vara tillsammans med de förnäma damer, som bo i palats, som trampa på mjuka mattor, som bära bländande diamanter och pärlor, som kläda sig i siden och spet-

sar och ej i bomullstyg och musslin, som blotta den bländhvita och välformade halsen och icke dölja den med en plebejisk och blygsam sjalett; som äro så skickliga i att med sina blickar tillfoga sår; som just på grund af den ståt och glans, som omgifva dem, synas så mycket mera eftersträfvansvärda som de till skenet äro otillgängliga; som tala om politik, filosofi, religion och litteratur; som sjunga såsom kanariefåglar och som på en piedestal af triumfer och segrar äro liksom insvepta i ett moln af väl lukter, hyllning och tillbedjan, afgudade till följd af ett lysande namn, stoltserande i gyllene salonger eller i väl lustmättade budoarer, dit blott jordens lyckliga äga tillträde, samt endast af sina intimaste vänner benämnas Pepita, Antonita eller Angelita, men af alla andra kallas ers höghet eller fru markisinnan. Om ni med hela den hänförelse, som torde kunna förutsättas, ger vika för en tarflig landtkvinna, och detta strax innan ni går att mottaga er prästvigning, och om ni därtill drivits af en flyktig nyck, har jag icke då rätt i min spådom, att ni kommer att bli en afskyvärd, oren, världsligt sinnad och olycksbringande präst, som för hvarje steg kommer att vackla? Tro mig, don Luis — och tag icke illa upp hvad jag säger — under denna förutsättning skulle ni icke ens duga till make åt en hederlig hustru. Om ni med en den mest ursinnige älskares glödande ifver och ömhet tryckt en kvinnas händer; om ni betraktat denna kvinna med blickar, som lofvat en himmel, en evighet af kärlek, om ni . . . kysst en kvinna, som ingifvit er endast en känsla, för hvilken jag icke ens har något namn, res då i Guds namn och gift er icke med den kvinnan. Om hon är god, skall hon icke vilja ha er till man, icke ens till älskare; men blif då för Guds skull icke häller präst. Kyrkan behöfver andra, allvarligare och dygdfullare män till den högstes tjänare. Men å andra sidan, om ni hyst en häftig lidelse för den kvinna, om hvilken vi tala, ehuru hon är föga värdig en sådan — hvarför då med

så stor grymhet öfvergifva och bedraga henne? Men om hon, huru ovärdig hon än må vara, likväl uppväckt denna häftiga lidelse, tror ni då icke, att den skall meddela sig åt henne och att hon skall blifva ett offer för densamma? Ty då kärleken är stor, upphöjd och häftig, underlåter den väl då någonsin att meddela sig? Tyranniserar den icke och underkufvar på ett oemotståndligt sätt det älskade föremålet? Efter graden och halten af er egen kärlek bör ni mäta er älskades kärlek. Och hvarför icke då känna fruktan för hennes skull, ifall ni öfvergifver henne? Äger väl hon den manliga kraft, den ståndaktighet, som den vishet ingifver, hvilken böckerna innehålla, den ärelystnad, den mängd af storartade planer och allt hvad som döljer sig i er bildade och upphöjda ande och som utan grym våldsamhet förmår aflägsna och afhålla er från hvarje annan jordisk lidelse? Inser ni icke, att hon skall dö af smärta, och att ni, af ödet bestämd att bringa oblodiga offer, skall börja med att obarmhärtigt offra den, som älskar er högst?

— Min fru — svarade don Luis, i det han med ansträngning sökte dölja sin rörelse för att icke hans darrande och skälfvande stämma skulle röja, huru förvirrad han var. — Min fru, äfven jag måste behärska mig för att kunna svara er med kallblodigheten hos den, hvilken ställer skäl mot skäl, liksom det gällde en lärd dispyt; men er anklagelse mot mig är så förträffligt uttänkt (förlåt att jag säger så), är så skickligt sofistisk, att jag måste söka vederlägga den med motskäl. Icke tänkte jag, att jag här skulle behöfva inlåta mig i någon diskussion eller nödgas skärpa mitt svaga förstånd; men ni tvingar mig därtill, om jag icke vill synas såsom ett vidunder. Jag skall besvara de båda ytterligheterna i den grymma dilemma, hvilken ni uppställt till mitt fördärf. Ehuru jag blifvit uppfostrad hos min farbror och i seminariet, där jag icke sett några kvinnor, må ni icke tro, att jag är så okunnig eller har så torftig fantasi, att jag icke skulle

kunna i mina tankar bilda mig en föreställning om huru sköna och förföriska de kunna vara. Tvärtom, min fantasi öfverträffade verkligheten i allt detta. Uppjagad genom läsningen af de bibliska sångerna och de världsliga skalderna föreställde den sig kvinnorna elegantare, behagfullare och klokare än de i allmänhet befinnas vara i verklighetens värld. Jag förstod sålunda betydelsen af den uppoffring, jag gjorde, och till och med öfverskattade den, då jag för att upphöja mig till prästerlig värdighet försakade kärleken till dessa kvinnor. Alltför väl insåg jag, huru mycket en skön kvinna kan och bör vinna i tjušnjungskraft genom att bära rika klädedräkter och glänsande smycken, genom att vara omgifven af en förfinad kulturs alla företräden och af alla de rikedomar, som människans outröttliga hand och aldrig hvilande ande frambringa. Alltför väl insåg jag äfven, huru umgänget med vetenskapens mest lysande män, läsningen af goda böcker, ja till och med åsynen af blomstrande städer med deras monumenter och andra härligheter stegra kvinnans naturliga liflighet samt slipa, höja och skärpa hennes intelligens. Allt detta föreställde jag mig så lifligt och såg det i sådan lefvande skönhet, att jag, ifall jag kommer att få se och umgås med det slags kvinnor, om hvilka ni talar, långt ifrån att hemfalla åt den dyrkan och den dårskap, som ni förespår, utan tvifvel skall känna mig gäckad, då jag ser, huru stort afståndet är mellan dröm och verklighet, mellan det lefvande och det blott utmålade.

— Hvad ni nu säger är bara sofismer! afbröt honom Pepita. — Huru skall jag väl kunna förneka, att det, som ni utmålar för er i er fantasi, är skönare än det, som verkligen existerar? Men lika litet kan det förnekas, att verkligheten är mera förförisk än det inbillade och drömda. Det obestämda och tomma i en drömbild, huru skönt det än må vara, kan icke mäta sig med det, som på ett materielt sätt berör

sinnena. Jag förstår, att i er själ de fromma bilderna segrat öfver de världsliga drömmarna; men jag fruktar, att de fromma bilderna icke skola segra öfver den jordiska verkligheten.

— Fruktå icke för det, min fru — svarade don Luis. — Min fantasi är i hvad hon skapar verksammare än hela universum — undantagandes er — i hvad den genom sinnena öfverför till mig.

— Och hvarför *mig undantagandes*? Detta uppväcker hos mig en annan misstankē. Skulle kanske den föreställning, som ni bildat er om mig, den föreställning, som ni älskar, vara en skapelse af denna så mäktiga fantasi, en illusion, som i intet liknar mig?

— Nej, så är det icke; jag tror, att denna föreställning i allt träffar in på er; men kanske är den alstrad i min själ; kanske har den lefvat i denna ända sedan den blifvit skapad af Gud; kanske är den en del af dess väsen; kanske utgör hon den renaste och rikaste delen af dess väsen, liksom doften är det bästa hos blomman.

— Det var just det jag fruktade! Ni erkänner det nu. Ni älskar mig icke. Hvad ni älskar är själfva essensen, doften, det renaste innehållet af er själ, hvilket antagit en form, som liknar min.

— Nej, Pepita, plåga mig icke så. Det är er, som jag älskar, och just er sådan ni är; men det jag älskar är så skönt, så rent och så fint, att jag icke förmår förklara för mig, att allt på ett groft materielt sätt genom mina sinnen tränger in i min själ. Jag antar därför och tror och håller för säkert, att det redan förut funnits till hos mig. Det förhåller sig därmed såsom med Gudsiden, som funnits till hos mig, som förstorats och utvecklats inom mig och som likväl har sitt verkliga, högt, ja oändligt högt öfver idén stående föremål. Liksom jag tror, att Gud existerar, tror jag, att ni är tusen gånger mera värd än den föreställning, jag bildat mig om er.

— Ännu återstår mig ett tvifvel. Skulle det icke

kunna vara kvinnan i allmänhet och icke jag särskildt och uteslutande, som uppväckt denna föreställning hos er?

— Nej, Pepita; den förtrollande makten, tjuvningskraften hos en begåfvad och skön kvinna hade redan innan jag sett er trängt in i min fantasi. Det finnes ingen härtiginna eller markisinna i Madrid, ingen käjsarinna i världen, ingen drottning eller prinsessa på hela jorden, som kan mäta sig med de ideala fantasibilder, bland hvilka jag lefvat, ty dessa uppenbarade sig i de beundransvärdt luxuösa, smakfulla och utsökt inredda slott och gemak, som jag under mina ynglingaår uppbyggde i min drömvärld och som jag genast gaf till bostäder åt mina Lauror, Beatricer, Julior, Margaretor och Eleonoror eller åt mina Cynthior, Glyceror och Lesbior. Jag krönte dem i mina tankar med diadem och österländska mitror, insvepte dem i mantlar af purpur och guld och omgaf dem med kunglig prakt såsom Esther och Vasti; jag förlänade dem den patriarkaliska tidsålderns bukoliska enkelhet, sådan den förefunnits hos Rebecca och Sulamith; jag gaf dem Ruths ljufva ödmjukhet och fromhet; jag hörde dem tala såsom Aspasia eller Hypathia, dessa vältalighetens mästarinnor; jag ställde dem på rikt smyckade estrader och lät dem omstrålas af den ärofulla återglansen af ädelt blod och lysande anor, liksom om de varit det forntida Roms stoltaste och ädlaste patriciska matronor; jag såg dem lätt sinniga, behagsjuka, glädjesprittande, med ett aristokratiskt otvunget sätt, såsom damerna vid Ludvig XIV:s glada hof i Versaille, och jag klädde dem än i de forna romarinnornas sedesamma dräkter, hvilka ingåfvo vördnad och aktning, än i fina tunikor och peplos, hvilkas luftiga veck afslöjade de sköna formernas plastiska fullkomlighet, och än i de sköna athenska och korinthiska kurtisanernas genomskinliga *koa*, på det den hvita och rosenskimrande kroppen under sina rörelser skulle framglänsa genom den lätta gasväfnaden. Men

hvad betyda väl sinnets alla fröjder eller hvad värde ha väl jordens alla glänsande härligheter, då en själ brinner och förtäres i kärlek till Gud, såsom jag, kanske i ett öfvermått af högmod, trodde, att min gjorde? Oerhörda klippor, hela bärg, hvilka ligga hindrande i vägen för den eld, som plötsligt glöder i jordens sköte, flyga, splittrade i bitar, genom luften och gifva plats och öppna väg åt den exploderande minan eller den i utbrott stadda, åsklikt dånande vulkanens flammande materia. — Likaså eller med ännu större kraft slungade min ande ifrån sig hela världsaltets och den skapade skönhetens tyngd, som belastade den, höll den fjättrad och hindrade den från att höja sig till Gud såsom till sin tillvaros urkälla. Nej, icke af okunnighet har jag försakat all jordisk glädje, lycka och ära; jag kände allt och skattade allt högre än dess värde, då jag försakade det för en annan glädje, en annan ära och en annan större lycka. Den världsliga kärleken till en kvinna har framställt sig för min fantasi icke blott med alla de lockelser, den äger, utan äfven med den allra högsta och nästan oemotståndliga tjuvningskraften hos den farligaste af alla frestelser, den, hvilken moralisterna kalla den jungfruliga frestelsen, då själen, ännu ej gäckad af erfarenheten och synden, föreställer sig kärleksomfamningen såsom en den högsta och renaste fröjd, som utan tvifvel står långt öfver all verklighet och sanning. Så länge jag lefvat, så länge jag varit man, — och det har jag redan varit i åtskilliga år, ty jag är icke mera just så ung — har jag föraktat alla dessa skuggor och reflexer af fröjd och skönhet, ty jag är förälskad i kärlekens urbild och trånar efter den högsta sällheten. Jag har bemödat mig om att dö i mitt inre för att lefva i det älskade föremålet; jag har afhändt icke blott mina sinnen, utan till och med äfven mina själskrafter alla världsliga böjelser, föreställningar och bilder för att jag med fog må kunna säga, att det icke är jag, som lefver, utan Kristus, som lefver i mig. Kanske, ja helt

säkert har jag syndat genom att visa mig förmäten och inbilsk, och Gud har velat straffa mig. Då ställde ni er i min väg för att locka mig bort från densamma. Nu tadlar ni mig, drifver gäck med mig och beskyller mig för lättsinne och svaghet; men då ni sålunda tadlar och drifver gäck med mig, förolämpar ni er själf, i det ni antar, att hvilken som hälst annan kvinna skulle kunnat förmå mig att begå samma fel. Jag vill icke, då jag bör vara ödmjuk, synda genom att visa mig stolt och söka försvara mig. Om Gud till straff för mitt öfvermod undandragit mig sin nåd, är det alltför möjligt, att den obetydligaste anledning kan ha kommit mig att vackla och falla. Trots detta vill jag säga er, att min själ kanske är fången i någon villfarelse och därför uppfattar det på ett helt annat sätt. Det kan ju vara en följd af mitt otyglade öfvermod; men jag säger än en gång, att jag uppfattar det på ett annat sätt. Jag förmår icke öfvertyga mig om att det i anledningen till mitt fall döljer sig någon dålighet eller uselhet. Högt öfver alla min ungdomliga fantasis drömbilder står den verklighet, som jag ser i er; öfver alla mina nymfer, drottningar och gudinnor såg jag er sväfva; öfver mina ideala skapelser, hvilka den gudomliga kärleken kullstörtat, krossat och söndersplittrat, höjde sig i min själ den trogna bilden, den noggranna kopian af den lefvande skönhet, som pryder er och som utgör det förnämsta i er kropp och er själ. Kanske ingår häri äfven något mystiskt och öfvernaturligt, eftersom jag älskade er, så snart jag såg er, ja nästan innan jag såg er. Långt innan jag var medveten därom, älskade jag er redan. Man skulle nästan kunna säga, att det låg något profetiskt däri; att det var skrivet; att det var en förutbestämning.

— Och om det är en förutbestämning, om det var skrivet — afbröt honom Pepita -- hvarför då icke underkasta sig, hvarför fortfarande göra motstånd? Uppoffra för vår kärlek era föresatser. Har kanske

icke äfven jag uppoffrat mycket? Just nu, då jag bönfäller er, då jag bemödar mig att besegra ert trots, uppoffrar jag icke då min stolthet, min värdighet och min ärbarhet? Äfven jag tror, att jag älskade er redan innan jag såg er. Nu älskar jag er af hela mitt hjärta, och utan er finnes det ingen lycka för mig. Säkert är, att i mitt ringa förstånd kan ni icke finna så mäktiga rivaler som jag finner i ert. Hvarken med själen eller med viljan eller med känslan förmår jag omedelbart höja mig till Gud. Hvarken genom egen kraft eller Guds nåd vågar jag försöka svinga mig upp till så höga sferer. Visserligen är min själ uppfylld af religiös fromhet, och jag känner och älskar och tillber Gud, men jag ser hans allmakt och beundrar hans godhet endast i de verk, som utgått ur hans händer. Icke ens med min fantasi förmår jag skapa åt mig sådana drömbilder som de, om hvilka ni talar. Och likväl drömde jag om en man, som var skönare, klokare, mera poetisk och kärleksfull än de män, hvilka hittills täflat om min hand, drömde om en älskare, som var förnämre och ståtligare än alla mina beundrare här ifrån byn och från närbelägna trakter, drömde, att han skulle älska mig och att jag skulle älska honom tillbaka och för honom uppoffra min fria vilja. Denne man var ni. Jag kände det på förhand, då man sade mig, att ni anländt till byn: jag fann det, då jag för första gången såg er. Men enär min fantasi är så ofruktsam, så kunde den bild, som jag i mitt inre tecknat af er, icke på långt när mäta sig med hvad verkligheten bjöd mig. Äfven jag har läst några berättelser och dikter, men af alla de fragment, som mitt minne bevarat af dem, lyckades jag aldrig sammanställa en bild, som icke till sitt värde var mycket underlägsen den, som jag hos er sett och uppfattat, allt sedan jag lärt känna er. Och däraf kommer det sig, att jag från och med den första dagen varit underkufvad, besegrad och tillintetgjord. Om det ni kallar kärlek verkligen är kärlek, om man måste dö i sitt

inre för att lefva i det älskade föremålet, då är min kärlek sann och äkta, ty jag har dött i mitt inre och lefver endast i er och för er. Jag har önskat slita denna kärlek ur mitt hjärta, ty jag trodde den vara obesvarad, men jag förmådde det icke. Jag har med glödande ifver bedt till Gud, att han måtte befria mig från denna kärlek eller döda mig, men han ville icke höra mig. Jag bad till den heliga Jungfrun, att hon ville utplåna er bild ur min själ, men min bön var fåfång. Jag gjorde löften till mitt namnshelgon, på det jag icke skulle tänka på er annorlunda än detta tänkte på sin välsignade maka, men helgonet hjälpte mig icke. Då jag såg detta, hade jag den djärfheten att bedja till himmelen, att ni skulle låta besegra er, att ni skulle afstå från att bli präst, att det i ert hjärta måtte födas en kärlek lika djup som den, hvilken bor i mitt hjärta. Don Luis, säg mig öppet, har kanske himmelen varit döf äfven för denna sista bön? Eller behöfs det kanske för att underkufva och besegra en liten, försagd och svag själ som min blott en ringa kärlek, då det däremot för att besegra er själ, som skyddas och bevakas af så höga och starka tankar, höfves en mäktigare kärlek, hvilken jag ej är värdig att ingifva eller i stånd att dela eller ens mäktar fatta?

— Pepita — svarade don Luis — er själ är icke ringare än min, men den är fri från bindande löften, och det är icke min. Den kärlek, som ni ingifvit mig, är oändlig; men mot den kämpa mina förpliktelser, mina löften, alla mitt lifs föresatser, hvilka nu äro på väg att förverkligas. Hvarför skall jag icke kunna säga er det utan fruktan att såra er? Om ni lyckas uppväcka min kärlek, så förödmjukar ni er icke. Om jag ger vika för er kärlek, så förödmjukar och ned-sätter jag mig. Jag öfverger då skaparen för det skapade, jag förstör min oafslätliga viljas verk, jag krossar den bild af Kristus, som jag ägde i mitt bröst, och den nya människa, som jag till så högt pris format i mitt inre, försvinner, på det den gamla männi-

skan skall födas på nytt. Hvarför höjer ni er icke till mig genom kraften af just denna kärlek, som ni hyser för mig, och renar den från allt slagg, i stället för att jag skall sänka mig ända ned till marken, till världens smuts och förgänglighet, som jag förr föraktat? Hvarför skola vi då icke älska hvarandra utan skam, utan synd och utan fläck? Med sin kärleks renaste, klarast strålande eld genomtränger Gud de heliga själarna och uppfyller dem på sådant sätt, att de — på samma sätt som en metall, hvilken utströmmar från glödugnen, glänser och bländar och är alltigenom eld, utan att dock upphöra att vara metall — helt och hållet uppgå i Gud, äro i allt Gud, äro fullkomligt genomträngda af Gud genom den gudomliga kärlekens nåd. Dessa själar älska och glädja hvarandra, såsom om de älskade och glädde Gud, i det de älska och glädja honom, ty de äro Gud. Låt oss förenade i anden stiga uppför denna hemlighetsfulla och svåra trappa; må våra själar tillsammans höja sig till denna lycksalighet, som ännu i detta jordiska lif är möjlig att uppnå; men därtill är det nödvändigt, att våra kroppar skiljas och att jag går dit jag kallats af min plikt, mitt löfte och af den Högste, som förfogar öfver sin slaf och som bestämt mig för sitt altäres tjänst.

— Aek, don Luis! — svarade Pepita helt tröstlös och förkrossad. — Nu inser jag, huru dålig den metall är, af hvilken jag blifvit förfärdigad, och huru ovärdig den är att genomträngas och uppfyllas af den gudomliga elden. Jag skall bekänna allt och öfvervinna till och med min blygsamhetskänsla. Jag är en gudlös synderska. Min tarfliga och obildade ande kan icke fatta dessa kärlekens finesser, gradskillnader och subtila skiftningar. Min upproriska vilja motsätter sig det som ni föreslagit mig. Jag förmår icke ens förnimma er utan att se er personligen framför mig. För mig är ni detsamma som er mun, era ögon, ert svarta hår, som jag önskar smeka med mina händer, er ljufva röst och det förföriska tonfallet i ert tal, hvilka tjusa

mitt öra; med ett ord hela er kroppsliga gestalt, som bedårar mig och upptänder min kärlek och genom hvilken jag skönjer den osynliga, obestämda och hemlighetsfulla anden. Min halstarriga själ, som ej mäktar fatta denna mystiska hänförelse, skall aldrig förmå följa er till de regioner, dit ni vill föra den. Om ni svingar er upp till dem, skall jag stanna kvar här nere, ensam, öfvergifven och försänkt i den djupaste sorg. Då föredrar jag att dö. Jag förtjänar döden, jag önskar mig den. Kanske skall min själ, då den i döden bryter och afkastar dessa eländiga bojor; som nu hålla den fjättrad, blifva i stånd att fatta den kärlek, med hvilken vi, såsom ni vill, skola älska hvarandra. Döda ni mig först, på det vi må kunna älska hvarandra på sådant sätt; döda ni mig först, och min frigjorda ande skall då följa er genom alla regioner och osynlig vallfärda, vid er sida, vaka öfver er sömn, med hänförelse betrakta er, genomtränga era mest dolda tankar och i verkligheten skåda er ande utan sinnenas förmedling. Men så länge jag lefver, kan detta icke ske. Jag älskar i er icke blott själen, utan äfven kroppen, och skuggan af kroppen och reflexen af kroppen i spegeln och i vattnet, och namnet och tillnamnet, och blodet och allt, som gör er till don Luis de Vargas; er stämmas metall, era åtbörder, ert sätt att gå och jag vet icke, hvad jag mera skall säga. Jag upprepar, att ni måste döda mig. Döda mig utan förbarmande. Nej, jag är ingen kristen, utan en hednisk materialist.

Här gjorde Pepita en lång paus. Don Luis visste icke, hvad han skulle säga, utan teg. Tårarna badade Pepitas kinder. Snyftande fortfor hon:

— Jag förstår: Ni föraktar mig, och ni gör rätt däruti. Med detta rättmätiga förakt skall ni lättare döda mig än med en dolk, utan att behöfva blodbefläcka er hand eller ert samvete. Adjö. Jag skall befria er från min förhatliga närvaro. Adjö för alltid.

Då Pepita sagt detta, reste hon sig upp från stolen, och utan att vända sitt tårsköljda ansikte tillbaka,

skyndade hon, utom sig af smärta, mot dörren, som ledde till de inre rummen. Don Luis kände sig gripen af en ööfvervinnerlig känsla af ömhet, af ett ödesdigert medlidande. Han fruktade, att Pepita skulle dö. Han följde efter henne för att hålla henne kvar, men han kom för sent. Pepita hade redan försvunnit genom dörren. Hennes gestalt förlorade sig i mörkret. Liksom drifven af en öfvermänsklig makt, liksom tvingad af en osynlig hand ilade don Luis efter Pepita in i det dunkla rummet.

Arbetsrummet blef tomt.

Tjänstfolkets bal tycktes ha slutat, ty icke det minsta buller hördes mera. Det enda ljud, som förnams, var sorlet af springbrunnen i trädgården.

Icke en vindfläkt störde nattens lugn eller luftens klarhet. Genom fönstret inträngde blommornas dofter och månens strålar. Efter en lång stund kom don Luis tillbaka från det mörka rummet. Förskräckelse, något af Judas' förtviflan stod afmålad i hans ansikte.

Han kastade sig ned i en stol; han lutade hufvudet mot de knutna händerna, stödde armbågarna mot knäna och förblef i denna ställning öfver en halftimme, utan tvifvel försjunken i ett helt haf af bittra tankar.

Hvar och en, som sett honom sålunda, skulle misstänkt, att han just nyss dödat Pepita.

Men snart därefter visade sig Pepita åter. Med ett utseende, som tydde på djup smärta, med ansikte och blickar sänkta mot golfvet närmade hon sig långsamt don Luis och talade sålunda:

— Ehuru det är för sent, inser jag nu, huru uselt mitt hjärta är och huru allt igenom afskyvärdt mitt uppförande. Jag har ingenting att säga till mitt för svar; men jag vill icke, att du skall tro mig vara sämre än jag är. Du får icke tro, att jag genom något konstgrepp, någon beräkning eller afsikt velat fördärfva

dig. Ja, det har varit en oerhörd uselhet, men en ofrivillig sådan, en uselhet, som kanske ingifvits mig af den onde ande, i hvars våld jag befinner mig. För Guds skull, förtvifla icke, sörj icke. Du bär intet ansvar. Det var en yrsel: en sinnesförvirring hade bemäktigat sig din ädla själ. Hos dig är synden endast helt obetydlig. Hos mig är den stor, fruktansvärd, skändlig. Nu är jag dig mindre värdig än någonsin. Gå, det är nu jag, som ber dig gå. Gå, gör bot. Gud skall förlåta dig. Gå, må en präst gifva dig absolution. Och då du åter blifvit renad från synd, så låt din vilja gå i fullbordan och blif en den Högstes tjänare. Med ditt arbetsamma och heliga lif skall du icke blott utplåna ända till de sista spåren af detta fall, utan också, sedan du förlåtit mig det onda, jag gjort dig, utverka åt mig himmelens förlåtelse. Det finnes intet band, som fjättrar mig vid dig, och finnes det ett sådant, så sliter jag sönder det. Det är nog, att jag genom öfverraskning bringat morgonstjärnan på fall; jag hvarken vill eller bör eller kan kvarhålla honom fången. Jag gissar det, jag sluter mig till det af din hållning, jag ser det med tydlighet: nu föraktar du mig mer än förut, och du har skäl att förakta mig. Jag har hvarken heder eller dygd eller skam.

Vid dessa ord föll Pepita på knä och lutade sig så långt ned, att hon nästan med sin panna vidrörde golfvet. Don Luis intog fortfarande samma ställning som förut. På detta sätt förblefvo de båda under några minuter i stum förtviflan.

Med kväfd stämma och utan att höja blicken från golfvet sade Pepita slutligen:

— Gå bort från mig, Luis, och låt icke ett förolämpande medlidande längre kvarhålla dig hos en så eländig kvinna. Jag skall med kraft söka finna mig i att du är borta, att du glömt mig, ja till och med att du föraktar mig, hvilket jag såväl förtjänar. Jag skall alltid vara din slafvinna, — men fjärran,

mycket fjärran från dig för att icke återkalla i ditt minne denna natts synd.

Då hon sagt detta, kväfdes hennes stämma af snyftningar.

Don Luis kunde icke längre behärska sig. Han reste sig upp, gick fram till Pepita, lyfte henne upp i sina armar, tryckte henne till sitt hjärta, strök mildt tillbaka de gyllene lockarna, hvilka i oordning fallit ned öfver hennes ansikte, och betäckte henne med lidelsefulla kyssar.

— Min själ — sade han slutligen — min själs lif, mitt hjärtas älskade klenod, mina ögons ljus, höj din sänkta panna och kasta dig icke mera för mina fötter. Syndaren, den viljesvage, den ömklige, den narraktige och löjlige, är jag och icke du. Både änglarna och afgrundsandarna måste skratta åt mig och icke taga mig på allvar. Jag har varit ett falskt helgon, som icke förstått att från början motstå dig och taga dig ur din villfarelse, såsom hade varit det rätta, och nu förstår jag lika litet att vara en riddersman, en belevvad och finkänslig älskare, som vet att efter förtjänst uppskatta sin dams ynnestbevis. Jag fattar icke, hvad du hos mig kunnat se för att på detta sätt intagas af kärlek till mig. Aldrig har det hos mig funnits någon fast dygd, utan endast ytlighet och skolfuxartadt pedanteri, som läst andaktsböckerna, såsom man läser romaner, och af dem hopsatt en enfaldig roman af missionsfunderingar och själfbetraktelser. Om det funnits verklig fast dygd hos mig, skulle jag i tid tagit dig ur din villfarelse, och då hade hvarken du eller jag begått någon synd. Den sanna dygden faller icke så lätt. Trots din skönhet, din begåfning och din kärlek till mig, skulle jag icke ha fallit, om jag verkligen varit dygdig, om min kallelse varit uppriktig. Gud, som förmår allt, skulle förlänat mig sin nåd. Det skulle utan tvifvel fordrats ett underverk, en öfvernaturlig kraft för att motstå din kärlek; men Gud skulle gjort detta underverk, om jag varit ett

värdigt föremål och han haft tillräcklig anledning att hjälpa mig. Du gör orätt i att råda mig att bli präst. Jag erkänner min ovärdighet. Det var icke annat än högmod, som ledde mig. Det var en världslig ärelystnad såsom hvarje annan. Hvad säger jag, såsom hvarje annan! Det var någonting ännu sämre: det var en falsk, gudlös, simonistisk ärelystnad.

— Döm icke dig själf med sådan stränghet — svarade Pepita, som blifvit lugnare och nu log genom tårarna. — Jag vill icke, att du dömer dig själf så, icke därför att du icke må anse mig ovärdig att vara din följeslagarinna, utan emedan jag vill, att du väljer mig af kärlek, frivilligt, och icke för att godtgöra ett fel, eller därför att du fallit i en snara, som du kan misstänka vara försåtligt utlagd af mig. Gå bort från mig, om du icke älskar mig, om du misstror mig, om du icke aktar mig. Icke en klagan skall komma öfver mina läppar, om du för alltid öfvergifver mig och aldrig mera minnes mig.

Don Luis' svar fann ingen plats inom det fattiga mänskliga språkets begränsade område. Han afskar samtalets tråd genom att tillsluta Pepitas läppar med sina och ånyo omfamna henne.

En stund senare inträdde Antonona i rummet, sedan hon med bullrande steg och starka hostningar bebådadt sin ankomst.

— Det kan man kalla ett samtal, som förslår! — sade hon. — Den predikan, som teologen hållit, har minsann icke bestått af några sju ord utan skulle nära på ha räckt för hela påskveckan. Det är tid på att du går din väg, don Luis. Klockan är snart två på morgonen.

— Godt — sade Pepita — han skall genast gå.

Antonona lämnade åter rummet och väntade utanför.

Pepita var förvandlad. Den munterhet, som hon under sin barndom aldrig känt, den glädje och be-låtenhet, som hon under de första åren af sin ungdom aldrig erfarit, den öfversvallande lefnadslusten och den uppslupna glädtheten, som en grälsjuk mor och en gammal äkta man dittills hållit tillbaka och undertryckt hos henne, allt detta, skulle man kunna säga, spirade nu plötsligt upp i hennes själ, liksom trädens gröna blad skjuta fram, då en sträng och lång vinters snö och is fördröjt deras grodd och knoppning.

En stadsdam, som känner hvad man kallar »den sociala konvenansens fordringar» skall nog finna det vi ämna berätta om Pepita både egendomligt och klandervärdt, men ehuru Pepita till sitt väsen var en fin dam, var hon dock ett fullkomligt naturbarn, helt och hållet främmande för den förställningskonst och all den försiktighet, som pläga vara vanliga i den stora världen. Därpå kom det sig, att hon nu, då de hinder, som stått i vägen för hennes lycka, blifvit undanröjda, då hon såg don Luis redan besegrad och hade hans frivilliga löfte att taga henne till sin lagliga hustru, då hon med skäl trodde sig vara älskad och tillbedd af den, som hon så älskade och tillbad, hoppade och skrattade och visade andra oskyldiga och barnsliga yttringar af sin glädje.

Don Luis måste gå. Pepita gick efter en kam och glättade kärleksfullt hans hår, som hon sedan kysste.

Därefter satte hon hans halsduk tillrätta.

— Adjö, älskade — sade hon. — Adjö, du min själs ljufva konung. Jag skall säga allt till din far, om du icke tilltror dig själf att göra det. Han är god och skall förlåta oss.

Slutligen åtskildes de båda älskande.

Då Pepita blef ensam, lade sig hennes bullrande glädje, och hennes ansikte antog ett allvarsamt och tankfullt uttryck.

Pepita tänkte på två lika allvarliga saker, af hvilka den ena hade ett världsligt intresse, den andra ett mera upphöjdt sådant. Först och främst tänkte hon, att hennes uppförande under denna natt skulle kunna nedsätta henne i don Luis' ögon, så snart kärleksruset vore öfver. Men hon höll en sträng ransakning med sitt samvete, och då hon därvid fann, att hon icke gjort något på förhand planlagdt ondt utan att allt, som skett, härflutit af en oemotståndlig kärlek och af ädla bevekelsegrunder, ansåg hon, att don Luis aldrig skulle kunna förakta henne, och lugnade sig därför i detta afseende. Men trots hennes uppriktiga bekännelse, att hon icke förstod den rent andliga kärleken, och ehuru hennes flykt in i den mörka sängkammaren varit ett verk af den oskyldigaste instinkt, utan att hon förutsett följderna, kunde Pepita likväl icke neka till att hon därefter syndat mot Gud, och i denna punkt fann hon ingen ursäkt. Hon anbefalde sig därför af hela sitt hjärta åt den heliga Jungfrun, på det hon skulle förlåta henne: hon lofvade bilden af smärtornas moder, som fanns i nunneklostret, att köpa sju sköna gyllene svärd af fint och sorgfälligt utfördt arbete, med hvilka hon skulle pryda hennes bröst, och beslöt att följande dag gå och bikta sig för vikarien och underkasta sig den hårdaste botgöring, han kunde ålägga henne för att hon måtte erhålla absolution för dessa sina synder, tack vare hvilka hon besegrat den hårdnackade don Luis, som i annat fall utan räddning skulle ha blifvit präst.

Under det Pepita på detta sätt öfverlade med sig själf och med sådan säkerhet afgjorde sin själs angelägenhet, gick don Luis ned för trappan och åtföljdes ända till porten af Antonona.

Innan don Luis tog afsked, sade han utan förberedelse eller omsvep:

— Antonona, du, som vet allt, säg mig, hvem är grefve de Genazahar och i hvilket slags förhållande han har stått till din matmor?

— Du börjar något tidigt visa dig svartsjuk.

— Det är icke svartsjuka; det är endast nyfikenhet.

— Det är bättre så. Det finns intet ledsammare än svartsjuka. Jag skall tillfredsställa din nyfikenhet. Denne grefve är ganska renskrapad. Han är en slösare, en spelare, ett dåligt subjekt; men han är fåfångare än don Rodrigo i galgen. Han föresatte sig, att min härskarinna skulle älska honom och gifta sig med honom, och därför att hon gifvit honom korgen tusen gånger, är han nu utom sig af raseri. Men detta hindrar icke, att han behåller mer än tusen duros, som don Gumersindo lånade honom för många år sedan utan annan säkerhet än en bit papper och detta därför att Pepita, som är god som guld, lade sig ut för honom. Den dumme grefven trodde utan tvifvel, att Pepita, hvilken såsom gift var så god, att hon lagade, att man skaffade honom penningar, skulle såsom änka vara så utomordentligt god mot honom, att hon ville taga honom till man. När han sedan blef tagen ur sin villfarelse, råkade han i vredesmod.

— Adjö, Antonona — sade don Luis och trädde ut på den mörka och redan tysta gatan.

Ljusen i tälten och marknadstånden voro släckta, och folket hade dragit sig tillbaka för att gå till hvila, med undantag af ägarne till taskspelaretälten och andra stackars lådkramhandlare, hvilka sofvo under bar himmel bredvid sina varor.

Vid några fönstergaller stod ännu en och annan hårdnackad och outtröttlig älskare och underhöll sig med sin älskade. De flesta hade redan försvunnit.

Då don Luis befann sig utom synhåll för Antonona, gaf han fritt lopp åt sina tankar. Hans beslut var fattadt, och allt bidrog att styrka honom i detta beslut. Uppriktigheten och glöden i den lidelse, som

Pepita uppväckt hos honom, hennes skönhet, hennes kropps ungdomliga behag och hennes själs vårfriska glädtighet framträdde för hans fantasi och gjorde honom lycklig.

Men det var icke förty med en viss känsla af sårad fåfänga som don Luis tänkte på den förändring, som försiggått med honom. Hvad skulle väl dekanen tänka? Huru förskräckt skulle icke biskopen blifva? Och framför allt, hvilken allvarlig anledning till missbelåtenhet hade icke don Luis gifvit sin far? Hans missnöje, hans vrede, då han erhöle vetskap om det band, som förenade hans son med Pepita, framställde sig för don Luis' själ och oroade honom öfver måttan.

Hvad beträffar det som han, innan han fallit, kallade sitt fall, måste vi bekänna, att detta, sedan han fallit, föreföll honom föga djupt och föga fruktansvärdt. Hans mysticism tycktes honom nu, då han noga studerat den i det nya ljus han förvärfvat, ha saknat både värde och hållbarhet, tycktes honom ha varit en konstlad och tom produkt af hans studier, af hans gossaktiga häftighet, af hans föremålslösa, skolpojksaktigt oskyldiga kärlekssvärmeri. Då han tänkte på att han ofta trott sig ha erhållit öfvernaturliga nådegåfvor, hört hemlighetsfulla hviskningar, fört inre andliga samtal med sig själf och nästan börjat vandra på den väg, som leder till förening med Gud, till bödens lugn, till själens djup och till andens högsta höjder, då log han och misstänkte, att det icke stått riktigt rätt till med hans förstånd. Allt hade varit högfärd. Han hade hvarken gjort bot eller under många år lefvat i betraktelser, och han hvarken ägde eller hade ägt tillräckligt stora förtjänster, för att Gud skulle gynna honom med så stora utmärkelser. Det största bevis härpå, som han gifvit sig själf, det säkraste kännetecknet på att de öfvernaturliga nådegåfvor, som han åtnjutit, voro be- drägliga skenbilder, utgjorde blotta reminiscenser från de författare, han läst, framgick däraf, att intet af

allt detta hade så fröjdat hans själ som Pepitas *jag älskar dig*, som den svagaste beröring af Pepitas hand, då hon lekte med de svarta lockarna på hans hufvud.

Don Luis vädjade till ett annat slags kristlig ödmjukhet för att i sina ögon rättfärdiga hvad han icke mera ville kalla sitt fall utan sin förvandling. Han bekände, att han var ovärdig att bli präst, och åtnöjde sig med den lotten att bli en gift lekman, en tarflig, hederlig landtbo, som skulle odla sitt vin och sina oliver, uppfostra sina barn, — ty han önskade sig redan sådana — och vid sin Pepitas sida blifva ett riktigt mönster för äkta män.

Ansvarig såsom jag är för utgifningen och spridningen af denna berättelse ser jag mig nödsakad att här inflicka åtskilliga betraktelser och upplysningar af egen fatabur.

Jag nämnde i början, att jag var benägen att tro, att denna berättande del, som bär titeln *Paralipomena*, författats af herr dekanen för att utfylla berättelsens ram och afsluta de händelser, som brefven icke omnämna; men då hade jag ännu icke med noggrannhet läst manuskriptet. Nu då jag märker den frihet, med hvilken vissa ämnen äro behandlade, och det öfverseende, författaren visar i fråga om åtskilliga förseelser, tviflar jag på att herr dekanen, hvars stränghet jag från säker hand har mig bekant, kan ha skrivit hvad läsaren här har läst. Men likväl finnes det icke något tillräckligt skäl för att neka, att herr dekanen är författare till *paralipomena*.

Tviflet står dock kvar, änskönt berättelsen icke innehåller något, som strider mot vare sig den katolska sanningen eller den kristna moralen. Tvärtom, om man noga undersöker saken, skall man finna, att det hela går ut på att vara en straffpredikan mot

de högfärdige och öfvermodige samt att i don Luis' person gifva ett exempel på huru sådana straffas. Denna berättelse skulle mycket väl kunna tjäna såsom appendix till pater Arbiol's *Mystiska afslöjanden*.

Hvad beträffar det, som några af mina kloka vänner påstått, nämligen att herr dekanen, om han vore författaren, skulle berättat händelserna på annat sätt, skulle sagt *min brorson*, då han talar om don Luis, och här och där inflätat sina moraliska betraktelser, så tror jag icke, att dessa argument hafva synnerligen stor bevisande kraft. Herr dekanen företog sig att berätta, hvad som tilldragit sig, och ej att bevisa någon tes, och han gjorde därför klokt i att icke inlåta sig på några vidlyftigheter eller servera några moralkakor. Lika litet gjorde han, enligt mitt förmenande, orätt uti att dölja sin person och att icke tala i första personen presens, hvilket visar icke blott hans ödmjukhet och blygsamhet, utan äfven hans goda litterära smak, ty de episka skalder och de historiska författare, som böra tjäna till mönster, säga icke *jag*, ehuru de tala om sig själfva och utgöra hjältarna och de handlande personerna i de tilldragelser, som de skildra. Herr dekanen, som var en man med smak och mycket bevandrad i den klassiska litteraturen, ville icke göra sig skyldig till det felet att inblanda sig själf i berättelsen under titeln af hjältens farbror och uppfostrare och att vid hvarje något betänkligt och slipprikt ställe besvära läsaren med ett *stanna här, hvad gör du? akta dig, olycklige, att du icke faller*, eller andra varningar i samma stil. Men lika illa hade det i somliga af de skildrade händelserna passat att, då han åtminstone i andligt afseende var närvarande, icke våga öppna munnen eller icke på något vis säga emot. Och på grund af allt detta kunde herr dekanen utan tvifvel med den stora skarpsinnighet, som är honom egen, skrifva dessa *paralipomena* utan att gifva sig tillkänna.

Hvad han likväl gjorde var att anbringa upp-

byggliga förklaringar och anmärkningar, när den eller den passagen tarfvade det; men jag har här utelämnat dem, därför att romaner, försedda med upplysningar och anmärkningar, icke äro på modet, och därför att detta arbete skulle bli allt för omfångsrikt, om man tryckte det med de omnämnda tilläggen.

Men jag skall dock här göra ett enda undantag och inlägga i texten herr dekanens anmärkning angående don Luis' hastiga öfvergång från mystiker till icke mystiker. Denna anmärkning är ganska egendomlig och kastar mycket ljus öfver det hela.

— Denne min brorsons öfvergång — säger han — har icke förvånat mig. Jag förutsåg den, så snart han skref sina första bref till mig. Luisito förde mig till en början bakom ljuset. Jag trodde, att han kände en verklig kallelse, men snart insåg jag mitt misstag och fann, att han var blott och bart en poetisk svärmare; mysticismen var en driffjäder för hans skaldskap ända till dess en annan mera lämplig driffjäder erbjöd sig.

Prisad vare Gud, som i tid öppnat ögonen på Luis! Det skulle blifvit en dålig präst af honom, om icke Pepita Jimenez i rätta ögonblicket kommit honom till hjälp! Redan hans otålighet att med ett språng vinna fullkomlighet hade bort uppväcka mina misstankar, om icke min farbroderliga ömhet förblindat mig. Eller kan man månne ernå de himmelska nådegåfvorna omedelbart efter hvarandra? Behöfs det icke mer än att komma och triumfera? En af mina vänner, en sjöman, berättade mig en gång, att då han såsom helt ung man besökte vissa städer i Amerika och med alltför stor hastighet sökte vinna damernas gunst, dessa då sade till honom i en amerikanskt långsläpig ton: — Knappast kommer ni, förr än ni vill älska!... Gör er först förtjänt däraf, om ni det kan! — Om dessa kvinnor kunde säga så, hvad skall icke då himmelen säga till de djärfve, som utan att ha några förtjänster vilja i en handvändning komma dit upp.

Mycket måste man anstränga sig, mycken luttring erfordras, mycken botgöring är nödvändig för att börja bli välbehaglig för Gud och få njuta af hans nådegåfvor. Till och med i de tomma och falska filosofiska system, som innehålla något visst mystiskt, gifves det ingen öfvernaturlig gåfva eller ynnest utan kraftiga ansträngningar och stora uppofringar. Jamblichos*) hade icke makt att framkalla kärlekens genier och låta dem uppstiga ur Edgadaras källa, utan att dessförinnan underkasta sig ansträngande studier och med försakelser och återhållsamhet späka sin kropp. Om Apolonius af Tyon**) antar man, att han tillbörligt mörbultade sig, innan han utförde sina falska underverk. Och i våra dagar måste Krauseisterna***), hvilka, efter hvad de påstå, skåda Gud med sina kroppsliga ögon, dessförinnan mycket noga studera och lära sig hela *Analytikan* af Sanz del Rio†), hvilket är mycket svårare och bevisar mera tålmod och uthållighet än att gissla sin kropp och göra den mör som ett moget fikon. Min brorson ville utan arbete och möda blifva fullkomlig, och . . . vi se nu, hvad det blifvit af honom! Hufvudsaken är nu, att han blir en god äkta man och, eftersom han icke duger för stora ting, visar sig duga för de smärre förhållanden inom hemmets värld genom att göra denna kvinna lycklig, hvilken när allt kommer omkring icke har annat fel än att hon med en vildninas uppriktighet och häftighet blifvit vansinnigt förälskad i honom.

*) En af Greklands äldste romanförfattare; lefde i 2:a århundradet efter Kr.; skref bland annat en af märkvärdiga äfventyr uppfylld roman, kallad »Babylonia».

**) Nypythagoreisk filosofi, samtidig med Kristus.

***) Så kallade efter tyske filosofen Karl Christian Friedrich Krause (1781—1832).

†) Spansk filosof (1814—1869), som i ofvannämnde Krauses skola erhållit sin filosofiska utbildning.

Så långt herr dekanens anmärkning, skrifven med stor frimodighet, liksom vore den afsedd endast för honom själf, ty den arme mannen var säkert långt ifrån att ana, att jag skulle spela honom det sprattet att öfverlämna den åt publiken.

Låt oss nu fortsätta vår berättelse.

Såsom vi redan nämnt, befann sig don Luis klockan två på natten midt på gatan, där han tänkte på huru hans lif, som han dittills ansett vara värdigt den *Gyllene legenden*, nu skulle förvandla sig i en beständig, öfvermåttan ljuf idyll. Han hade icke förmått stå emot den jordiska kärlekens bedräglighet; han hade icke visat samma styrka som så otaligt många heliga män, såsom t. ex. den helige Vincens Ferrer visat gent emot en lättsinnig dam från Valencia. Men för resten gällde det ju här något annat; och om den helige Vincens genom att fly för denna diaboliska siren utfört en handling af hjältemodig dygd, så skulle hans flykt för den hängifna, uppriktiga och saktmodiga Pepita varit något lika vidunderligt och hjärtlöst, som om Boas; då Ruth kastade sig till hans fötter och sade: *Jag är din slafvinna; utbred din kappa öfver din tjänarinna*, hade sparkat henne och jagat bort henne. Då Pepita öfverlämnade sig åt don Luis, borde han sålunda likna Boas och säga: *Välsignad vare du af Herren, min dotter! Du har visat din sista kärlek vara bättre än den första*. På detta sätt urskuldade sig don Luis för det han icke efterliknat den helige Vincens och andra icke mindre människoskygga helgon. Och beträffande den snöpliga utgång, som hans beslut att efterlikna den helige Edvard fått, så försökte han likaledes urskulda och rentvå sig. Den helige Edvard gifte sig af statsskäl, därför att rikets store

fordrade det, och utan att hysa någon böjelse för drottning Edith; men för honom och Pepita Jimenez fanns det inga statsskäl, inga vare sig stora eller små af rikets män, som hade några fordringar på dem, utan endast och allenast en den innerligaste kärlek å ömse sidor.

Under alla omständigheter dolde don Luis icke för sig — och detta förlänade åt hans glädje en lätt anstrykning af melankoli — att han krossat sitt ideal, att han blifvit besegrad. De, som icke hafva och aldrig haft något ideal, bekymra sig icke om något sådant; men don Luis gjorde det. Don Luis var genast betänkt på att ersätta sitt forna och upphöjda ideal med ett annat, som vore mera anspråkslöst och lättare att uppnå. Och ehuru han erinrade sig, hvilket obehagligt intryck det gjorde på honom, då han läste om huru don Quijote, efter att hafva besegrats af riddaren af den hvita månan, beslöt att blifva herde, tänkte han likväl att midt i vår prosaiska och skeptiska tid med Pepita Jimenez uppföra en liknande idyll, frambesvärja den förlorade gyllene tidsåldern och följa Filemons och Baucis' så uppbyggliga exempel. Han utmålade för sig, huru han i dessa sköna trakter skulle föra ett patriarkaliskt lif, huru han i den by, som sett honom födas, skulle grunda en af religiös ande genomströmmad huslig härd, som på en gång skulle vara en tillflyktsort för behöfvande, en medelpunkt för andlig odling och vänskapligt umgängeslif samt en klar spegel, i hvilken traktens alla öfriga familjer skulle kunna spegla sig, och slutligen huru han skulle förena den äktenskapliga kärleken med kärleken till Gud, på det Gud skulle helga och taga sin boning i deras hem och göra detta liksom till ett tempel, där de båda skulle vara Guds tjänare och präster till dess det behagade himmelen att låta dem följas åt till ett bättre lif.

Men först måste han dock undanröddja två svårigheter, som lade hinder i vägen för uppnåendet af allt

detta, och han förberedde sig också på att undanröjda dem.

Den ena af dessa svårigheter var missnöjet, kanske vreden hos hans far, hvars käraste förhoppningar han grusat. Den andra svårigheten var af helt annan och i viss mån mycket allvarsammare natur.

Så länge don Luis hade för afsikt att bli präst, handlade han riktigt, då han endast med moraliska föreställningar försvarade Pepita mot grefve de Genazahar's grofva förolämpningar och icke hämnades det hån och det förakt, hvarmed dessa föreställningar mottogos. Men sedan han afkastat den prästerliga dräkten och ämnade bekantgöra, att Pepita var hans fästnö samt att han ämnade gifta sig med henne, ansåg han, trots sin fredliga natur, trots sina drömmar om mänskligt saktmod och sin religiösa öfvertygelse, som han ännu bevarade okränkadt i sitt hjärta och som förkastade hvarje våldsamt medel, att det ej låte förena sig med hans värdighet att afstå från att bryta halsen af den oförskämde grefven. För öfrigt visste han, att dueller var ett barbariskt bruk, att Pepita icke behöfde grefvens blod för att renas från förtälets alla fläckar och äfven att grefven hade utslungat så skymfliga talesätt därför att han var rå och illa uppfostrad och icke därför att han själf trodde hvad han sade eller ens därför att hans hat var så öfvermåttan stort. Men oakadt alla dessa reflexioner insåg don Luis, att han icke skulle kunna gå och bära på en sådan skymf hela sitt lif igenom och att han följaktligen aldrig skulle komma att spela Filemons roll, om han icke började med att utföra Fierabras' *) genom att gifva grefven hans väl förtjänta lön men likväl bedja

*) Hjälten i en fransk äfventyrarroman från 13:de årh. Fierabras hade bortröfvat åtskilliga relikier, hvilka käjsar Karl den store under ett fälttåg mot saracenerna eröfrat i Jerusalem och sedan fört till Rom, och blef till straff därför dödad under ett krig som käjsaren för att återfå de stulna relikerna börjat mot de spanska saracenerna, hvilkas emir, konung Balan, var Fierabras' far.

till Gud att icke en annan gång blifva försatt i en liknande belägenhet.

Sålunda besluten för en strid ämnade han så fort som möjligt bringa den till stånd. Och enär det syntes honom lumpet och löjligt att sända sekundanter, hvilka skulle blifva nödsakade att orda om Pepitas heder, fann han det klokaste vara att genom någon som hälst annan förevändning söka anledning till strid.

Och som han antog det vara mycket möjligt, att grefven såsom främling och lidelsefull spelare ännu skulle kunna befinna sig på kasinot trots den långt framskridna natten, så begaf han sig direkte dit.

Kasinot var ännu öppet, men ljusen på gården och i rummen voro nästan alla släckta. Endast en af salarne var upplyst. Dit ställde nu don Luis sina steg, och redan vid dörren varseblef han grefve de Genazahar, som vid ett parti landsknekt höll banken. Endast fem personer pointerade; två af dem voro främlingar liksom grefven, de öfriga tre utgjordes af en ryttmästare, tillhörande remonteringskommissionen, Currito och doktorn. Förhållandena kunde icke gestalta sig gynsammare för don Luis' planer. Utan att blifva sedd af de i sitt parti fördjupade spelarne såg don Luis dem, och knappast hade han sett dem, förrän han lämnade kasinot och skyndsamt begaf sig hem. En tjänare öppnade porten för honom; don Luis frågade efter sin far, och då han erfor, att denne sof, tog han ett ljus och gick, för att icke väcka honom, på tåspetsarna in i sitt rum, där han samlade ihop omkring tre tusen realer i guld, hvilka voro hans egna, och stoppade dem på sig. Därpå tillsade han tjänaren att åter öppna porten och begaf sig tillbaka till kasinot.

Denna gång inträdde don Luis med bullersamma steg i salen, där de spelande befunno sig. Dessa blefvo mållösa af häpnad vid hans åsyn.

— Du här vid denna timma! — sade Currito.

— Hvarifrån kommer ni, unge pastor? — frågade doktorn.

— Kommer ni kanske för att servera mig ännu en moralpredikan? — utropade grefven.

— Det är icke längre fråga om några predikningar — svarade don Luis med mycket lugn. — Det dåliga resultatet, jag ernådde med min sista predikan, har tydligt bevisat mig, att Gud icke bestämt mig för denna bana, och därför har jag redan valt mig en annan. Ni, herr grefve, har åstadkommit detta mitt omslag. Jag har afkastat den prästerliga dräkten; jag vill roa mig, jag befinner mig i blomman af min ungdom och jag ämnar njuta af den.

— Nåväl, det gläder mig — afbröt honom grefven; — men kom ihåg, min son, att om blomman är späd, kan den tidigt vissna och förlora sina blad.

— Den saken skall jag själf sköta om — svarade don Luis. — Jag ser, att här spelas. Jag känner mig lifvad. Ni håller banken. Vet ni, herr grefve, jag skulle ha lust att spränga banken för er.

— Skulle ha lust, hä? Ni har superat något för starkt.

— Jag har superat såsom jag funnit för godt.

— Jag tror den unge gossen blir uppkäftig.

— Jag blir hvad jag vill.

— För tusan ... — sade grefven, och ovädret var nära att bryta ut, då ryttmästaren trädde emellan och fullständigt återställde freden.

— Nå väl — sade grefven, i blidkad och vänlig ton — fram med småpenningarna och pröfva lyckan.

Don Luis tog plats vid bordet och tog fram sitt guld. Vid åsynen här af lugnade sig grefven, ty denna summa nästan öfverträffade den, som han hade i banken, och han inbillade sig redan, att han skulle vinna den från den oerfarne nybörjaren.

— För det här spelets skull behöfver man icke bry sin hjärna så synnerligen mycket — sade don Luis. — Det synes mig redan, att jag förstår det.

Jag lägger min insats på ett kort, och om det kortet faller ut, så vinner jag, och om ert faller ut, så vinner ni.

— Så är det, min unge vän; ni har ett utmärkt förstånd.

— Det bästa är dock, att jag har icke blott ett godt förstånd utan äfven en god vilja; men med allt detta i förening är jag ändå långt ifrån att vara en så styf karl *) som ni.

— Hvad ni ett tu tre blifvit språksam, och så vitsig se'n.

Don Luis teg: han spelte ett par gånger och hade sådan tur, att han nästan alltid vann.

Grefven började bli förargad.

— Tänk om den pojken skulle rent af barskrapa mig — tänkte grefven. — Gud skyddar oskulden.

Under det grefven blef uppbragt, kände sig don Luis trött och uttråkad och ville därför sluta med ens.

— Frågan gäller här att se, om det är jag, som skall få era penningar, eller ni, som skall få mina. Icke sant, herr grefve?

— Det är sant.

— Nå, godt, hvarför skola vi då vaka här hela natten? Det börjar redan bli sent, och enligt ert råd bör jag draga försorg om att icke min ungdoms blomma vissnar.

— Hvad menar ni med det? Ämnar ni skudda stoftet af era fötter? Söker ni någon förevändning?

— Jag söker icke alls någon förevändning. Tvärtom. Curro, säg mig, är icke den här penningsumman större än den, som finnes i banken?

Currito såg efter och svarade:

— Utan tvifvel.

— Huru kallas det — frågade don Luis — om jag på en gång sätter hela denna summa mot allt, som finnes i banken?

*) Originalets *macho* betyder både stark karl och dumhufvud.

— Det kallas *va la banque* — svarade Currito.

— Nåväl, *va la banque* — sade don Luis och vände sig till grefven, — *va la banque*, jag sätter allt på denna spader kung, som säkerligen skall bli synlig förr än hans fiende, trean.

Grefven, som hade hela sitt rörliga kapital i banken, förskräcktes öfver att se det sålunda satt på spel, men han kunde icke annat än antaga anbudet.

Det finnes ett ordspråk, som säger, att de, som äro olyckliga i kärlek, äro lyckliga i spel; men motsatsen synes vissare. Då turen ler mot någon, så följer den honom i allt, och likaledes förhåller det sig med oturen.

Grefven spelade ut sina kort, men ingen trea blef synlig. Hans sinnesrörelse var stor, huru mycket han än sökte dölja den. Slutligen upptäckte han såsom det närmast följande kortet hjärterkung och häjdade sig.

— Spela ut, — sade ryttmästaren.

— Det kan icke hjälpas. Hjärterkung. Förbannade kort! Svartrocken har barskrapat mig. Rafsa ihop era pengar.

Grefven slängde med raseri kortleken på bordet.

Don Luis samlade ihop guldets med likgiltighet och lugn.

Efter en kort tystnad sade grefven:

— Pastor, ni måste ge mig revanche.

— Det finner jag icke alls nödvändigt.

— Det förefaller mig, att bland gentlemän! . . .

— Enligt den regeln skulle ju spelet aldrig sluta — anmärkte don Luis, — då vore det ju bäst att alldeles bespara sig besväret att spela.

— Gif mig revanche — sade grefven utan att fästa afseende på don Luis' invändning.

— Låt gå då — sade don Luis, — jag skall vara ädelmodig.

Grefven samlade åter ihop korten och beredde sig att hålla bank på nytt.

— Vänta litet — sade don Luis, — först skola vi göra upp. Hvar har ni pengarna till den nya banken?

Grefven blef förvirrad och generad.

— Jag har inga pengar på mig — svarade han; — men jag anser, att mitt hedersord är mer än tillräckligt.

Don Luis sade då i allvarlig och lugn ton:

— Herr greve, jag skulle icke draga i betänkande att förlita mig på en gentlemans hedersord och blifva hans fordringsägare, om jag icke fruktade att förlora hans vänskap, som jag nästan är på väg att vinna; men sedan jag i morse sett den grymhet, med hvilken ni behandlade några af mina vänner, som äro era fordringsägare, så vill jag icke gent emot er göra mig skyldig till samma fel. Det fattades bara, att jag frivilligt skulle utsätta mig för er vrede genom att låna er pengar, som ni aldrig skulle återbetala mig, liksom ni icke annat än med smädelser betalt Pepita Jimenez hvad ni är henne skyldig.

Förolämpningen var så mycket större som beskyllningen var sann. Grefven blef dödsblek af vrede, och i det han rusade upp, färdig att bära hand på studenten, sade han med upprörd stämma:

— Du ljuger, din bakdantare! Jag skall krossa dig mellan mina händer, du son af den största. . . .

Denna sista skymfliga anspelning, som erinrade don Luis om den fläck, hvilken vidlådde hans födelse, och hvilken anspelning träffade den kvinnas heder, hvars minne han högst af allt älskade och vördade, blef aldrig fullt uttalad, träffade icke fullt hans öra.

Med förvånansvärd snabbhet höjde don Luis sin högra hand, i hvilken han höll en smidig och böjlig liten käpp, sträckte sig fram öfver bordet och gaf sin fiende ett så kraftigt slag öfver ansiktet, att en tjock svartblå strimma där genast blef synlig.

Intet skrik, intet tumult, intet larm följde härpå. Då händerna börja sitt arbete, pläga tungorna för-

stummas. Grefven stod i begrepp att störta sig öfver don Luis för att strypa honom, om han kunde; men den allmänna meningen hade sedan i morse undergått ett stort omslag och var nu till don Luis' förmån. Ryttmästaren, doktorn och till och med Currito, hvilken redan var en smula modigare, höllo tillbaka grefven, som kämpade vildt och af alla krafter ansträngde sig för att slita sig lös.

— Släpp mig, släpp mig, så jag får slå ihjäl honom — skrek han.

— Det är ej min mening att söka förhindra en duell — sade ryttmästaren; — duellen är oundviklig. Jag vill blott hindra er från att här slåss som två sjäåare. Det skulle strida mot min värdighet att närvara vid en sådan strid.

— Hit med vapen då — sade grefven, — jag vill icke uppskjuta striden en enda minut ... På stället här skall jag ha upprättelse.

— Vilja ni afgöra tvisten med sabel? — frågade kaptenen.

— Låt gå för det — svarade don Luis.

— Hit med sablar — sade grefven.

Alla talade med låg röst, för att icke något af hvad de sade skulle höras ut på gatan. Icke ens kasinots uppappare, som sofvo på stolar i köket och på gården, blefvo väckta.

Don Luis utvalde till sekundanter åt sig ryttmästaren och Currito. Grefven valde de båda främlingarna. Doktorn stannade kvar för att utöfva sitt yrke och vecklade upp Röda korsets bandage.

Ännu var det natt. Man kom öfverens om att använda salen till slagfält men att dessförinnan stänga dörren.

Ryttmästaren gick hem till sig för att hämta sablar, och några ögonblick därefter kom han tillbaka med vapnen under kappan, som han tagit på sig för att dölja dem.

Vi veta redan förut, att don Luis aldrig i sitt

lif tagit något vapen i sin hand. Men lyckligtvis var grefven icke mycket skickligare i fäktkonsten, ehuru han aldrig studerat teologi eller tänkt blifva präst.

Duellen reducerade sig sålunda till att hvar och en af de båda stridande, så snart han en gång fått sabeln i sin hand, hade att göra, hvad Gud kunde ingifva honom.

Man reglade salsdörren.

För att utrymma golvet sköt man undan stolar och bord i ett hörn af rummet. Ljusen placerades på lämpligt sätt. Don Luis och grefven togo af sig rock och väst och fattade därefter vapnen. Sekundanterna ställde sig på ena sidan. Vid ett tecken af ryttmästaren började striden.

Mellan två personer, som icke förstå att parera eller att försvara sig, måste striden blifva ytterst kort, och så blef den äfven här.

Grefvens raseri, som för några minuter tryckts tillbaka, flammade nu upp igen och gjorde honom blind. Han var kraftigt byggd, hade ett par järn-näfvar och skakade öfver sin motståndare en hel skur af sabelhugg utan ordning eller eftertanke. Fyra gånger träffade han don Luis, men lyckligtvis alltid med flata klingan. Han träffade honom kraftigt på skuldrorna, men sårade honom icke. Den unge teologen måste uppbjuda hela sin kraft för att icke duka under för de ursinniga huggen och för smärtan af kontusionerna. Likväl träffade grefven för femte gången don Luis, och då i vänstra armen. Såret åstadkoms med sabeleggen, ehuru i sned riktning. Don Luis' blod började rinna i strömmar, men långt ifrån att lugna sig en smula, angrep grefven sin motståndare med ännu större vrede för att ånyo såra honom, ja, han nästan störtade sig under don Luis' sabel. I stället för att göra sig i ordning att parera, sänkte don Luis kraftigt sin sabel och gaf grefven ett hugg i hufvudet. Blodet rusade häftigt fram och strömmade ned öfver panna

och ögon. Bedöfvad af hugget störtade grefven till golfvet.

Hela striden var en affär på några få sekunder.

Don Luis hade varit lugn som en stoisk filosof, hvilken af nödvändighetens hårda lag tvingas att inlåta sig i en dylik konflikt, så skild från hans vanor och tänkesätt; men knappast hade han sett sin motståndare ligga utsträckt på golfvet, badande i sitt blod och liksom död, förrän han fattades af den häftigaste ångest och fruktade, att han skulle falla i vanmakt. Han, som icke trodde sig i stånd att döda en sparf, hade nu kanske dödat en människa. Han, som ännu för endast några få timmar sedan varit besluten att blifva präst, att blifva missionär, att blifva evangelii tjänare och sändebud, han hade eller ansåg sig ha i en handvändning begått alla möjliga synder och att ha öfverträdt den gudomliga lagens alla bud. Det fanns icke mera en enda dödssynd, af hvilken icke han var besudlad. Först hade hans planer på en hjältemodig och fullkomlig helighet gått i kvaf. Därefter hade hans föresatser att ernå en mera lätt, bekväm och kalkborgerlig helighet gått samma väg. Djäfvulen omintetgjorde hans planer. Det förargade honom, att han icke ens kunde bli en kristen Filemon, ty det var i sanning icke någon god början till en evig idyll att med en sabel klyfva en medmänniskas hufvud.

Efter alla sinnesrörelser, för hvilka han under den gångna dagen varit ett rof, befann sig don Luis i samma tillstånd som en person, hvilken har hjärnfeber.

Currito och ryttmästaren togo honom under hvardera armen och förde honom hem.

Don Pedro de Vargas rusade förskräckt upp, då man sade honom, att hans son kommit hem sårad. Han skyndade att få se honom, undersökte kontusio-

nerna och såret i armen och fann, att de icke voro farliga; men likväl ropade han till himmelen och sade, att han skulle hämnas denna skymf, och lugnade sig icke förrän han fick veta hela tilldragelsen och erfor, att don Luis trots sin teologi förstått att hämnas sig själf.

Strax därefter kom doktorn för att se om don Luis, och han förklarade, att don Luis om en tre, fyra dagar åter skulle kunna gå ut, som om ingenting händt. Grefven däremot måste hålla sig inne i flera månader. Likväl befann han sig icke i någon lifsfara. Han hade vaknat upp ur sin vanmakt och bedt att bli fördd till sin hemby, som låg endast en mil ifrån den, i hvilken de skildrade händelserna tilldragit sig. Man hade skaffat en hyrvagn, och i denna hade han begifvit sig af i sällskap med sin betjänt och de två främlingar, hvilka varit hans sekundanter.

På fjärde dagen efter striden uppfylldes verkligen doktors förutsägelser. Ehuru fortfarande matt efter hugget och ehuru såret ännu ej blifvit läkt, var don Luis likväl i stånd att gå ut, hvarför man kunde hoppas, att han inom mycket kort tid skulle bli fullt återställd.

Den första plikt, som don Luis ansåg sig med nödvändighet böra uppfylla, var att för sin far bekänna sin kärlek till Pepita och meddela honom sin afsikt att gifta sig med henne.

Don Pedro hade under sonens sjukdom hvarken begifvit sig ut på fältet eller sysslat med något annat än med den sjukes vård. Nästan ständigt var han vid hans sida, höll honom sällskap och öfverhopade honom med ömhetsbevis.

På morgonen den 27 juni, då doktorn gått sin väg, blef don Pedro ensam med sin son, och då ägde den för don Luis så svåra bekännelsen rum på följande sätt:

— Min far — sade don Luis; — jag bör icke längre bedraga dig. I dag vill jag bekänna mina fel för dig och aflägga all förställning.

— Min gosse, om det är en bikt, som du vill göra, så är det bäst, att du tillkallar herr vikarien. Mitt omdöme är ganska bristfälligt, och jag skulle lösa dig från allt, utan att min absolution blefve dig till något gagn. Men om du vill anförtro mig någon djup hemlighet såsom till din bästa vän, så börja, jag hör dig.

— Hvad jag har att anförtro dig är en mycket svår synd, och jag skäms...

— Du behöfver icke skämmas inför din far, utan tala rent ut.

Här rodnade don Luis mycket starkt och sade med märkbar förvirring:

— Min hemlighet består däri, att jag är förälskad i... Pepita Jimenez och att hon...

Don Pedro afbröt sin son med ett skratt och fortsatte meningen:

— Och att hon är förälskad i dig, att du under midsommarnatten hade ett ömt samtal med henne ända till klockan två på morgonen och att du för hennes skull sökt tvist med grefve de Genazahar, och klufvit skallen på honom. Där ser du, min gosse, hvilken skön hemlighet du anförtrott mig. Det finns icke en hund eller katt i hela byn, som icke redan känner till allt detta. Det enda, som kunde tyckas vara möjligt att dölja, var att ert samtal räckte ända till klockan två på morgonen, men några zigenerskor, som handla med bagerivaror, sågo dig komma ut från Pepitas hus och gáfvo sig ingen ro, förrän de fått berättat det för hvarje lefvande mask. För öfrigt gör icke Pepita längre någon hemlighet af saken; och däri gör hon rätt, ty att söka hemlighålla den, vore fäfang möda... Under det du varit sjuk, har Pepita kommit hit två gånger om dagen, och lika många gånger har hon skickat Antonona för att efterhöra

ditt befinnande; och om de icke kommit hit in till dig, så beror det på att jag satt mig däremot af fruktan för att ett dylikt besök skulle oroa och upp-
röra dig.

Don Luis' förvirring och förlägenhet försvunno, så snart han hörde sin far berätta hela historien på ett så lakoniskt sätt.

— Huru öfverraskad och förvånad måtte icke du ha blifvit! — sade han.

— Hvarken öfverraskad eller förvånad, min gosse. Här i byn har saken först för fyra dagar sedan blifvit bekant, och, för att säga sanningen, din förvandling har väckt stor uppståndelse. Se på den där inbundne hycklaren, den där skenhelige prästen, utropar man, hur han ett tu tre afkastat masken! Isynnerhet herr vikarien har blifvit förbluffad. Alltjämt gör han kors-tecken, då han tänker på huru mycket du natten mellan den 23 och 24 dennes arbetat i Herrens vingård och af huru mångahanda och olika slag dina arbeten varit. Men om jag undantar ditt sår, så ha dessa nyheter icke förorsakat mig någon förskräckelse. Vi gamle se ju gräset växa. Det är icke lätt för kycklingarna att lura hönan.

— Det är sant: jag har sökt bedraga dig. Jag har varit en stor hycklare.

— Vår icke barnslig: jag säger det icke för att håna dig. Jag säger det endast för att skryta med min skarpsinnighet. Men låt oss tala fritt och otvunget: mitt skryt är omotiveradt. Sedan mer än två månader tillbaka har jag punkt för punkt haft reda på din kärleks framsteg; men detta har jag vetat därför att din farbror, hvilken du delgifvit dina intryck, meddelat mig allt. Hör här din farbrors anklagelse-bref och hör mitt svar till honom, ett högst viktigt dokument, till hvilket jag bevarat konceptet.

Don Pedro tog fram ett papper ur sin bröstficka och läste hvad som följer.

Bref från dekanen. — »Min käre broder!

Jag känner i min själ, att jag måste gifva dig en ledsam underrättelse; men jag förtröstar till Gud, att han skall gifva dig tålmod och undergifvenhet nog, för att du icke må alltför mycket vredgas och känna förtrytelse. Sedan någon tid tillbaka skrifer Luisito ganska egendomliga bref till mig, i hvilka jag under det mystiskt exalterade språket upptäcker en mycket jordisk och syndig böjelse för en viss vacker, förförisk och mycket kokett ung änka, som finnes i er by. Jag hade ända hittills bedragit mig genom att tro Luisitos kallelse vara fast, och jag smickrade mig med att i honom gifva Guds kyrka en lärd, dygdfull och mönstergill tjänare; men de nämnda breven ha grusat mina illusioner. Luisito visar sig i dem mera såsom skald än såsom en verkligt from man, och änkan, som tyckes vara ett hår af hin onde, skall snart få honom helt och hållet i sitt våld. Ehuru jag skrifer till Luisito och uppmanar honom att fly frestelsen, håller jag för alldeles säkert, att han skall störta sig däri. Men detta bör icke bedröfva mig, ty om han skall falla och bli en fruntimmerskarl och kurtisör, så är det bättre, att hans dåliga anlag visa sig i tid och att han icke blir präst. Och just därför skulle jag icke se någon så stor olycka uti att Luisito stannade kvar där och blefve pröfvad och undersökt medelst en dylik kärleks pröfvosten, så att den unga änkan skulle utgöra den reagens, genom hvilken man kunde upptäcka antingen det rena guldets i hans andliga dygder eller den simpla legering, hvarmed detta guld är bemängdt; men vi stöta på det hindret, att nämnda änka, som vi skulle förvandla till en noggrann pröfvosten, är din trolofvade eller kanske till och med din älskarinna. Det skulle just vara skönt, om din son vore din rival. Det skulle vara en oerhörd skandal, och för att i tid förekomma något sådant skrifer jag till dig i dag, på det du under någon slags förövändning måtte ju förr desto hällre skicka eller föra Luisito hit.»

Don Luis lyssnade under tystnad och med sänkt blick. Hans far fortfor:

— Detta bref från dekanen besvarade jag på följande sätt:

Svar. — »Käre broder och vördnadsvärde andlige fader!

Tusen tack för de underrättelser, du delgifvit mig, och för dina råd och anvisningar. Ehuru jag inbillar mig vara vaken och uppmärksam, erkänner jag min slöhet i detta fall. Fåfången förblindade mig. Allt sedan min son kom hit, har Pepita Jimenez visat sig så vänlig och så älskvärd emot mig, att jag förespådde mig all möjlig lycka. Det behöfdes ditt bref, för att jag skulle inse min villfarelse. Nu förstår jag, att den skålmungen Pepita, då hon visade sig en smula mänskligare, då hon ställde till så många festligheter för mig och gjorde allt möjligt för att bereda mig trefnad, såg i mig endast den skägglöse teologens fader. Jag vill icke förneka det: i första ögonblicket smärtade och bedröfvade mig denna upptäckt en smula; men därefter tog jag allt i moget öfvervägande, och då förvandlade sig min sorg och smärta i glädje. Gossen är präktig. Han har blifvit mig betydligt kärare under den tid han varit hos mig. Jag skilde mig ifrån honom och öfverlämnade honom åt dig, för att du skulle uppfostra honom, ty mitt lefnadssätt var icke synnerligen exemplariskt, och här i byn skulle han både af denna och andra orsaker uppfostrats som en vilde. Du gick längre än mina förhoppningar och äfven mina önsknningar sträckte sig, och föga fattades i att du af Luisito gjort en kyrkofader. Att äga en helig son skulle ha smickrat min fåfånga, men det skulle ha smärtat mig att icke ha någon, som kunnat ärfva mitt hus och mitt namn, som kunnat skänka mig vackra barnbarn och som efter min död kunnat draga nytta af mina rikedomar, hvilka utgöra min ära, därför att jag förvärfvat dem genom omtänksamhet och arbete och icke

genom bedrägeri och svindleri. Kanske var det på grund af min öfvertygelse, att det icke fanns något annat medel och att Luis ämnade predika kristendomen för kineser, indier och kongonegrer, som jag beslöt att gifta mig för att skaffa mig arvingar. Naturligtvis fäste jag då mina blickar på Pepita Jimenez, som ingalunda är ett hår af hin onde, såsom du föreställer dig, utan en den renaste och bästa kvinna, frommare än himmelen och mera lidelsefull än kokett. Jag har en så god tanke om Pepita, att om hon åter blefve sexton år och hade en härsklysten mor, som miss-handlade henne, och jag vore åttio år såsom don Gumersindo, det vill säga, om jag redan såge döden glänta på dörren, skulle jag taga Pepita till hustru på det hon måtte le emot mig i min dödsstund, liksom om hon vore min skyddsängel, som iklädt sig mänsklig gestalt, och på det jag åt henne måtte kunna efterlämna min ställning, min förmögenhet och mitt namn. Men Pepita är nu icke sexton år, utan tjugo, och står icke under sin moders färla, och jag är icke åttio, utan femtiofem år. Jag befinner mig i den sämsta åldern, ty jag börjar känna mig ganska skröplig; jag har en smula astma, hostar mycket och lider både af reumatism och andra krämpor, men likväl önskar jag döden för tusan i våld. Jag tror mig ha ännu en tjugu år att lefva, och som jag är trettiofem år äldre än Pepita, så betänk den rysliga framtid, som skulle vänta henne vid sidan af en så seg gubbe. Efter några få års äktenskap skulle hon nödgas afsky mig, så god hon än är. Det är utan tvivel därför att hon är så god och så klok som hon icke velat ha mig till man, trots den uthållighet och envishet, hvarmed jag friat till henne. Huru tackar jag henne icke nu därför! Till och med eggen af min fåfänga, som sårats af hennes förakt, förlorar sin skärpa, då jag betänker, att om hon icke älskar mig, så älskar hon mitt blod, är betagen i min son. Om icke denna friska och lifskraftiga murgröna vill slingra sig kring

den gamla och redan maskstungna stammen, så klättrar hon uppför densamma, säger jag mig, för att nå det späda skottet, den gröna och blomrika telningen. Må Gud välsigna dem båda och skänka lycka åt deras kärlek! Långt ifrån att för andra gången skicka gossen till dig skall jag kvarhålla honom här med våld, om så behöfs. Jag har beslutat att stämpla mot hans kallelse. Jag drömmer redan om att se honom gift. Jag kommer att bli föryngrad, då jag får se detta ädla par förenadt genom kärleken. Och tänk, när de skänka mig en hel massa barnbarn? Och är det icke bättre, att Luisito, i stället för att ge sig af ut som missionär och från Australien eller Madagascar eller Indien föra hem med sig till mig nyomvända infödingar, svarta såsom sot eller gula som läder och med fotsbreda trynen och med ögon som på ugglor, predikar här hemma och skänker mig i öfverflöd små blonda, rosenkindade konfirmander, som ha Pepitas ögon och som likna keruber utan vingar? De konfirmander, som han skulle föra med sig därbortifrån, måste hålla sig på behörigt afstånd för att icke förpasta luften för mig med obehagliga ångor, men dessa skulle dofta såsom Paradisrosor, skulle komma och sätta sig i knät på mig, skulle leka med mig och kyssa mig, kalla mig »lille farfar» och klappa mig på min snart kala hjässa. Hvad tycker du väl? Då jag ännu befann mig i min fulla krafts dagar, tänkte jag icke på husliga fröjder; men nu, då jag står så nära ålderdomens gräns, om jag icke redan uppnått den, gläder jag mig åt hoppet att få spela rollen af patriark, eftersom jag icke ämnar bli munk. Och förstå det icke så, att jag ämnar inskränka mig till att hoppas, att det gryende förbundet skall komma till stånd, utan jag skall göra allt hvad jag kan för att få det till stånd. För att fortsätta din liknelse, enligt hvilken du förvandlar Pepita till en präfvosten och Luis till metall, skall jag söka eller har redan sökt ett ytterst fint blåsrör

för att därmed gifva mera fart åt elden, så att metallen snart smälter. Detta blåsrör är Antonona, Pepita's amma, en mycket präktig och tystlåten kvinna och mycket tillgifven sin matmor. Antonona och jag äro redan i hemligt förstånd med hvarandra, och genom henne vet jag, att Pepita är dödligt förälskad. Vi ha kommit öfverens om att jag fortfarande låtsar, som om jag ingenting såg och ingenting förstod. Herr vikarien, som icke var med, då krutet fanns upp, tjänar mitt ändamål lika mycket eller ännu mera än Antonona, utan att han själf märker det, ty med Pepita talar han ständigt om Luis och med Luis ständigt om Pepita; så att denne förträfflige man med ett halft århundrade på hvarje skuldra förvandlats — o under af kärlek och oskuld! — till en brefdufva, med hvilken de båda älskande sända hvarandra kärleksbetygelser och ömma ord, utan att de veta därom. En så mäktig förening af naturliga och konstgjorda hjälpmedel bör åstadkomma ett ofelbart resultat. Jag skall säga dig det, då jag underrettar dig om bröllopet, på det du må komma och deltaga däri eller sända brudparet din välsignelse och en präktig bröllopspresent.»

På detta sätt slutade don Pedro sitt bref, och då han åter såg på don Luis, märkte han, huru denne hade lyssnat med ögonen fyllda af tårar.

Far och son omfamnade hvarandra mycket innerligt och mycket länge.

På dagen en månad efter detta samtal och denna upplösning firade don Luis de Vargas sitt bröllop med Pepita Jimenez.

Som herr dekanen fruktade, att hans bror skulle alltför mycket skämta med honom öfver att Luisitos mysticism burit så klena frukter, och som han dessutom ansåg, att hans roll skulle vara föga ärofull där

i byn, hvarest man skulle säga, att han icke var skicklig i konsten att göra helgon, förebar han sina många göromål och sade sig icke kunna komma, men sände sin välsignelse och dessutom såsom gåfva till Pepita ett par präktiga örringar.

Sålunda fick herr vikarien den glädjen att sammanviga henne med don Luis.

Den mycket smakfullt klädda bruden föreföll allutomordentligt skön och väl värd att föredragas framför botgördel och gisselslag.

På aftonen gaf don Pedro en storartad bal på gårdsplanen i sitt hus och i de angränsande salarna. Tjänare och herrar, ädlingar och dagakarlar, traktens fruar, fröknar och flickor deltog i festen och blandade sig om hvarandra liksom under världens första sagolika tidsålder, hvilken man, jag vet icke hvarför, kallar den gyllene. Fyra skickliga eller om icke skickliga så dock outtröttlige gitarrspelare utförde musiken till fandangon. En zigenare och en zigenerska, ett ryktbart sångarepar, sjöngo kärleksvisor, hänsyftande på de för handen varande omständigheterna. Och skolmästaren läste upp ett bröllopskväde på elfvastafvig vers.

Småfolket trakterades med våfflor, bakelser, sockerkringlor, drufvor, mandelbröd, glacerade sockerskorpor och mycket vin. För herrskapens räkning serverades honung, choklad, citronsaft, sockersirup, flera sorters likör äfvensom andra aromatiska och högst förträffliga läskedrycker.

Don Pedro var såsom förvandlad till en yngling: han var liflig, skämtsam och uppmärksam. Det tycktes vara falskt, hvad han i sitt bref talat om reumatismen och öfriga krämpor. Han dansade fandango med Pepita, med sina vackraste tjänstflickor och med sex eller sju andra unga flickor. För hvarje gång han förde en af dansen trött dam tillbaka till hennes plats, gaf han henne med hjärtlighet den tillbörliga och föreskrifna omfamningen, och dem, som höllo sig mindre

allvarsamma, knep han i hakan, ehuru detta icke utgjorde någon del af ceremonielet. Don Pedro dref sitt galanteri ända till den ytterligheten, att han bjöd upp äfven donna Casilda, som icke vågade neka och som med sina hundra kilograms fetma och i den rådande julibettan utgöt en ström af svett genom hvar och en af sina porer. Slutligen fyllde han Currito till den grad med vin och hade honom att så många gånger dricka de nygiftas skål, att mulåsnedrifvaren Dientes måste lägga honom dubbel öfver en åsninna såsom en vinsäck och föra honom hem att sofva ruset af sig.

Dansen pågick ända till klockan tre på morgonen, men de nygifta drogo sig klokt tillbaka före klockan elfva och begåfvo sig till Pepitas hus. Don Luis inträdde nu vid strålande ljussken och med ståt och majestät och såsom herre och tillbedd make i samma vackra sängkammare, hvilken han föga mer än en månad tillbaka beträdt i mörker och uppfylld af ångest och förvirring.

Ehuru det i denna by är en aldrig uraktlåten vana och plägsed, att då en änklings eller änka för andra gången träder i äktenskap ställa till en förskräcklig kattmusik under första natten efter bröllopet och icke lämna de nygifta någon ro för ljudet af koskällor och andra missljudande instrument, så var dock Pepita så afhållen och don Pedro så ärad och don Luis så omtyckt, att man under denna natt hvarken skramlade med koskällor eller gjorde det minsta försök att föra något oväsen, ett sällsynt fall, hvilket såsom sådant blifvit inregistreradt i byns annaler.

III.

Epilog.

Bref från min bror.

Berättelsen om Pepita och Luisito hade bort sluta här. Denna epilog är öfverflödig; men herr dekanen hade den i sitt manuskript, och om vi också icke utgifva den i sin helhet, skola vi dock delvis offentliggöra den; vi skola åtminstone gifva ett prof af den.

Ingen bör hysa det minsta tvifvel om att don Luis och Pepita, förenade genom en oemotståndlig kärlek, båda nästan af samma ålder, hon skön, han ståtlig och vacker, och båda två kloka och hjärtegodas, under många år njöto af all den lycka och frid, som bestås här på jorden; men om detta för folk i allmänhet är en fullständigt logisk slutledning, så förvandlar det sig i visshet för den, som läser epilogen.

Denna ger dessutom några upplysningar angående de bipersoner, som uppträdt i berättelsen och hvilkas öden kanske kunna ha intresserat läsarne.

Epilogen inskränker sig till en samling bref, hvilka don Pedro de Vargas under tiden från sin sons bröllopsdag till omkring fyra år senare skrifvit till sin bror, herr dekanen.

Utan att angifva data — ehuru vi dock följa den kronologiska ordningen — skola vi meddela några korta fragment ur nämnda bref, och därmed har vår berättelse nått sitt slut.

Luis visar den lifligaste tacksamhet mot Antonona, utan hvilken tjänster han icke skulle ägt Pepita; men denna kvinna, medveten om det enda fel, som han och Pepita begått, och så förtrolig i huset och så invigd i allt, måste naturligtvis blifva en smula besvärlig. För att bli henne kvitt och på samma gång göra henne en tjänst, har Luis fått henne att återförena sig med sin man, hvars dagliga superi hon icke velat tåla. Mäster Cencia's son har lofvat att nästan aldrig mera supas; men han har icke vågat säga ett absolut och fullständigt *aldrig*. I förlitande på detta halfva löfte har Antonona likväl samtyckt att återvända under det äktenskapliga taket. Sedan dessa makar en gång blifvit förenade, har Luis trott den homeopatiska metoden vara lämplig att i grund kureras mäster Cencias' son; ty som han hört försäkras, att sockerbagare afsky det som är sött, har han dragit den slutsatsen, att värdshusvärdar böra afsky vin och brännvin, och därför skickat Antonona och hennes man till provinsens hufvudstad, där han på egen bekostnad inrättat ett präktigt värdshus åt dem. Båda lefva de där belåtna, ha förvärfvat sig många kunder och skola sannolikt blifva rika. Han tar sig visserligen ett rus ännu en och annan gång, men Antonona, som är starkare än han, brukar då ge honom ett kok stryk, på det han skall bli fullkomligt kurerad.

Currito, som önskar likna sin kusin, hvilken han beundrar mera för hvarje dag, har, efter det han sett

och afundats Pepita's och Luis' husliga lycka, sökt att till hvarje pris få sig en hustru och har nu gift sig med en rik landtbrukares dotter, sund, frisk och röd som kornvallmo och som lofvar att inom kort i omfång och korpulens öfverträffa sin svärmor donna Casilda.

Grefve de Genazahar är nu återställd efter sitt sår, sedan han i fem månader legat till sängs, och har, efter hvad man påstår, betydligt satt ned sin oförskämnda ton. För kort tid sedan betalte han öfver hälften af sin skuld till Pepita och bad om anstånd med resten.

Vi ha drabbats af en mycket stor sorg, ehuru den ju var att förutse. Fader vikarien har dukat under för tyngden af sin ålder och ingått i ett bättre lif. Pepita satt vid hans hufvudgärd ända i sista ögonblicket och tillslöt med sina sköna händer hans halföppna mun. Fader vikarien fick en trogen Herrens tjänares ljufva död. Det tycktes mindre vara en död än en lycklig öfverfart till skönare regioner. Likväl ha både Pepita och vi alla uppriktigt begråtit honom. Han efterlämnade endast fem till sex duros och sina möbler, ty allt skänkte han bort såsom allmosor. Genom hans död skulle de fattiga här blifvit faderlösa, om icke Pepita funnes.

Alla i byn sörja öfver vikariens död, och de fattas icke, som anse honom vara ett sant helgon, förtjänt af att ställas på altaren, samt tilltro honom förmåga att göra under. Jag vet ingenting om detta; men jag vet, att han var en förträfflig man

och att han bör ha gått raka vägen till himmelen, där vi i honom skola hafva en förespråkare. Likväl var han till den grad ödmjuk och blygsam och gudfruktig, att han i dödsstunden talade om sina synder, såsom om han haft några sådana, och bad oss, att vi skulle till Gud och den heliga jungfrun uppsända böner om att de måtte förlåta honom.

På Luis' själ hafva denne visserligen enkla och inskränkte, men af redlig vilja, djup tro och glödande människokärlek uppfyllde mans exemplariska lif och död gjort ett djupt intryck. Luis jämför sig med vikarien och säger, att han då känner sig förödmjukad. Detta har i hans hjärta ingjutit ett visst bittert svärmod; men Pepita, som förstår mycket, skingrar det med sina leenden och sin kärlek.

Allt går oss väl i händer här hemma. Luis och jag hafva ett vin, hvars make icke finnes i hela Spanien, om vi undantaga Jerez. Olivskörden har i år varit öfver förväntan god. Vi kunna tillåta oss allt slags lyx, och jag uppmanar Luis och Pepita att göra en tripp till Tyskland, Frankrike och Italien, så snart Pepita öfverstökat, hvad som förestår henne, och åter hämtat sig. Barnen kunna, utan att behöfva anses vara dåraktiga eller lida brist på förutseende, göra af med några tusen duros på denna färd och föra med sig hem en massa böcker, möbler och konstföremål för att med dem pryda sin bostad.

Vi ha väntat två veckor, för att dopet skulle äga rum just på första årsdagen efter bröllopet. Gossen är vacker som en dag och mycket präktig. Jag var hans gufar och vi gáfvo honom mitt namn. Jag drömmer om att lille Pedro redan kan tala samt läsa till bords.

På det att dessa förälskade makar skola ha tur i allt, visar det sig nu, enligt bref från Habana, att Pepitas bror, hvars bofstreck vi fruktade skulle vanhedra familjen, nästan snarare hedrar den och ger den anseende, i det han blifvit en framstående person. Under hela den tid, vi icke hört något från honom, har han förstått att begagna sig af konjunkturerna och lyckan har gifvit honom vind i seglen. Han erhöll en ny anställning i tullen, idkade därefter slafhandel, gjorde så konkurs, — hvilket för vissa köpmän är lika välgörande som en god afkvistning för träden, hvarigenom dessa växa med större kraft — och är nu så välmående, att han beslutit att under titeln markis eller härtig söka vinna inträde i den högre aristokratien. Pepita är orolig och upprörd öfver denna oväntade lycka, men jag säger henne, att hon icke skall vara barnslig; om hennes bror under alla förhållanden är och måste vara en lättsinnig äfventyrare, är det icke då bättre, att han är det under en god stjärna?

På detta sätt skulle vi kunna fortsätta våra utdrag i oändlighet, om vi icke fruktade att trötta våra läsare. Vi skola därför endast lämna ett kort meddelande ur ett af de sista brefven och därefter sluta.

Mina barn ha nu återkommit från sin resa, och både de och den lille odygdige och rare Periquito äro vid god hälsa.

Luis och Pepita ha beslutit att icke mera lämna byn, äfven om de skulle komma att lefva längre än Filemon och Baucis. De äro mer än någonsin förtjusta i hvarandra.

De ha vackra möbler, mycket böcker, en del taflor och jag vet icke huru många andra fina och

prydliga småsaker, som de köpt under sin resa, i synnerhet i Paris, Rom, Florens och Wien.

På samma sätt som deras inbördes kärlek och den ömhet och hjärtlighet, hvarmed de behandla hvarandra och alla öfriga, här utöfva ett välgörande inflytande på sederna, så skola ock den elegans och den fina smak, med hvilka de nu förstätt pryda sitt hem, mycket bidraga till att höja och utbreda folkbildningen.

De som bo i Madrid pläga säga, att vi här i byarna äro dumbommar och tölpar, men likväl stanna de kvar där de äro och besvära sig aldrig med att komma hit och bibringa oss finare seder; snarare tvärtom: så snart det finns någon byinvånare, som kan något och duger någonting till, eller tror sig kunna något och duga någonting till, ger han sig knappast ro förr än han, om han så kan, får skudda stoftet af sina fötter och lämna fält och byar åt deras öde.

Pepita och Luis hylla en motsatt åsikt, och jag berömmar dem därför af hela mitt hjärta.

Allt förbättra och försköna de för att af denna fristad göra ett paradiset.

Tro likväl icke, att Luis' och Pepitas sträfvan efter materielt välstånd har på minsta sätt kommit deras religiösa känsla att svalna. Bådas fromhet blir för hvar dag djupare, och i all den glädje och tillfredsställelse, som de själfva känna eller kunna bereda sina medmänniskor, se de en ny välgärning af himmelen, för hvilken de anse sig ytterligare förpliktade till tacksamhet. Och ännu mera: deras glädje skulle icke vara någon glädje, skulle icke ha någon betydelse för dem, om icke betraktelsen af och den fasta förtröstan till de gudomliga tingen förlänade den värde och innehåll.

Trots sin nuvarande lycka glömmar Luis aldrig det krossade ideal, om hvilket han en gång drömt. Det gifves tillfällen, då det lif, han nu för, synes

honom tarfligt, egoistiskt och prosaiskt i jämförelse med det uppoffrande lif, den andliga tillvaro, hvartill han under sina första ungdomsår trodde sig vara kallad; men Pepita skyndar då genast att skingra hans sorgmodighet, och då förstår och försäkrar Luis, att människan kan tjäna Gud under alla vilkor och förhållanden, och söker bringa den lefvande tron på Gud och kärleken till honom, hvilka fylla hans hjärta, i harmoni med hans tillåtna kärlek till det jordiska och förgängliga. Men allt detta jordiska och förgängliga låter Luis hvila liksom på en gudomlig grundval, utan hvilken han icke skulle se något skönt och älskvärdt vare sig i stjärnorna, som befolka rymden, eller i blommarna och frukterna, som smycka fälten, eller i Pepitas ögon eller i Periquitos oskuld och skönhet. Den stora världen, hela denna universi storartade verkstad, skulle, säger han, utan en gudomlig försyn synas honom visserligen sublim, men dock utan ordning och skönhet och ändamål. Och hvad beträffar den mindre världen, såsom han brukar kalla människan, skulle han lika litet kunna älska henne, om hon icke vore till genom Gud. Och detta icke därför att Gud befäller oss att älska honom, utan därför att människans värdighet och den omständigheten, att hon blir älskad, hafva sin grund i Gud själf, som icke blott skapade människosjälen till sin afbild, utan äfven förädlade den mänskliga kroppen därigenom att han gjorde den till den heliga Andes lefvande tempel, satte sig i förbindelse med honom förmedelst sakramentet och upphöjde honom ända därhän, att han förenade honom med det oskapade Ordet. Af dessa skäl och af andra, hvilka jag icke här kan angifva, tröstar och lugnar sig Luis öfver att han icke blifvit en kontemplativ mystiker och apostel och känner icke mera det slags ädelmodiga afund, som fader vikarien ingaf honom på sin dödsdag; men såväl han som Pepita fortfara att med stor kristlig fromhet tacka Gud för allt det goda, de åtnjuta, och

se endast i Gud grunden, urkällan och upphofvet till detsamma.

I mina barns hus finnas flera salar, som likna dyrbara katolska kapell eller fromma bönerum. Men jag måste bekänna, att de båda ännu ha kvar sin smula hedendom, en landtlig, idyllisk kärlekspoesi, hvilken dock flyktat utom murarna.

Pepitas fruktträdgård har upphört att vara en fruktträdgård och är nu en den vackraste blomsterträdgård med sina sydamerikanska granar, sina indiska fikonträd, som växa här i det fria, och sitt visserligen lilla, men väl inrättade drifhus, fullt af sällsynta växter.

Trädgårdshuset eller löfsalen, där vi åto smultron den där aftonen, då Pepita och Luis för andra gången sågo och talade med hvarandra, har förvandlats till ett litet luftigt tempel med portik och kolonner af hvit marmor. Dess inre utgöres af en rymlig sal med mycket bekväma möbler. Två vackra tafflor pryda denna sal; den ena föreställer Psyke, då hon vid skenet från sin fackla upptäcker och hänryckt betraktar Amor, som försänkt i sömn ligger utsträckt på sin bädd; den andra föreställer Cloe, då den flyktande syrsan gömmer sig vid hennes bröst, där den, troende sig säker i en så ljuf skugga, börjar sjunga sin sång, under det Dafnis söker rycka henne därifrån.

En i Carraramarmor med stor skicklighet utförd kopia af Venus af Médicis intar den förnämsta platsen i salen och liksom presiderar där. På dess piedestal stå i guldbokstäfver inristade följande verser af Lucretius:

Nec sine te quidquam dias in luminis oras
Exoritur, neque fit lætum, neque amabile quidquam.
(Ej utan dig något når till ljusets gudomliga näjder,
Ej någon glädje det finns, ej något värdigt att älskas.)

Arbeten af Alphonse Daudet:

ROSE OCH NINETTE

Sedeskildring från vår tid.

Bemyndigad öfvers. af Ernst Lundquist.

Pris 2: 50.

NYA TARASCON

Pris 2: 50.

»Boken är ytterst spirituellt skriven och öfverflödar af äkta fransk humor.»

»Daudet har i dessa berättelser rest både sig sjelf och den sydfranska karaktären ett literärt minnesmärke, som kommer att bestå under långa tider och som hos den nuvarande generationen väckt en uppmärksamhet, som endast kommit få böcker till del.»

EN ODÖDLIG

Pris 2: 50.

»Daudet eger en beundransvärdt spirituel penna, hvilkens kvickhet i teckningen är oemotståndlig.»

»Ett med öfverlägsen talang och skärpa nedskrifvet arbete; alla figurerna lefva och etsa sig in i läsarens minne.»

VACKRA NIVERNESISKAN

Pris 1 kr.

»Den lilla boken är ett mästestycke af fin och känslig berättarekonst. Den för tanken på Dickens' julberättelser, men i stället för engelsmannens sentimentala humor möter man här fransmannens lätta, oändligt intagande esprit.»

»Skildringen är täck, berättelsen fullkomligt ren i sedligt afseende.»

Af samme författare hafva förut utkommit:

KONUNGAR I LANDSFLYKT. En nutidsroman. 3 kr.

NUMA ROUMESTAN. Pris 2: 50.

JAGTEN EFTER SJÄLAR. Pris 2: 25.

SAPHO. En parisisk sedeskildring. Pris 2: 25.

HUGO GEBERS FÖRLAG.

Arbeten af HERMANN SUDERMANN:

På HUGO GEBERS förlag har nyligen utkommit:

Felicitas

Roman af HERMANN SUDERMANN.

Bemyndigad öfversättning af **M. BOHEMAN.**

Två delar. Pris 5 Kronor.

»— Den är underhållande och dramatisk och hör till de romaner, som fångla nyfikenheten på historiens utgång och som därför alltid äro säkra på sin publik. Den är skriven med Sudermanns frodiga talang och märkliga kraft —».

(Aftonbladet.)

Af samme Förf. ha förut utkommit:

Sorgens fé. Roman. Pris 2.25.

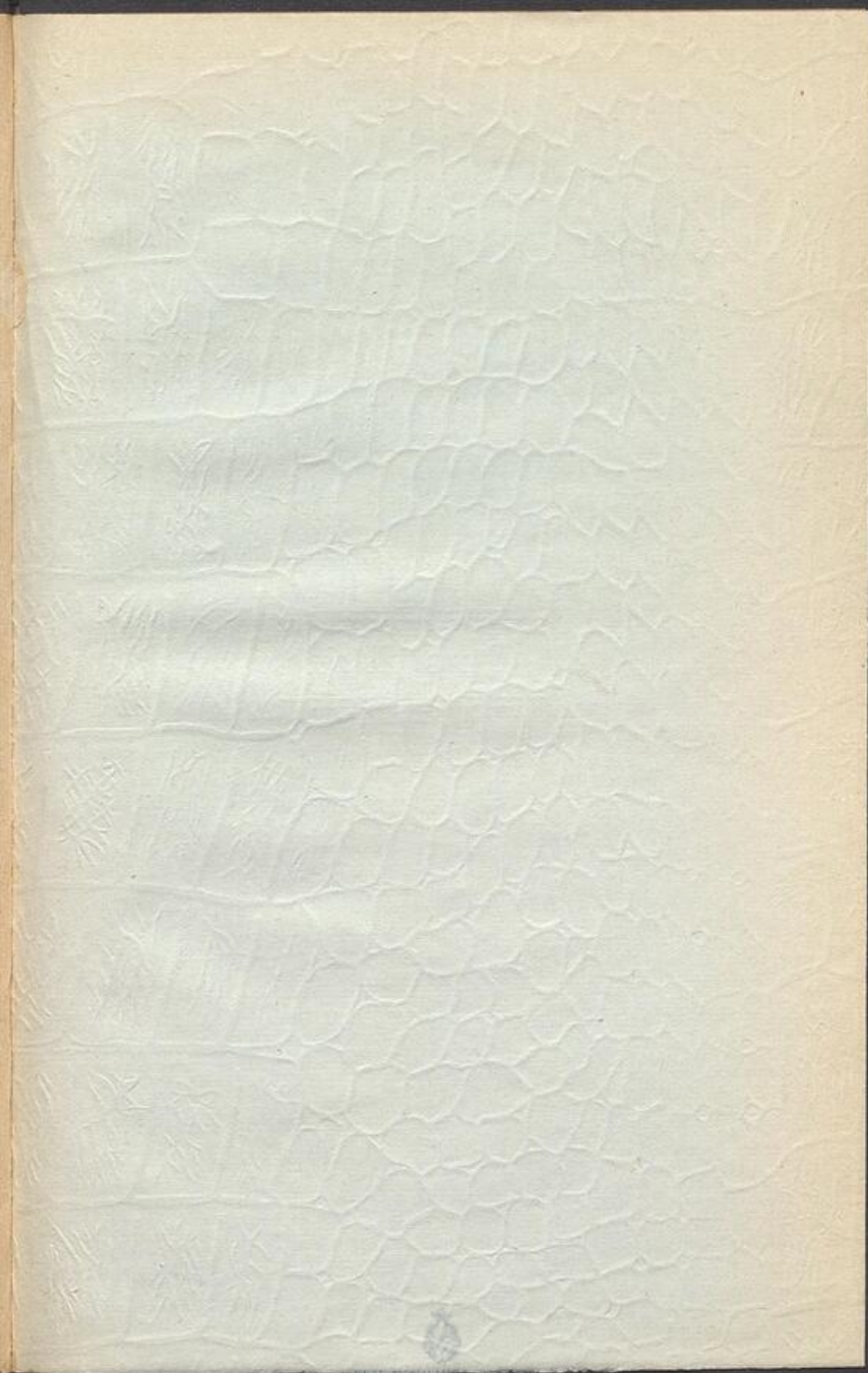
Fädrens missgärningar. Roman. Pris 2.75.

Sodoms undergång. Drama i fem akter. Pris 2.25.

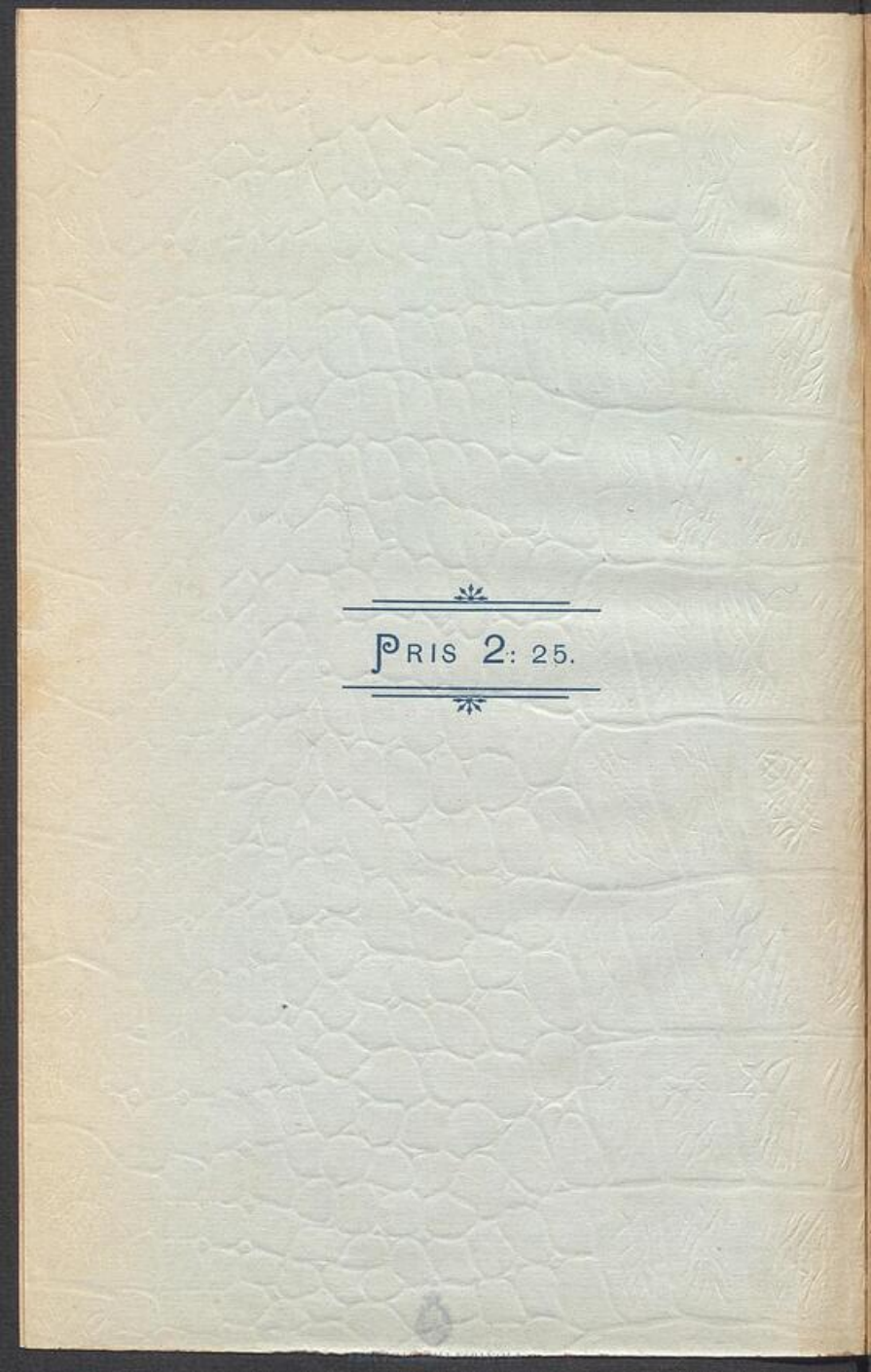
Den gamla kvarnen, med flera berättelser. Pris 2 kr.

Jolanthas bröllop. Berättelse. Pris 1 kr.

PRIS 2: 25.

